

**EBEVEYN ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI FARKINDALIK
ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ VE UYGULANMASI**

**DEVELOPMENT AND IMPLICATION OF A SCALE ON
PARENT'S AWARENESS ON CHILD NEGLECT AND
ABUSE**

Hazal Begüm ÜNAL

Hacettepe Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin

İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı İçin Öngördüğü

Yüksek Lisans Tezi

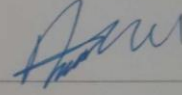
olarak hazırlanmıştır.

2017

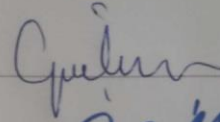
Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼ę¼'ne,

Hazal Beg¼m ÜNAL'ın hazırladığı "Ebeveyn Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Uygulanması" başlıklı bu çalışma j¼rimiz tarafından **İlköğretim Böl¼m¼ Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans** olarak kabul edilmiştir.

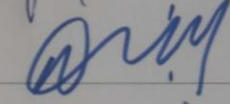
Başkan Doç. Dr. Aysel ÇOBAN

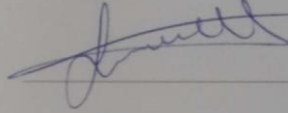
Üye (Danışman) Yrd. Doç. Dr. Menekşe BOZ

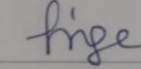
Üye Doç. Dr. Neslihan GÜNEY KARAMAN

Üye Yrd. Doç. Dr. Adile Gülşah SARANLI

Üye Yrd. Doç. Dr. Bilge GÖK

ONAY

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri üyeleri tarafından 18 / 01 / 2017 tarihinde uygun gör¼lm¼ř ve Enstitü Yönetim Kurulunca / / tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali Ekber şAHİN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼r¼

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.

(Bu seçenекle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etmeniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir)

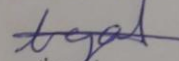
Tezimin/Raporumun tarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.

(Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir).

Tezimin/Raporumun 15.02.2017 tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.

Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi:

15.02.2017

(İmza)

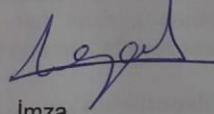
Öğrencinin Adı SOYADI

ETİK BEYANNAMESİ

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

İmza
Hazal Begüm ÜNAL

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez sürecim boyunca bana desteğini esirgemeyen, beni yönlendiren ve tecrübelerini benimle paylaşan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Menekşe BOZ' a teşekkürlerimi sunarım.

Tez jürimde yer alan Doç. Dr. Aysel ÇOBAN ve Doç. Dr. Neslihan GÜNEY KARAMAN tez sürecim boyunca bana sunduğunuz katkı ve desteğiniz için çok minnettarım. Görüşlerinizi, fikirlerinizi benimle paylaştığınız ve en çok da ben umutsuzluğa düştüğümde bana inandığınız için ne kadar teşekkür etsem az. Yrd. Doç. Dr. Adile Gülşah SARANLI ve Yrd. Doç. Dr. Bilge GÖK tezime olan katkılarınız için çok teşekkür ederim. Çalışmamın daha iyi olması için verdiğiniz görüş ve fikirleriniz benim için çok değerli. Kendimi geliştirebilmemde çok büyük emeğiniz var. Çok teşekkür ederim.

Tez sürecim boyunca karşılaştığım zorluklarda yılmamamı sağlayan, beni destekleyen aileme bana inandıkları için ve yanımda oldukları için çok teşekkür ederim.

Gece gündüz benimle birlikte çalışan, beni sürekli motive eden, yaşamımı kolaylaştıran ve ihtiyacım olduğunda hep yanımda olan Serter YILMAZ, iyi ki varsın.

Son olarak; bana her türlü yardımı sunan arkadaşlarım Şebnem İSPIROĞLU, Gülnihal BALLIOĞLU, Gülten ŞEN, Hamdullah YÜCEL, Durmuş Ali GÖZDAĞ, Hafize GÖZDAĞ, Selda ATA, Hilal KARAKUŞ, Nilüfer KURU ve Yekta KOŞAN'a her şey için çok ama çok teşekkür ederim.

EBEVEYN ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI FARKINDALIK ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ VE UYGULANMASI

Hazal Begüm ÜNAL

ÖZ

Çocuk istismarı ve ihmali, dünyanın her yerinde yaşanan evrensel bir problemdir. Çocuğun hiçbir şart ve koşulda ihmal ve istismar yaşantısını deneyimlememesi gerekmektedir. Bu yaşantılar her yaşta insan bedeni ve ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkiler bırakırken, çocukluk çağında yaşanması çocuk üzerinde onarılması mümkün olmayan yaralar açmaktadır. Bu nedenle, çocuk ihmal ve istismarının önlenmesinde çocuğun doğumundan itibaren birlikte zaman geçiren, çocuğun bakımı ve korunmasından sorumlu olan ailenin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilinçli olması gerekmektedir. Çocuklarının her türlü yardım ihtiyacını karşılamakla yükümlü olan ebeveynler, kasıtlı olarak veya farkında olmadan çocuklarına ihmal ve istismar yaşamasına sebep olabilir ya da çocuklarının başkaları tarafından istismara maruz kaldığını fark etmeyebilirler. Oysa ki, ebeveynler iyi bir gözlemci olur, çocuklarını korur ve çocuklarının kendi kendilerini nasıl koruması gerektiğini öğretirlerse evrensel bir sorun olan çocuk ihmal ve istismarını en aza indirebilecek bir güce sahiptirler.

Bu araştırma ile alan yazın taramaları ışığında okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismarına ilişkin farkındalıklarını belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirilmiş, bu ölçeğin geçerlik- güvenirlik çalışması yapılmıştır. Bunun dışında, araştırmanın ikinci bölümünde ebeveynlerin cinsiyet, yaş, gelir durumu, eğitim düzeyi ve çocuk ihmal ve istismarı konusunda eğitim alma durumları göz önünde bulunarak, çocuk ihmal ve istismarı farkındalıkları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir.

595 ebeveynle yapılan araştırmanın ilk aşamasında, Açıklayıcı Faktör Analizi, Madde toplam korelasyon sayısı, madde faktör yükleri, Cronbach's Alpha Katsayısını belirlemek amacıyla SPSS 22 paket programı kullanılmış ve bunların istenilen düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. 60 maddeden oluşan Ebeveynlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Ölçeği (EFİÇÖ), yeterli madde-toplam korelasyon sayısı (>0,50) ve faktör yüklerine (>0,45) sahip olmayan 15 madde ölçekten çıkartılmış ve 45 madde olarak son haline gelmiştir.

Yapılan analizler sonucunda, geçerli ve güvenilir kabul edilen EÇİFÖ, 144 ebeveyn ile tekrar uygulanmış ve ebeveynlerin cinsiyet, yaş, gelir durumu, eğitim düzeyi ve çocuk ihmal ve istismarı konusunda eğitim alma durumu değişkenlerine göre farkındalık puanları hesaplanıp, bu değişkenlerin farklılık yaratıp yaratmadığı incelenmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde ebeveynlerin cinsiyet, yaş, gelir durumu ve çocuk ihmal ve istismarı konusunda eğitim alma durumlarına göre farkındalık puanlarında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: çocuk ihmali, çocuk istismarı, aile farkındalığı, ölçek geliştirme.

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Menekşe BOZ, Hacettepe Üniversitesi, İlköğretim Bölümü Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

DEVELOPMENT AND IMPLICATION OF A SCALE ON PARENT'S AWARENESS ON CHILD NEGLECT AND ABUSE

Hazal Begüm ÜNAL

ABSTRACT

Child abuse and neglect is a worldwide problem. Under any circumstances should a child experience abuse or neglect. While these experiences have negative effects on the body and mental health of people from all ages, childhood injuries cause irreversible damage to the child. For this reason, people who are responsible for the care and protection of the child need to be aware of child abuse and neglect. Parents who are obliged to meet all kinds of needs of their children may intentionally or unintentionally neglect and abuse their children or may not realize that their children are being exploited by others. However, parents have the power to reduce child abuse and neglect in the world as long as they observe and protect their children and teach them how to defend themselves.

With this research, a scale was developed to determine the parents' awareness of neglect and abuse of children who attend preschool education in the light of field literacy scans, and a validity-reliability study was conducted on this scale. In the second part of the study, it was examined if there is a relationship between child neglect and abuse awareness and parents' gender, age, income status, education level and their knowledge about child neglect and abuse.

In the first part of the study which involves 595 parents, the SPSS 22 package program was used to determine the Cronbach's Alpha Coefficient, the item factor loadings, the item total correlations, and the Explicit Factor Analysis. The Parents' Child Neglect and Abuse Scale, which had 60 items at first, was finalized as 45 items after excluding 15 items that do not have sufficient item-total correlations ($<0,50$) and factor loads ($<0,45$).

As a result of the analysis, valid and reliable The Parents' Child Neglect and Abuse Scale was reapplied to 144 parents and their awareness scores were examined according to their parents' gender, age, income status, education level and taking education about child neglect and abuse.

In the second part of the study, it was concluded that there was a meaningful difference in parents' awareness scores depending on their gender, age, income status and education about child neglect and abuse.

Keywords: Child neglect, child abuse, parents' awareness, scale development

Advisor: Assistant Prof. Menekşe BOZ, Hacettepe University, Department of Elementary Education, Division of Preschool Education

İÇİNDEKİLER

KABUL ve ONAY.....	ii
YAYIMLAMA ve FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ.....	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar DİZİNİ	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	4
1.3. Problem Cümlesi	4
1.3.1. Alt Problemler.....	5
1.4. Sayıtlar.....	5
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.6. Tanımlar.....	6
1.7. Araştırmanın Kuramsal Temeli	6
1.7.1. Çocuk İhmali ve İstismarı Kavramının Tarihçesi	7
1.7.2. Çocuk İhmali ve İstismarının Yaygınlığı	9
1.7.3. Çocuk ihmali ve istismarı türleri.....	10
1.7.3.1. Fiziksel İstismar	10
1.7.3.1.1. Sarsılmış Bebek Sendromu.....	11
1.7.3.2. Duygusal İstismar	11
1.7.3.3. Cinsel İstismar	13
1.7.3.4. İhmal.....	15
1.7.4. Çocuk İhmali ve İstismarının Nedenleri	16
1.7.5. Çocuk İhmali ve İstismarının Etkileri.....	17
1.7.6. Çocuk İhmali ve İstismarını Açıklamaya Yönelik Yaklaşımlar	18
1.7.6.1. Ekolojik Model.....	19
1.7.6.2. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Modeli	19
1.7.6.3. Sosyal Öğrenme Modeli	20
1.7.6.4. Sosyolojik model	20
1.7.6.5. Sosyo-durumsal model	21
1.7.6.6. Psikanalitik Kuram	21
1.7.6.7. Psikiyatrik model.....	21
1.8. Ailenin Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Önemi	22
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	24
2.1. İlgili Araştırmalar Özet	30
3. YÖNTEM	32
3.1. Araştırmanın Yöntemi	32

3.2. Evren	32
3.2.1. Örneklem.....	32
3.2.2. Katılımcılarla İlgili Demografik Bilgiler	34
3.3. Veri Toplama Aracı	37
3.3.1. Demografik Bilgi Formu.....	37
3.3.2. Ebeveyn Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalıkları Ölçeği(EÇİFÖ)	37
3.4. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması	38
3.5. Verilerin İşlenmesi ve Çözümlemesi	39
3.6. Araştırmanın İç, Dış Geçerliliği ve Güvenirliği	44
3.6.1. Araştırmanın İç ve Dış Geçerliliği.....	44
3.6.1.1. Kapsam Geçerliliği	44
3.6.1.2. Yapı Geçerliliği	44
3.6.2. Araştırmanın Güvenirliği	44
3.6.2.1. Madde Analizi	44
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	46
4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	46
4.1.1. Madde Toplam Korelasyonlarının İncelenmesi	47
4.1.2. Faktör Yüğü	52
4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	54
4.2.1. Test- Tekrar Test Analizi	55
4.2.2. İç Tutarlık Güvenirliği.....	55
4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular	56
4.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular	60
4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	63
4.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular	66
4.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	68
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	73
5.1. Sonuçlar.....	73
5.2. Öneriler.....	74
5.2.1. Araştırmaya Dönük Öneriler	74
5.2.2. Uygulamaya Dönük Öneriler	75
KAYNAKÇA.....	76
EKLER DİZİNİ	82
EK 1. ETİK KURUL ONAY BİLDİRİMİ.....	83
EK 2. MEB İZİNİ	84
EK 3. GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU	85
EK 4. DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	87
EK 5 EÇİFÖ.....	88
EK 6. ORJİNALLİK RAPORU.....	91
ÖZGEÇMİŞ.	93

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1. Geçerlik- Güvenirlik Çalışması Katılımcılarının İlçelere Göre Dağılımı.	34
Tablo 3.2. Geçerlik-Güvenirlik Testlerine Yönelik Katılımcıların Demografik Bilgilerine Göre Dağılımı	35
Tablo 3.3. Uygulamaya Katılan Ebeveynlerin Demografik Bilgilere Göre Dağılımı	36
Tablo 3.4. Aralık Değeri.....	44
Tablo 4.1. Genel Bilgiler Alt Ölçeğinin Madde Toplam Korelasyonu	47
Tablo 4.2. Fiziksel İstismar Alt Ölçeğinin Madde Toplam Korelasyonu	48
Tablo 4.3. Duygusal İstismar Alt Ölçeğinin Madde Toplam Korelasyonu	49
Tablo 4.4. Cinsel İstismar Alt Ölçeğinin Madde Toplam Korelasyonu	50
Tablo 4.5. İhmal Alt Ölçeğinin Madde Toplam Korelasyonu	50
Tablo 4.6. Ölçekten Çıkarılan Maddelerin Madde Toplam Korelasyonu.....	51
Tablo 4.7. Genel Bilgiler Alt Ölçeğinin Faktör Yüğü	52
Tablo 4.8. Fiziksel İstismar Alt Ölçeğinin Faktör Yüğü.....	52
Tablo 4.9. Duygusal İstismar Alt Ölçeğinin Faktör Yüğü.....	53
Tablo 4.10. Cinsel İstismar Alt Ölçeğinin Faktör Yüğü.....	54
Tablo 4.11. İhmal Alt Ölçeğinin Faktör Yüğü	54
Tablo 4.11. Test-Tekrar Test Sonuçları	55
Tablo 4.12. EÇİFÖ ve Alt Ölçeklerin Cronbach's Alpha Katsayısı	55
Tablo 4.13. Ebeveynlerin Çocuk İhmali ve İstismarı Farkındalık Düzeyleri	56
Tablo 4.14: Ebeveynlerin Çocuk İhmali ve İstismarı Farkındalık Düzeyinin Cinsiyet Değişkenine Göre t-testi Sonuçları (Bağımsız Gruplar İçin)	57
Tablo 4.15. Ebeveynlerin Çocuk İhmali ve İstismarı Farkındalık Düzeyinin Aile Gelir Düzeyine Göre Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları	61
Tablo 4.16. Ebeveynlerin Çocuk İhmali Ve İstismarı Farkındalık Düzeyinin Yaşa Göre Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları	63
Tablo 4.17. Ebeveynlerin Çocuk İhmali Ve İstismarı Farkındalık Düzeyinin Öğrenim Durumuna Göre Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.....	66
Tablo 4.18. Ebeveynlerin Çocuk İhmali Ve İstismarı Farkındalık Düzeyinin İhmal Ve İstismar İle İlgili Eğitim Alma Durumuna Göre t-testi Sonuçları (Bağımsız Gruplar İçin)	70

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Kolmogorov Smirnov Testi.....	40
Şekil 3.2. Levene Testi	40
Şekil 3.3. Histogram Dağılımı	40
Şekil 3.4. Normal Q-Q- Plot Grafiği	41
Şekil 3.5. Q-Q Plot Grafiği	42
Şekil 3.6. Boxplot Grafiği	43
Şekil 3.7. Saçılım Grafiği	45

1. GİRİŞ

Gelişim devam ettikçe çocuk onu hayata hazırlayan zorluklarla karşılaşır. Bunlar emekleme, yürüme, koşma, konuşma, yazma gibi fiziksel becerilerin yanı sıra güven, arkadaş edinme, olumlu benlik oluşturma gibi birçok sosyal deneyimi içerir. Çocuğun bu yolculuğunda ona destek olacak ve sağlıklı gelişimi için çevresinde çocuğa yol gösteren tutarlı yetişkinlerin bulunması önemlidir. Bununla birlikte bu destekten yoksun olan çocuklar bu deneyimlerden uzak kalmaktadırlar (Crasson-Tower, 2005).

Çocuğa yönelik her türlü kötü muamele olarak tanımlanan çocuk ihmal ve istismarı evrensel bir problemdir. Çok eski tarihlerden beri görülen çocuk ihmal ve istismarı dünyanın bütün ülkelerinde görüldüğü gibi, Türkiye’de de görülmektedir. Yeni doğan çocukları öldürme, sakat bırakma, terk etme ve şiddetin diğer türleri antik zamanlara kadar dayanan bir geçmişe sahiptir. Ayrıca, tarih aile tarafından bakımsız ve yetersiz beslenme ile yetiştirilen, cinsellik için kullanılan çocuklarla doludur. Bununla birlikte çocuğun yararını gözetemeyen ve korumayı sağlamaya çalışan grup ve dernekler de kurulmuştur. Ne yazık ki çocuğun kötü muamelesi 1962 yılına kadar dünyanın gündemine gelememiştir. İlk olarak Kempe’nin (1962) bahsettiği çocuk ihmal ve istismarı “Battered child syndrome” yani “hırpalanmış çocuk sendromu” adıyla alanyazına geçmiştir. Kempe çocuğa yönelik fiziksel istismarın klinik belirtilerini gözler önüne sermiştir. Yıllar içinde yapılan çalışmalar artmış ve çocuk ihmal ve istismarı birçok farklı disiplinin odak konusu haline gelmiştir (WHO, 2002).

1962 yılında başlayan çalışmalar 1970’li yıllarda ebeveyn-çocuk ilişkisini temel alan çalışmalarla devam etmiştir. Daha sonra, çocuk ihmal ve istismarı birden çok sebepten kaynaklanan – aile, çevre, kültür, mental bozukluklar vb.- bir olgu olarak görülmeye başlanmıştır (Polat, 2007). Ebeveynlerin çocuklarının gelişimi ve eğitiminde hayati bir rolü bulunmaktadır. Yapılan çalışmalarda çocuk ihmal ve istismarında en büyük risk faktörlerinden biri olarak aile görülmektedir. Ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken kullandığı disiplin yöntemleri ve tutumları bazen istismar davranışları ile örtüşmektedir (Akduman, Ruban, Akduman ve Korkusuz, 2005). Bu nedenle ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarı davranışlarının neler olduğunu bilmeleri çocuklarını koruyabilmeleri ve böyle bir durumla karşılaştıklarında nasıl davranmaları gerektiğini bilmeleri açısından önemlidir.

Bu nedenle, farklı disiplinlerden araştırmacılar konu ile ilgili araştırmalar yapmış ve alana farklı bakış açıları kazandırmıştır. İhmal ve istismarın belirlenmesine ve önlenmesine yönelik çalışmalar artmıştır. Günümüzde ocuğun yüksek yararını sağlamak adına; hukukçular, doktor, hemşire, kolluk kuvvetleri, sosyal hizmetler, psikoloji, sosyoloji, ocuk gelişim uzmanları ve rehberlik ve psikolojik danışmanlar birlikte çalışmakta ve disiplinler arası bir iş birliği sağlamaktadırlar.

Dünyada her 10 kız çocuğundan 1'i cinsel ilişki veya cinsel temasa zorlanmakta, 15-19 yaş arasında evlilik yapmış her 3 kız çocuğundan 1'i eşleri tarafından fiziksel, duygusal ve cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Tüm dünyada her 10 yetişkinden 3'ü fiziksel cezanın çocukları disipline etmede en uygun yol olduğunu düşünmektedir. 15-19 yaşları arasındaki kız çocuklarının yaklaşık 126 milyonu kocaların belli durumlarda karılarını dövmeğe haklarının olduğunu belirtmektedirler. (UNICEF, 2014)

Türkiye'de son 1 yılda 7-18 yaş arasındaki çocukların %43'ü fiziksel istismara, %51'i duygusal istismara, %3'ü cinsel istismara ve %25'i ihmale maruz kalmıştır. (UNICEF, 2010)

1.1. Problem Durumu

Çocukların ilk eğitimini aldığı yer ailedir. Bu nedenle, çocuğun sağlıklı kişilik gelişirmesi, öz saygısı ve öz güveni olması, fiziksel, bilişsel ve sosyal-duygusal gelişiminin doğru bir şekilde desteklenmesi ve topluma faydalı bir birey olmasında ailenin çok büyük bir rolü vardır. Gelişen bilim ve teknolojinin de etkisiyle, ocuk ve aileye karşı tutumlar da değişmektedir. Ebeveynlerin geleneksel tutumlardan uzaklaşıp modern ebeveyn tutumlarını benimsemesi gerektiği savunulmaktadır. Ebeveynler de ocuk yetiştirme, çocuğu tanıma, gelişimlerini destekleme hususunda yardım almaya daha yatkın olmaya başlamışlardır (şahin ve Kalburan, 2009).

İstismarın ocuklar üzerindeki olumsuz etkilerinin sadece olayı yaşadıkları an değil tüm yaşamları boyunca devam ettiğinden söz eden birçok çalışma bulunmaktadır (Banyard ve Williams, 2007; Fassler, Amodeo, Griffin, Clay ve Ellis, 2005; Griffin ve Amodeo, 2010).

İstismara uğramış çocuklarda korku, kaygı, kabuslar, fobiler, depresyon, suçluluk, düşük benlik saygısı, öfke ve düşmanlık gibi duygusal strese bağlı psikolojik

belirtiler, yeme bozuklukları ve madde bağımlılığı, anti-sosyal davranışlar, cinsel uyumsuzluk, düşük sempati ve empati becerisi, bağlanma sorunları, intihar davranışı, amnezi dönemleri, fiziksel belirtiler, somatoform belirtiler ve bazı vakalarda disosiyatif kimlik bozukluğuyla birlikte olan disosiyatif tepkiler gibi daha ciddi psikolojik sorunlar görülebilmektedir (Ovayolu ve ark., 2007). Bu nedenle ebeveynlerin çocuklarını istismardan koruyabilmek için istismarın ne olduğunu, belirtilerini ve çocukları üzerindeki etkilerini bilmeleri önemlidir (Adalı, 2007).

Çocuğun birincil bakım vereni/ anne babalar çocuğun aile içinde veya dışındaki istismar tehlikesini bilmeli ve buna yönelik önlemler almalıdır. Bazı kültürlerde çocuğun dövülmesi bir disiplin yöntemi olarak görülürken, kimisinde çocuğun fiziksel istismarı olarak kabul edilmektedir (Cicchetti, 2013; Dubowitz ve Poole, 2012). Kültürel farklılıklar ailelerin göz önündeki tehlikeyi göz ardı etmesine sebep olabilir. Bu yüzden, istismarın ortadan kaldırılması için, ailelerin istismara ilişkin farkındalıklarının belirlenmesi önemlidir. Buna ek olarak, ailelerin çocuk ihmal ve istismarını doğuran risk faktörlerini (yoksulluk, aile içi şiddet, güvenilir olmayan bir çevrede yaşamak vs.) bilip bilmemesi de önemlidir (Masten ve Monn, 2015).

Çocuk ihmal ve istismarı, en çok çocuğun yakın çevresi tarafından yapılan eylemler bütünüdür. Bu sebeple, özellikle aile istismarının engellenmesinde ve belirlenmesinde önemli bir yerde bulunmaktadır (Özer, 2014). Çocuk ihmal ve istismarına ilişkin farkındalığı belirlemeye yönelik çalışmalar detaylı bir şekilde gözden geçirildiğinde, özellikle çocuk ihmal ve istismarını belirlemede önemli rol oynayan meslek gruplarına (doktor (Demir, 2013), diş hekimleri (Kural Dıraz, 2014), hemşireler (Uncu, 2013), sosyal hizmet çalışanları (Osan, 2009), emniyet örgütü çalışanları (Sarı, 2010), öğretmenler (Saribaş, 2013) ve okulun diğer personeli (Akgül, 2015) vs.) yönelik farkındalık ölçekleri yeterli olmasa bile bulunmaktadır. Bunların bazıları ihmal ve istismarı tüm boyutlarıyla (cinsel, duygusal, fiziksel istismar ve duygusal ve fiziksel ihmal) ele alırken, bazıları yalnızca bir veya iki boyutu ele alınarak hazırlanmış ve uygulanan ölçeklerdir. Ancak bilindiği gibi aileler de çocuk ihmal ve istismarını belirlemede çok önemli bir yere sahiptir. Çocuklarını ihmal ve istismardan koruyabilmeleri için, öncelikle bu problemin ne kadar farkında oldukları, istismarın ne olduğu ve nasıl tanımladıkları bilinmeli ve bu doğrultuda aileler yönlendirilmelidir. Ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık ölçeğinin olmaması, ebeveynlerin farkındalıklarının belirlenememesine sebep olmaktadır. Bu yüzden,

aile boyutu ele alınarak hazırlanan çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık ölçekleri alanın önemli eksiklerindedir. Bu nedenle ebeveynlerin eksiklikleri belirlenememekte ve ebeveynlerin farkındalıklarını artırmak için eğitim programları geliştirmeyi zorlaştırabilmektedir. Bu araştırmada, ebeveynlere yönelik çocuk ihmal ve istismarı farkındalık ölçeği geliştirilip ve alana katkı sağlamak istenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma kapsamında, anne babaların çocuk ihmal ve istismarına yönelik bir farkındalık ölçeği geliştirilmesi planlanmaktadır. Türkiye'nin önemli bir gerçeği olan çocuk ihmal ve istismarında ailelerin istismar tanımlamalarında ve başvurulması gereken kurumlar konusunda yeterli bilgi seviyesinde olup olmadığı muhakkak belirlenmelidir. Ancak bu belirlemenin yapılabilmesi için, kapsamlı, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracına ihtiyaç vardır. Bu çalışmanın ana hedefi de anne babaların çocuk ihmal ve istismarı hakkında farkındalık düzeylerini belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmektir.

Geliştirilen bu ölçek sayesinde ailelerin çocuk ihmal ve istismarının ne olduğu, bunu engelleme konusunda ne yapılması gerektiği, bu konu ile ilgili kurumların görev ve sorumluluklarının neler olduğu gibi konulardaki farkındalık düzeyleri kolaylıkla belirlenebilecek ve buna yönelik müdahale programları geliştirilmesini ve eğitimler planlanmasını kolaylaştıracaktır.

Araştırmanın ikinci aşamasında ise, geliştirilen ölçeğin uygulaması yapıp, ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarı farkındalıkları belirlenecek ve ebeveynlerin cinsiyeti, gelir durumu, öğrenim durumu, yaşı ve ihmal ve istismar ile ilgili eğitim alıp almama durumuna göre farkındalık puanlarında bir fark olup olmadığı incelenecektir.

1.3. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesini “Erken çocukluk dönemindeki çocukların anne babalarının çocuk ihmal ve istismarı farkındalık ölçeği geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı mıdır?” sorusundan oluşmaktadır.

Buna ek olarak, çalışmanın ikinci aşamasında anne babaların cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, eğitim durumu ve çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili eğitim alıp almama durumu değişkenlerine göre çocuk ihmal ve istismar farkındalıklarının incelenmesi amaçlanmaktadır.

1.3.1. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri aşağıdaki sorulardan oluşmaktadır:

1. Erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismarı farkındalık ölçeği geçerli bir ölçme aracı mıdır?
2. Erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismarı farkındalık ölçeği güvenilir bir ölçme aracı mıdır?
3. Erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismar farkındalıkları ebeveynlerin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismar farkındalıkları ebeveynlerin yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismar farkındalıkları ailenin gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismar farkındalıkları eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismar farkındalıkları çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili eğitim alma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.4. Sayılılar

1. Araştırma kapsamında doldurulan ölçek formlarında ebeveynlerin doğru ve güvenilir cevaplar verdiği varsayılmaktadır.
2. Araştırma kapsamında uygulama yapılan örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma 2016-2017 eğitim öğretim yılı Ankara ili Milli Eğitim Bakanlığı' na bağlı 3 özel okul, 10 bağımsız anaokulu ve 7 ilkokul bünyesinde anasınıflarında eğitim gören 739 okul öncesi dönem çocuğunun tek ebeveyni (anne ya da baba) ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Ebeveynlik: Bir sonraki kuşağın üyelerine (çocuklar) gerekli kaynakları sunma, çocukları yaşamda tutma, dünyaya yeni çocuklar getirme, bakım verme ve toplumsallaştırma işlevleri olan biyolojik ve toplumsal bir süreçtir (Temel, 2013).

Çocuk ihmal ve istismarı: 18 yaş altındaki çocuklara uygulanan her türlü fiziksel, cinsel ve duygusal kötü muamele, ihmal, ticari olarak kullanılması ve çocuğun sağlığına ve gelişimine zarar veren eylemlerdir.

Fiziksel İstismar: Çocuğun kaza dışı yaralanması olarak tanımlanmakta olup, çocuğun vücudunun herhangi bir yerine şiddet uygulayarak çocuğa zarar vermesidir.

Duygusal İstismar: Çevredeki yetişkinler tarafından çocuğun kişilik gelişimini zedeleyici eylemler ya da eylemsizliklerdir.

Cinsel İstismar: Çocuğun kendisinden büyük biri tarafından cinsel doyum için zorla veya ikna edilerek kullanılması veya başkasının bu amaçla çocuğu kullanmasına izin verilmesidir.

İhmal: Bir çocuğun sağlık, eğitim, beslenme, barınma, duygusal gelişim gibi farklı alanlardaki gereksinimlerinin sağlanmasında oluşan yetersizlik örüntüsüdür.

Farkındalık: Ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki bilgi düzeyleri ve fikirlerini tanımlamaktadır.

1.7. Araştırmanın Kuramsal Temeli

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) çocuk ihmal ve istismarını "18 yaş altındaki çocuklara uygulanan her tür fiziksel, cinsel ve/veya duygusal kötü muamele, ihmal ve ticari olarak sömürülmesi ve çocuğun sağlığına, refahına ve gelişimine fiili veya potansiyel olarak zarar veren eylemler" olarak tanımlamaktadır.

Çocukların fiziksel, duygusal, cinsel veya sosyal açıdan kötü muameleye maruz kalması çocuğun güvenliğinin ortadan kalkması sonucunu doğurmaktadır. Bu durum sadece çocuk ve aileyi etkilemekle kalmaz, toplumu ve toplumun işleyişini sağlayan yapıları da etkileyen bir halk sağlığı problemi haline gelir (Akduman, Ruban, Akduman ve Korkusuz, 2005).

Toplumun gelişmesi için sağlıklı bireylere ihtiyaç vardır. Sağlıklı bireylerin yetişmesini engelleyen önemli etkenlerden biri olan çocuk ihmali ve istismarının önlenmesi gerekmektedir.

1.7.1. Çocuk İhmali ve İstismarı Kavramının Tarihçesi

Çocuk istismarı ve ihmali kavramına bakıldığında insanlığın başlaması ile aynı zamana denk geldiği düşünülmektedir. Bunun sebebi ise 16. Yüzyıla kadar çocukların yetişkinler tarafından yol gösterilmesi, gelişimlerinin desteklenmesi fikrinin henüz olmayışıdır. Hatta çocuklar minyatür yetişkinler olarak görülmektedir. Çocukları tanımlamak için belirlenmiş bir kelime bile yoktu (Tan, 1989). Tarih içerisinde de çocuk kavramına bakıldığında çok uzun bir süre çocukların ve haklarının göz ardı edildiği görülmektedir (Berk, 2013).

Tarihsel bakış açısıyla, çocuğa yönelik kötü muamele, istenmeyen çocukların ya da gayrimeşru birlikteliklerden doğan çocukların tereddüt edilmeden öldürülmesi, bazı toplumlarda kız çocuklarının diri diri gömülmesi toplumsal ritüellerdendi. Çocukların köleleştirilmesi ve çalıştırılması da normal bir olay olarak görülmekteydi. Bunun yanı sıra, antik çağlarda tanrılara kurban etmek adına da yine çocukların öldürülmesi görülmüştür.

Çocuk istismarı konusu ilk olarak ABD'de ele alınmaya başlanmıştır. ABD'de bildirilen ilk istismar vakası 1874 yılında New York'ta yaşanmıştır. 8 yaşında bir kız çocuğunun üvey annesi tarafından evde tek başına bırakıldığını ve sürekli dövüldüğünü fark eden bir misafir tarafından şikayette bulunmuştur. Ancak, çocukların korunmasını sağlayacak herhangi bir kurum olmadığı için, bu çabalar bir süre sonuçsuz kalmıştır. Hayvanları Koruma Derneği Başkanı Henry Berg, öncelikle çocuğu bir hayvan statüsünde ele alarak yardım etmeye çalışmış fakat bu çabalar da sonuçlanmayınca, Henry Berg mahkemeden çocuğu bulunduğu evden çıkarıp bakım evine alınmasına yönelik bir karar çıkartmıştır. Bu olaydan 8 ay sonra ise, çocuğun avukatlığını yapan Elbridge Gerry tarafından çocukları korumaya yönelik ilk dernek kurulmuştur ve bu derneklerin sayısı giderek çoğalmıştır (Quyen, Bird, Davies, Haven, Jensen ve Goodman, 1998).

Ülkemizdeki duruma bakıldığında ise 1985 yılına kadar bu alana yönelik herhangi bir çalışma yapılmadığı görülmektedir. İlk çalışmalar, hukukçular ve sosyal hizmet uzmanları tarafından yapılmış olup ayrıca psikolog ve eğitim bilimcilerin de aynı

yıllarda yaptıkları çalışmalara rastlanmaktadır. Bilir, Konane, Erkmen, Zeytinoğlu ve Kozcu ülkemizde çocuk ihmal ve istismarı alanda ilk çalışmaları yapan kişilerdir. 1986 yılında Çocuk İstismarını Önleme Derneği kurulmuş ve yaptıkları çalışmalar ve kongrelerle dikkatleri çekmeyi başarmıştır (Polat, 2007).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı her yıl binlerce korunmaya muhtaç çocuğu desteklemektedir. 2015 yılı sayılarına bakıldığında geçici ve süreli yardımlardan faydalanan 101.561 kişinin 100.488'i çocuktur. 2015 yılında korunma kararı alınmadan ailesinin yanında 93.256 çocuk desteklenmiştir. Koruyucu aile yanında bakımı sağlanan çocuk sayısı ise 4615'tir. Bakanlığın bünyesinde Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü bulunmakta ve oldukça aktif bir şekilde çalışmaktadır (ASPB, 2015).

Çocuk ihmal ve istismarının geçmişine bakıldığında, çocuğun birey olarak görülmeye başlanmasına kadar geçen süreçte çocukların şiddete, eziyete ve köleliğe maruz kaldığı görülmektedir (Crasson-Tower, 2005). Günümüzde konu ile ilgili araştırmalar artmış, çocuk ihmal ve istismarının çocuk üzerindeki etkileri fark edildiğinden bildirimler çoğalmış ve çocuğu korumaya yönelik yasalar hazırlanmıştır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ile çocuk hakları 1989 yılında dünyanın gündemine gelmiş ve Türkiye ise 1990 yılında bu sözleşmeyi imzalamıştır. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ilk maddesi 18 yaşına kadar her bireyin çocuk olduğudur. Çocuğun yüksek yararını gözeterek bu sözleşme, çocuğun doğumuyla birlikte kazandığı yaşama hakkı, gelişim hakkı, eğitim hakkı, sağlık hakkı, korunma haklarından bahsetmektedir. Ayrıca, çocuğun her türlü kötü muameleye karşı devletler tarafından gerekli yasal, toplumsal ve eğitsel tüm önlemleri alması gerekliliği de belirtilmiştir.

2005 yılına kadar Türk Ceza Kanunu'ndan ya da Medeni Kanun'dan yola çıkılarak çocuğa yönelik suçların cezalandırılması ya da çocuk suçluluğu belirlenirken, 2005 yılında Çocuk Koruma Kanunu çıkarılmıştır. Kanunun temelinde, suça yöneltelen çocukların bu eylemlerinin sebeplerinin çocuğun içinde bulunduğu şartlardan kaynaklanması ve bazılarının ise ergenliğe özgü davranışlar olduğu öngörüsüyle, bu risklerin belirlenmesi ve ortadan kaldırılmasına yardımcı olacak mekanizmalar oluşturmak yatmaktadır. Çocuk Koruma Kanunu'nun en önemli ve değerli bakış

açısı, suça sürüklenen çocukların cezalandırılmasında öncelikle rehabilitasyon edilmelerinin önemli olduğu vurgulanmakta ve bir çok şartta hükmün açıklamasının geri bırakılması kararları alınmaktadır. Aynı zamanda, çocukların çocuk polisi tarafından sorgulanması, çocuk mahkemelerinde yargılanması gibi çocuğa yönelik hizmetler de zorunlu hale getirilmiştir (Balo, 2009; Akyüz, 2012).

1.7.2. Çocuk İhmali ve İstismarının Yaygınlığı

Çocuk istismarı ve ihmali aile içinde, çocuğun söylememesi için tehdit edilmesi, çocuğun utanması ve korkması gibi sebeplerden dolayı incelenmesi oldukça zor olan bir olgudur. Çocuk istismarı ve ihmali sık görülmekte ve hatta bildirilen ihmal ve istismar vakalarından çok daha fazla olduğu düşünülmektedir (Gelles,1987).

Çocuk ihmal ve istismarına ilişkin yapılan çalışmalara bakıldığında, ABD’de açıklanan sayılar, 1998 yılında, çocukların %23’ü fiziksel istismara, %54’ü ihmale, %12’si cinsel istismara ve %6’sı duygusal istismara maruz kalan 2.8 milyon çocuk bulunmaktadır ((U. S. Department of Health and Human Services, 2000).

Ülkemizde, istismarın yaygınlığına yönelik çalışmalara çok sık rastlanmamakla birlikte UNICEF’in 2010 yılında yayınladığı Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Raporu’nda 7-18 yaş aralığındaki çocukların %56’sının fiziksel istismara, %49’unun duygusal istismara, %10’unun cinsel istismara tanık olduğu görülmektedir.

Aksel ve Yılmaz-Irmak’ın (2005) yaptığı çalışmada ise, Türkiye’de fiziksel istismarın yaygınlık oranının %15-%75 arasında iken, cinsel istismar yaygınlık oranı ise %20 oranında seyrettiği görülmektedir.

Çocuğu İstismardan Koruma ve Rehabilitasyonu Derneği (ÇİKORED)’nin 6-12 yaşlarındaki okul çocuklarına cezalandırma yöntemi olarak dayağın kullanılma oranının %85’e kadar çıktığı görülmektedir. Yine ÇİKORED’ in yaptığı başka bir çalışmada cinsel istismara maruz kalan kız çocuklarının oranı %58 iken, erkek çocuklarda bu oran %42 olduğu açıklanmıştır (Polat, 1997).

1.7.3. Çocuk ihmali ve istismarı türleri

1.7.3.1. Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar çocuğun sağlıklı yaşamı ve gelişimine yönelik kasten yapılan ve fiziksel hasar veren veya verebilecek nitelikteki davranışlardır. En sık rastlanan ve en kolay belirlenen istismar türü fiziksel istismardır. (WHO,1999)

Fiziksel istismarın birçok tanımı olsa da bu tanımların ortak noktası vücutta yaralanmalar ya da lezyonların bulunması ve çocuğun sağlığını olumsuz etkilemesidir (Dubowitz, Papas, Black ve Starr, 2002). Ayrıca çocuğun herhangi birisi tarafından fiziksel olarak zarar görmesinin engellenememesi de fiziksel istismar kapsamı içine girmektedir. Çocuğun fiziksel istismarı bir kere veya birçok defa yapılan ve devam eden bir eylem olabilir. Kaza ile olmayan yaralanmalarda, yetişkin çocuğu incitmek istememiş olabilir, ya da yetişkinin uyguladığı disiplin yönteminin çocuğun yaşına uygun olmaması bu yaralanmaları ortaya çıkarabilmektedir. Fakat genellikle fiziksel istismar kasıtlı yapılan bir eylemdir (Crasson-Tower, 2005).

Fiziksel istismar uygulanma şekline göre iki grupta ele alınabilir.

1. Aletsiz Saldırıları

Fiziksel istismarın uygulanmasında herhangi bir alet kullanılmadan yapılan saldırılardır. Tokat atmak, çocuğu itmek, tekme atmak, ısırarak, sarsarak aletsiz saldırılar kapsamında ele alınmaktadır.

2. Aletli Saldırıları

Fiziksel istismarın uygulanmasında bir alet kullanıldığı durumları içermektedir. En sık görülen aletli saldırılar, hortumla ya da kemerle vurmaları, çocuğun üzerinde sigara söndürmek, çocuğun üzerinde ütü veya sıcak su kullanımınıdır (Goldman, 1990).

Çocuklar genellikle öne doğru hareket ederler. Bu nedenle kazaya bağlı yaralanmalar vücudun ön kısmında görülür. Bu bölgeler, alın, çene, burun, bilek, dirsek ve dizlerdir. Fiziksel istismara bağlı yaralanmaların en sık görüldüğü bölgeler göğüs, sırt, baldır, genital bölgelerde, üst kol, üst dudak içi ve damaktır. Çocuk yaralanmalarının kaza sebepli mi fiziksel istismar belirtisi mi olduğunu teşhis edebilmek açısından bu bölgeler önemlidir (Polat,2007).

Fiziksel istismarın en sık görülen belirtileri şunlardır;

- Çocukta kırık ve çıkıklar görülür, açıklanamayan yanıklar, yaralar ve morluklar görülür. Çocuk bedeninin özellikle iç bölgelerinde farklı renklerde olan morlukların olması çocuğun düzenli olarak fiziksel istismara maruz kaldığının önemli bir göstergesi olabilir.
- Açıklanamayan kazaların olması ve bu kazaların nasıl olduğu ile ilgili çocuk ve ailenin farklı ve tutarsız açıklamalar yapması önemli bir belirtidir.
- Çocuk anlamsız bir şekilde bir yetişkinden korkuyor ve onun yanına gitmek istemiyorsa yine çocuğun korktuğu kişi tarafından fiziksel istismara maruz kaldığı düşünülebilir.

1.7.3.1.1. Sarsılmış Bebek Sendromu

Guthkelch (1971) başın kamçı hareketi ile kortikal köprü venlerindeki yırtılmalar nedeniyle subdural hematomlar oluşabildiğini söylemiştir. Daha sonra Caffrey (1972) "Whiplash Shaken Baby Syndrome" günümüzde sık kullanılan adı ile "Shaken Baby Syndrome"un (Sarsılmış Bebek Sendromu) bulgularını tanımlamıştır.

Bebeğin gövdesinden ya da kollarından tutularak sarsılması ile oluşan, beyinde kanamalar ve travmalar oluşturan Sarsılmış Bebek Sendromu genellikle 6 aydan küçük çocuklarda görülmekte olup, çocukların kaza dışı yaralanmalarında en yüksek ölüm oranına sahiptir (Finkelhor, 1994).

Bebeğin ağlamasını durdurmak veya huzursuz tavırlarını engellemek için yapılmaktadır. Fail genellikle erkektir. Psikolojik problemleri olan ve stres altında yaşayan kişilerin büyük ölçüde potansiyelleri olduğu düşünülmektedir. Birçok olguda ise, çocuğu sarsmaktaki amacın çocuğu susturmak mı yoksa zarar vermek mi olduğu net değildir (WHO, 2002).

1.7.3.2. Duygusal İstismar

Çok sık rastlanan duygusal istismar, ebeveyn veya çocuğa bakım veren kişi tarafından gerçekleştirilen ve çocuğun gelişimi için uygun ve destekleyici çevresel koşulların sağlanmasında ciddi bir bozukluk örüntüsüdür (WHO, 1999).

Bu durumun çocukta davranışsal, bilişsel ve duygusal bozukluklara neden olma olasılığı oldukça yüksektir. Çocuğun hareketini kısıtlama, suçlama, korkutma, hor görme, gözdağı verme gibi disiplin yöntemleri de duygusal istismar olarak ele alınmaktadır. Duygusal istismar fiziksel bulgularının çok nadir görülmesi nedeniyle

belirlenmesi en zor olan istismar türüdür (Aktaş, 2011). Çocuklarda görülen tikler, sallanma hareketleri, otoriteye karşı gösterilen farklı tepkiler duygusal istismar belirtisi olabilir. Bazı belirtiler çok uzun yıllar boyunca gözlemlenmez. Duygusal istismara maruz kalan çocukların aileleri ortaya çıkan problemlerden dolayı çocuğu suçlarlar ve olası sebepleri inkar ederler, yardım taleplerini reddederler ve çocuğun refahını umursamazlar. Çocuğu sürekli eleştirmek, tehdit etmek, küçümsemek, hakaret etmek, çocuğu sevgi, destek ve yönlendirme açısından mahrum bırakmak en belirgin duygusal istismar davranışlarıdır (Tennessee Department of Human Services,2005)

Duygusal istismar tek başına görülebileceği gibi çoğunlukla diğer istismar türleriyle de bağlantılıdır. Fiziksel istismara, cinsel istismara maruz kalan çocuklar genellikle duygusal olarak da örselenirler. Fiziksel ve cinsel istismarın gözle görülebilir izleri yok olsa bile psikolojik etkileri devam eder (Yenibaş ve Şirin, 2007).

Yetişkinlerin davranışlarından dolayı çocuğun fiziksel, duygusal ve bilişsel gelişiminde bir gerileme ya da yavaşlama görülüyorsa, bu davranışların duygusal istismara sebep olan davranışlar olarak ele alınması mümkündür. Duygusal istismara neden olan yetişkin davranışları;

- Reddetme
- Aşağılama
- Ayırma, yalnız bırakma, izolasyon
- Yıldırma, korkutma
- Kışkırtma
- Görmezden gelme
- Duyguların ifadesini engelleme
- Kullanma, suça yöneltme
- Duygusal ihtiyaçlarına cevap vermeme
- Yaş ve gelişimi açısından çocuktan yapabileceğinden fazlasını beklemedir (Hart, Brassard ve Karlson, 1999).

Duygusal istismarın en sık görülen belirtileri şunlardır:

- Çocuğun tepkileri çok saldırganca ya da çok pasifse, duygusal istismardan şüphe edilmelidir.
- Çocuğun fiziksel, duygusal ya da bilişsel gelişimi normal seyrinde ilerlemiyorsa, gelişimi yavaşsa yine duygusal istismara maruz kalma ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır.
- Endişe ve gerçekçi olmayan korkular, uyku problemleri ve kabuslar, ısırma, tekme atma, parmak emme, madde kullanımı, dikkat eksikliği, başarıda ani düşüş duygusal istismarın belirtilerindendir (Gilgun, 2003).

Bu belirtiler görüldüğünde, çocuğu korumak adına mutlaka profesyonel yardım alınmalıdır.

1.7.3.3. Cinsel İstismar

Cinsel istismar, çocuğun bir yetişkin tarafından; cinsel uyarı ve doyum için kullanılması, fuhuşa zorlanması, pornografi gibi suçlarda cinsel obje olarak kullanılması cinsel istismar olarak tanımlanmaktadır (WHO, 1999). Genital bölgeye dokunma, teşhircilik, pornografi, ırza geçmeye kadar bir çok davranışı kapsamaktadır. Cinsel istismarın şiddet içermesi gerekmediği gibi, çocuğun rızasının olup olmadığına da bakılmaz (Ovayolu, Uçan ve Serindağ, 2007). Cinsel istismardan bahsetmek için çocuğa dokunma şartı aranmaz, çocukla yapılan cinsel içerikli konuşmalar da cinsel istismar olgusunu kapsamaktadır.

Cinsel istismar uygun olmayan dokunmayla başlar ve daha yoğun ve travmatik şekillere bürünerek devam eder. Cinsel istismara maruz kalan çocuklar bazen olayın hemen sonrasında bunu birilerine söyleyip yardım isterken, büyük bir çoğunluğu ise bildirimde bulunana ya da başka birisi tarafından fark edilene kadar aylarca ve hatta yıllarca cinsel istismarla yaşamaya devam etmektedirler.

Cinsel istismarın en sık görülen belirtileri şunlardır: (Dubowitz ve ark., 2002).

- Çocuğun anal ya da genital bölgesinde şişme, kızarıklık, acı veya kanama varsa cinsel istismardan şüphelenilir.
- Çocuğun oyuncaklarıyla, kendi vücuduyla veya başkalarıyla yaşına uygun olmayan oyunlar oynaması cinsel istismara maruz kaldığını düşündürür.
- Cinsellik hakkında yaşına uygun olmayan şeyleri biliyorsa, yine cinsel istismar yaşantısı olmuş olabileceği düşünülebilir.

Faller (1990) cinsel istismarı kendi içinde 7 alt gruba ayırmıştır (Aktaran Polat, 2007).

1. Temas İçermeyen Cinsel İstismar

Seksi Konuşma: İstismarcı çocukla yapmak istediği cinsel davranışları anlatır ya da çocuğun cinsel özelliklerini konuşur.

Teşhir: İstismarcı çocuğa cinsel organlarını gösterir veya mastürbasyon yapmasını çocuğun izlemesini sağlar.

Röntgencilik: İstismarcı çocuğun özel bölgelerini çıplakken izlemesi ya da istismarcıyı cinsel tatmine ulaştıran hareketleri yaparken izlemesidir.

2. Cinsel Dokunma

Çocuğun özel bölgelerine (memeler, vajina, penis, kalça, anüs ve perineal bölge) yapılan her türlü dokunma cinsel dokunmadır. Sadece istismarcının çocuğa dokunması değil çocuktan da kendisine dokunmasını ya da mastürbasyon yapmasını sağlaması da cinsel dokunma kapsamında ele alınır.

3. Oral- Genital Seks

İstismarcı çocuğun genital bölgesini öpme, yalama, emme, ısırma gibi davranışları gösterir ya da aynı şeyleri kendisi için ister. Davranış ağız-vajina, ağız- anüs veya ağız- penis olabilir.

4. İnterfemoral İlişki

İstismarcı kendi cinsel organını çocuğun bacağına sürter ve bu şekilde cinsel hazza ulaşır. Fakat çoğu vakada istismarcı çocuğu yaralamak veya zarar vermekten korktuğu için bu tipi seçer. Çocuğun bekaretini korumak adına da bu türün seçilmesi mümkündür.

5. Seksüel Penetrasyon

Dijital Penetrasyon: İstismarcı parmaklarını çocuğun vajinasına, anüsüne ya da ikisine birden yerleştirir. Nadir olsa da, istismarcı çocuktan aynı davranışı kendisi için de bekleyebilir.

Objelerle Penetrasyon: İstismarcı çocuğun vajina, anüs ya da ağızına bir obje yerleştirir.

Genital İlişki: Penisin vajinaya penetrasyonudur.

Anal İlişki: Penisin anüse penetrasyonudur.

6. Cinsel Sömürü

Çocuk Pornografisi: Çocukların görüntüleri, fotoğraf ve videolarının cinsel doyum sağlamak amacıyla kullanılmasıdır.

Çocuk Fuhuşu: Çocukların bedenlerinin belli bir ücret karşılığında satılmasıdır.

7. Başka istismar türlerini içeren cinsel istismar:

Yukarıda anlatılan cinsel istismar türlerinin farklı kombinasyonlarının uygulandığı cinsel istismar türüdür.

1.7.3.4. İhmal

Çocuk ihmali “Bir çocuğun sağlık, eğitim, beslenme, barınma, duygusal gelişim gibi farklı alanlardaki gereksinimlerinin sağlanmasında oluşan yetersizlik örüntüsüdür” olarak tanımlanmıştır (WHO, 1999). İhmalin gözlemlenebilir belirtileri olsa da, görünmeyen etkileri de oldukça fazladır. Bunlardan en belirgin olanı ise çocukta düşük benlik saygısıdır. İhmal türleri şunlardır;

- Fiziksel ihmali, çocuğun hayatını devam ettirmesini sağlayan etkenlerin çocuğa yeterli derecede sunulmamasıdır. Sıcak bir ev, yeterli beslenme, giyinme gibi.
- İhmalkar davranışlar, çocuğu evde tek başına bırakmak, güvenliğini sağlamamak buna örnek olabilir.
- Duygusal ihmali, çocuğun ihtiyacı olan bakımı, ilgiyi ve sevgiyi vermemek, onunla oyun oynamamak ve konuşmamak duygusal ihmali kapsamina girmektedir.
- Tıbbi ihmali, çocuğa sağlık hizmetleri sunmamak ya da ihtiyacı olduğunda sağlık hizmetlerinden yararlanmasını sağlamamaktır.
- Eğitimsel ihmali, çocuğun okul kaydını yaptırmamak, okuldan kaçmasına göz yummak, çocuğun özel gereksinimlerinin farkına varmamak ve bu hizmetten yararlanmasını sağlamamak gibi davranışlar eğitimsel ihmali kapsamında değerlendirilir (Crasson-Tower, 2005).

1.7.4. Çocuk İhmal ve İstismarının Nedenleri

Çocuk ihmal ve istismarının nedenleri ailenin içinde bulunduğu iç ve dış stres faktörleri olarak iki grupta incelemek mümkündür (Aral, 1997).

Anne babanın kişilik özellikleri, çocuğun kişilik özellikleri ve ailenin ve içinde bulunduğu grubun çocuktan yüksek beklentileri iç stres faktörleri içindedir. Ayrıca, ölüm, boşanma, hastalık ve ayrı yerlerde yaşayan aileler de çocuk istismarı ve ihmalinde risk grubunda olan ailelerdir.

Dış faktörler ise ailenin yaşadığı ekonomik problemler, sosyal ve kültürel toplum özellikleri olarak isimlendirilir.

Bir diğer gruplandırma ise, anne babanın özellikleri, çocuğun bireysel özellikleri, toplumsal ve kültürel özellikler ve medya ayrı başlıklar altında istismarın nedenlerini açıklamaya çalışır (Bulut, 1996; Ünal, 2008).

Anne babanın istismar potansiyeli taşımasında belli özellikler sıralanmıştır. Bu özellikler şunlardır: (Kars, 1994; Eryılmaz, 2001; Lynch, 1991).

- Eğitim seviyesi düşük olması,
- Saldırgan ve suça karışmış olması,
- Kişilik bozukluğu veya psikolojik problemleri olması,
- Çocukluğunda istismar ve ihmal yaşantısı olması,
- Genç yaşta çocuk sahibi olması,
- Öz saygısı düşük, kendisini yetersiz ve değersiz hissediyor olması
- Ailede çocuk sayısının fazla olması,
- Anne baba arasındaki evlilikleri ile ilgili problemler olması,
- Anne veya babanın çocuğunu tek başına büyötmeye çalışıyor olması bu riskleri kapsamaktadır.

Çocuğun bireysel özellikleri de çocuğun ihmal ve istismar edilmesine neden olabilmektedir. Bu özellikler ise şunlardır: (Finkelhor, 1994; Güngör ve Ersoy, 1995).

- Çocuğun özel gereksinimleri olan bir çocuk olması,
- İstenmeyen gebelikle çocuğun doğumunun olması,

- Çocuğun gayrimeşru olması,
- Çocuğun ebeveynin öz çocuğu olmaması,
- Çocuğun ailenin istediği cinsiyete sahip olmaması aile içinde stres faktörü oluşturur ve ailenin stres kaynaklarını artırmaktadır.

İşsizlik oranının, suç oranının yüksek olması, sosyal servislerin yokluğu veya yetersizliği de çocuk ihmal ve istismarını artıran sebeplerdendir. Aynı zamanda, cinsiyet ayrımcılığının, göçlerin ve ekonomik eşitsizliklerin olduğu toplumlarda da çocuk ihmal ve istismar vakaları yüksektir (Eryılmaz,2001; Gökler, 1993).

Son olarak, çocuk ihmal ve istismarının nedenleri arasında medya da bulunmaktadır. Evlerinde istismara maruz kalmayan çocuklar bu eylemleri medya aracılığı ile görüp öğrenmektedirler. Televizyonlarda bulunan haber bültenleri, diziler ve filmleri izleyen çocuklarda saldırgan davranışlarında artış olduğu görülmüştür (Cheviron, 2011). Bunların engellenmesi için ailelerin, çocukların izlediği ve maruz kaldığı televizyon programlarına, oyunlara ve gerekirse çizgi filmlerine dikkat etmelidirler. Televizyonu çocuğu oyalamak için bir araç olarak kullanılmaması da gerekmektedir (Güngör ve Ersoy,1995).

Fransa'da 2008 yılından beri çocuklara yönelik yayın yapan kanallarda belli aralıklarla 3 yaşından küçük çocukların sadece televizyona bakmasının bile gelişimlerini kötü yönde etkileyeceğine dair kamu spotu yayınlamakla yükümlüdür (Cheviron, 2011).

1.7.5. Çocuk İhmali ve İstismarının Etkileri

Çocuk ihmal ve istismarı çocuğu sadece örselenme deneyimlerini yaşadığı dönemde değil bütün hayatı boyunca etkiler. Özellikle çocuğun bakımından, korunmasından, sevilmesinden sorumlu kişiler çocuğu örseler, yaralanmalarına sebep olur, ihmal edilir ve cinsel olarak kötü muameleye maruz bırakır ya da çocuğun savunmasızlığını kullanırsa çocuk üzerinde davranışsal, gelişimsel ve psikolojik hasarlar bırakır.

Topçu (2009) fiziksel istismara maruz kalan çocukların istismar yaşantısı olmayan çocuklara göre daha saldırgan davranışları olduğunu ve saldırgan davranışlar uyguladıkları akran ve yetişkinlere daha az empati ile yaklaştıkları söylemiştir. Salzinger, Feldman ve Hammer (1991) sadece istismara maruz kalan çocuklar değil

aile içindeki şiddet ve çatışmalara da maruz kalan çocukların saldırgan davranışlar sergiledikleri ve bu ailelerde yetişen çocuklarda problem çözme ve uyum sağlamaya yönelik becerilerinde yetersiz oldukları saptamışlardır.

Suh'un (1990) yaptığı bir çalışmada, aile içi şiddete maruz kalan annelerin çocuklarının kendi kardeşlerine karşı olan tutumları daha saldırgan olurken, ailelerine ya da çevresindeki kişilere karşı saldırgan tutumlarının daha az olduğu tespit edilmiştir.

İstismara uğrayan çocuklarda gelişim geriliği, büyümenin yavaşlaması, mental problemler, konuşma problemleri, öğrenme güçlükleri, problem çözme becerisinde azalma da görülmektedir. Olumsuz deneyimler yaşayan ya da ihmal edilen, bilgiyi keşfetmesini sağlayacak ortamlar sunulmayan çocuklar kendisini ifade etmekte zorluklar yaşamaktadır (Topçu, 2009).

Aynı zamanda bu çocuklarda düşük öz saygı, düşük öz güven, suçluluk duygusu, utanç, değersizlik hissi de ihmal veya istismar edilen çocuklarda görülen problemlerdir. Bu duygular ise çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik döneminde, baş edebilmesi güç durumlara yol açar. Uyku bozuklukları, akademik başarıda düşüş, yalnızlık, güvensizlik, cinsellikten korkma ya da aşırı cinsellik, anoreksiya nervroza, bulimiya nervroza, aşırı yeme, obsesif- kompulsif bozukluk, alkol ve madde bağımlılığı, depresyon, intihara meyilli olma görülmektedir (Göbekçin, 2013; Akbaş ve Sanberk, 2011).

Çocuğun ihmali ve istismarı çocuğu sadece o an ya da kısa bir süre için değil, uzun vadede çok büyük etkilere sebep olmaktadır. Çocukların bu durumlarla karşılaşmaması için her yetişkinin ve ebeveynin üzerine düşen görevi yapması ve hayatı boyunca üzerinde taşıyacağı izler bırakılmaması konusunda her birey sorumluluk almalıdır.

1.7.6. Çocuk İhmali ve İstismarını Açıklamaya Yönelik Yaklaşımlar

Çocuğun gelişim ve öğrenmesini açıklamaya yönelik ortaya atılan bir çok kuram ve yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımların ve modellerin bazıları ise çocuk ihmal ve istismarının nedenlerini ve çocuk üzerindeki bıraktığı etkileri açıklamaktadır.

1.7.6.1. Ekolojik Model

Bronfenbrenner'e göre insanın varoluşunu içinde bulunduğu sistemler ve bu sistemlerin birbiri ile nasıl bir etkileşim içerisinde olduğu belirlemektedir. Bu sistemler birbiri içine girmiş ve etkileşim halinde olan sistemlerdir. Mikrosistem, çocuğun günlük hayatında en sık iletişim halinde olduğu kişilerden oluşmaktadır. Mezosistem, ev-okul-sosyal çevre gibi mikrosistemler arasındaki bağlantılardır. Ekzosistem, çocuğu direkt olarak etkilemeyen fakat yakın çevresi ile kurduğu etkileşim ve iletişim üzerinde etkisi olan sistemdir. Makrosistem, çocuğun içinde bulunduğu kültür, değerler, yasalar olarak tanımlanmaktadır. Kronosistem ise, çocuğun zaman içinde değiştirdiği kültürel çevredir (Berk, 2013).

Ekolojik model çocuk ihmal ve istismarının çocuğun çevresinden ve kültürden kaynaklandığını kabul etmiştir ve farklı ekolojik sistemler arasındaki ilişkiyi inceler. Çocuk ihmal ve istismarının nedenlerini ailenin getirdiği bireysel etkiler (ontogenetik gelişim), aile (mikrosistem), sosyal çevre (ekzosistem) ve kültür (makrosistem) olarak açıklamıştır. Ayrıca, istismara neden olan bu faktörlerin bir bütün olarak ele alınması gerektiğini önermektedir (İşmen, 1999).

1.7.6.2. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Modeli

Maslow'a (1943) göre fizyolojik ihtiyaçlar, bireyin yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli olan ihtiyaçları kapsamaktadır. Bu ihtiyaçlar, yiyecek, içecek, nefes almak, uyku gibi gereksinimleri kapsar. Güvenlik ihtiyaçları, özellikle çocuklarda bir yetişkinin bakım ihtiyacı olarak görülür. Aynı zamanda bireyin can güvenliği, bağlanma, belli bir rutinin içinde olmak da bu ihtiyaçlar arasındadır. Sevgi ve ait olma ihtiyacı, bireyin çevresindeki kişilerle ilişkiler kurabilmesini sağlar. İnsanlarla yakınlık kurma, başkaları tarafından sevilme ve sevme hissi, bir gruba ve kimliğe sahip olma ihtiyaçlarının da karşılanması gerekmektedir. Saygı görme ihtiyacı da yine karşılanması gereken ihtiyaçlardandır. Son aşama ise kendini gerçekleştirme aşamasıdır. Kendini gerçekleştirme, kişinin tüm yeteneklerini, becerilerini ve potansiyelini kullanan bir birey olma isteğidir. Bu bireyler yeniliklere açık, heyecan ve merakını devam ettirebilen, benliğinden memnun olan kişilerdir (Berk, 2006).

İhmal ve istismara maruz kalan çocukların bu ihtiyaçları karşılanmamaktadır. Çocuğu yıldırma, fiziksel saldırılar, fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmaması, güvenliğinin sağlanmaması, kısıtlanma, azarlanma, sevgi gösterilmemesi ve cinsel olarak çocuğun kullanılması çocukta tamiri mümkün olmayan izler bırakır. Bu da

çocukların kendini gerçekleştirme aşamasına geçememesine neden olmaktadır. (Yenibaş ve Şirin, 2007)

İstismar, Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi modelinde belirtilen insanların karşılanması gereken temel ihtiyaçları ile zıt bir ilişki içindedir. Maslow'un belirlediği psikolojik ihtiyaçlar, güvenlik ihtiyacı, sevmeye ve ait olma, saygı görme ihtiyacı ile düştüğü bu zıtlık sebebiyle bireyin davranışlarında problemler görülmesine sebep olur (Hart, Brassard ve Karlson, 1996).

1.7.6.3. Sosyal Öğrenme Modeli

Bandura'ya göre bireyin gelişimi, doğuştan getirdiği özellikler, davranışları ve çevresinin birbiriyle etkileşiminin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Çocuğun davranışları da çevresindeki yetişkinleri gözlemleyerek ve model alarak pekişir. Kişiliğin şekillenmesinde en önemli çevresel unsur ise erken çocukluk döneminde çocuğa en fazla deneyim sunan ailedir.

Yetişkinler kendi çocukluklarında ebeveynlerinden öğrendikleri ve gözlemledikleri davranışları kendi çocuklarına uygulamaya meyillidirler. Dolayısıyla çocukluklarında ihmal ve istismara maruz kalan ebeveynler kendi çocuklarına ihmal ve istismar davranışı sergilemektedirler (Yenibaş ve Şirin, 2007). Çocuklarını istismar eden bireylerin kendi çocukluklarında istismar yaşantılarının olduğu ve bu nedenle çocukları ile olan etkileşimlerinde istismar davranışlarını sergiledikleri savunulmaktadır (Finkelhor, Hotaling, Lewis ve Smith, 1990).

Bu doğrultuda, aile ortamında fiziksel istismara maruz kalan çocuklar çevresindeki insanlarla içine girdiği etkileşimlerde saldırgan davranış tutumları gösterirler.

1.7.6.4. Sosyolojik model

Sosyolojik model, istismarcının davranışlarının bireyden değil toplumdaki kaynaklandığını açıklar. Ailenin toplumsal olarak kabul görmemesi ve dışlanması, medyada gösterilen şiddet vakaları, çevresel ve kültürel baskı istismarın altındaki sebepler olarak gösterilir (Kars, 1994).

Bunun yanı sıra, stresin de istismarı tetiklediği düşünülmektedir. İşsizlik, düşük gelir düzeyi, sık sık ev ve iş değişimi stres kaynakları arasında düşünülmektedir. Ayrıca, anne babalara çocuk bakımı ve stres kaynakları için sosyal desteğin az olması da ihmal ve istismara neden olmaktadır (Kozcu, 1991).

1.7.6.5. Sosyo-durumsal model

Sosyal durumsal model, çocuk ihmal ve istismarının anne babaların hatalı ve tutarsız ebeveyn tutumları sergiledikleri için arttığını savunur. Fiziksel ve duygusal istismarın büyük bir kısmı anne babanın çocuklarını disiplin etme amacıyla ortaya çıktığı kanıtlanmıştır (Tercan,1995).

Ailenin çocuk yetiştirirken kullandığı tutarsız yöntemler çocuklarda davranış problemlerine sebep olabilir. Bu durum da ebeveynlerin çaresiz hissetmesine neden olabilir. Uygun yöntemlerin bilinmemesi aile ve çocukta birtakım sorunlara sebep olacağı için, ailelerin disiplin yöntemleri konusunda bir eğitim alması önemlidir (Çubukçu, 2004).

1.7.6.6. Psikanalitik Kuram

Freud, psikanalitik kuramını yetişkinlerin çocukluğunda yaşadığı kötü deneyimleri ve bu deneyimlerin yetişkinlik döneminde görülen etkilerini inceleyerek geliştirmiştir. Çocuklar ilkel dürtüleri ve sosyal beklentiler arasında bir çok çatışma yaşar. Bu çatışmaları nasıl çözdüğü ise çocuğun öğrenme becerisi, başkalarına uyum sağlaması ve depresyonla baş edebilme gücünü belirlemektedir. Çocukluk çağında karşılaşılan cinsellik ve saldırganlık dürtülerinin doğru yönlendirilmesinde ebeveynlerin etkili olduğunu ve bu dürtüler doğru yönetildiğinde çocuğun sağlıklı kişilik gelişimi göstereceğini savunmuştur (Berk, 2013).

Çocuk ihmal ve istismarını ise çocukluk döneminde oidipus ve elektra kompleksi evreleri geçirilirken yaşanan şiddet tecrübelerinin, bireyin kendisi ve diğer insanlara karşı olan düşmanca ve yıkıcı tutumlarına sebep olduğu, bu davranışların temelini oluşturduğu şeklinde açıklamaktadır (Akbaş, 2001).

1.7.6.7. Psikiyatrik model

Çocuğun ihmali ve istismarından genellikle ebeveynler sorumlu olduğu için, psikiyatrik model anne babaların kişisel özelliklerini temel almıştır. Narsizm, takıntılı davranışlar, empati becerisi yoksunluğu, aşırı kaygı, depresyon gibi problemleri olan kişilerin çocuk istismarı ve ihmali potansiyellerinin yüksek olduğu varsayılmıştır. Ancak, bu anlamda yapılan çalışmalardan genelleme yapmanın zor olduğu genel olarak benimsenmiştir. Bu nedenle bu modelin geçerliliği azalmıştır (Kars,1994; Siyez, 2003).

1.8. Ailenin Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Önemi

Çocuğun hayatındaki etkin olarak sosyalleştiği ilk çevre ailesidir. İlk sosyalleşme deneyimlerini çocuk ailesiyle yaşar. Okul öncesi dönemde çocuklarda taklit davranışı çok yoğun olduğundan, çocuk aile içindeki bireyleri gözlemler ve onları model alır. Bu gözlemler çocuğun sosyal bir birey olması anlamında attığı adımlar olmakla birlikte, aynı zamanda çocuğun kişilik oluşumunu da etkileyen önemli bir faktördür. Çocuğun aile yapısı, sosyo ekonomik ve kültür düzeyi, sosyal duygusal gelişimini etkiler (Yavuzer, 2013).

Okul öncesi dönem çocuklarının ihtiyaçlarının karşılanmasında birincil sorumluluk ailenindir. Bronfenbrenner, ekolojik kuramda çocuğun gelişiminde aile ve sosyal çevrenin önemini vurgulamıştır. Bu sayede, sadece çocuğu odak alan erken çocukluk eğitimi uygulamaları, ailelerin ihtiyaçları ve eğitimlerinin ön plana alınmasını sağlamıştır. (Temel, 2014)

Anne, baba ve çocuğun birbiri ile olan iletişim ve etkileşimlerinin sağlıklı olması özünde anne ile baba arasındaki ilişki ve anne babanın çocuk yetiştirmede sergiledikleri tutumlarına bağlıdır. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme ve disiplininde takındıkları tavır çocukları doğrudan etkiler. Bu noktada yanlış tutum ve davranışlar çocuğa yansıtılırsa çocuğun duygusal gelişimi sekteye uğrar. Çocukta kendini yalnız hissetme, suçluluk duygusu, öz güven eksikliği, inisiyatif alamama, problem çözmede eksiklik, çevresiyle sağlıklı iletişim kuramama gibi birçok problem baş gösterir.

Çocuğun anne babasıyla olan iletişimi ve etkileşiminin çocuk açısından koruyucu, destekleyici ve besleyici olması gerekir. Çocuk istismarı ve ihmalinin ömür boyu süren etkileri vardır. Bu sebeple çocuğun öncelikle aile içinde korunması, çocuğa karşı kötü muamelede bulunulmaması ve çocuğun doğuştan kazandığı ve sağlanması gereken haklar 'Çocuk Hakları Sözleşmesi' nde belirtilmiştir (Özer, 2014).

Yapılan birçok çalışmada, çocuk istismarı ve ihmalinin en büyük risk faktörü olarak aile görülmektedir (Özer, 2014; Yıldırım-Doğru, 2014). Anne ya da babanın çocukluğunda istismar veya ihmale maruz kalmış olması, erken yaşta ebeveyn olmak, çocuk bakımı ve koruması konusunda yetersiz olmak, bilgi ve istek eksikliği, eğitim düzeyinin düşük olması, boşanma, anne ya da babadan birinin yokluğu gibi

nedenler bu ailelerin çocuklarının ihmal ve istismara maruz kalma riskini arttırmaktadır (Kara, Biçer ve Gökalp, 2004).

Aynı zamanda ebeveyn- çocuk bağlanmasının güçsüz olması da risk faktörü olarak görülmektedir. Çocuğu cinsel istismara uğramış çocukların annelerinin diğer annelere oranla daha az problem çözme becerisi ve problemlerle başa çıkma becerisinin düşük olduğu, babalarda ise aile içi uyum ve işlevsellik boyutunda başarısız oldukları ortaya çıkmıştır (Paradise, Rose, Sleeper ve Nathanson, 1994; Manion, McIntyre, Firestone, Ligezinska, Ensom ve Wells, 1996).

Yapılan çalışmalarda, eğitim düzeyi düşük, sosyo ekonomik durumu yetersiz, aile ortamında mutsuz ve problemler yaşayan ailelerin çocuklarının diğer çocuklara oranla daha çok ihmal ve istismara uğradığı ortaya çıkmış ve bu özelliklerde alanyazında risk faktörleri arasına girmiştir (Finkelhor, Hotaling, Lewis ve Smith, 1990; Finkelhor, Moore, Hamby ve Straus, 1997). Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, Finkelhor ve Baron (1986), gerçekten tüm bu risk faktörlerine sahip olan ailelerin çocukları mı daha çok istismara maruz kalıyor yoksa bu çocuklar mı daha kolay fark ediliyor sorusunu da sorgulamışlardır.

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Kocaer'in (2006) Hekim ve Hemşirelerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Farkındalık Düzeyleri adlı yüksek lisans tez çalışmasını İstanbul'da AÇSAP merkezlerinde çalışan 107 hekim ve 136 hemşire olmak üzere 243 kişiyle yapmıştır. Katılımcılara Tanıtıcı Bilgi Formu ve Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanmasına Yönelik Ölçek Formu dağıtılmıştır. Çalışmanın bulguları; hekim ve hemşirelerin en yüksek puanlarını ihmalin çocuk üzerindeki etkisi alt ölçeğinden, en düşük puanlarını ise ihmal ve istismar riski olan çocukların özellikleri alt ölçeğinden aldıklarını göstermiştir.

Kara, Çalışkan ve Suskan'ın (2014) "Ankara ilinde görev yapan çocuk asistanları, uzmanları ve pratisyen doktorların çocuk istismarı ve ihmal konusunda bilgi düzeyleri ve yaklaşımlarının karşılaştırılması" adlı çalışmasına Ankara'da çalışan 550 hekim katılmıştır. Çalışmanın sonucunda, hekimlerin evli olması, kadın olması, lisans eğitiminde ve sonrasında çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili eğitim alınması, çalışmaları esnasında istismar vakası ya da şüphesi ile karşılaşması ve bildirimde bulunmasının çocuk ihmal ve istismarı farkındalıklarında anlamlı düzeyde yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Dereobalı, Karadağ ve Sönmez (2013), okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal, çocuk istismarı, çocuğa yönelik şiddet ve bunların önlenmesinde öğretmenlerin rolü hakkındaki görüşlerini öğrenmek amacıyla yürüttükleri araştırmada, İzmir ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız anaokullarında görev yapan 197 okul öncesi öğretmenine araştırmacılar tarafından hazırlanmış açık uçlu soruların bulunduğu bir anket uygulanmıştır. Çalışmanın bulguları nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak gruplanmış ve frekansları hesaplanmıştır. Buna göre öğretmenlerin ihmal, istismar ve şiddet kavramlarını tek yönlü açıkladıklarını görülmüştür. Bu durumun öğretmenlerin bilgi düzeylerinin düşük olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin tanımlarına bakıldığında ihmal istismara göre daha doğru açıkladıkları gözlenmiştir.

Erol'un (2007) Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Çocuklardaki Fiziksel İstismar Belirtilerine İlişkin Farkındalıkları (Eskişehir İl Örneği) adlı yüksek lisans çalışmasında tarama modelinde nicel araştırma yöntemi kullanılarak, Eskişehir ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarının

anasınıflarında öğretmenlik yapan 160 okul öncesi öğretmenine ulaşılarak araştırmacı tarafından geliştirilen kapalı uçlu anket formu uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; meslekte 5 yıl ve daha az yıl çalışan, açık öğretim fakültesi mezunu olan ve fiziksel istismarla ilgili bilgi sahibi olan öğretmenlerin diğer öğretmenlere kıyasla fiziksel istismar bulgularını fark edebilme konusunda daha duyarlı oldukları ortaya çıkmıştır.

Tugay'ın (2008) Öğretmenlerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Farkındalık Düzeyleri konulu yüksek lisans tezi kapsamında yürüttüğü çalışmada Ordu il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 11 lise, 26 ilköğretim okulu, 5 anaokulu ve 1 işitme engelliler okulu olmak üzere 43 okulda çalışan 400 öğretmen katılımcı olmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacının uyarlamasını yaptığı Öğretmenler İçin Çocuk İstismar ve İhmal Anketi kullanılmıştır. Araştırma bulguları öğretmenlerin %51.2'sinin çocuk ihmal ve istismarı şüphesini Türk Ceza Kanunu'na göre, %45.7'si Milli Eğitim politikalarına göre de bildirmek zorunda olduklarını bildiklerini göstermiştir. Öğretmenlerin %3.3 ü ise ahlaki anlamda bildirim zorunluluğunun bulunmadığı ifade etmişlerdir.

Shang ve Katz'ın (2015) çocuk ihmal ve istismarı alanında çalışan 27 katılımcı ile yaptıkları çalışmada alanında uzman kişilerin çocuk istismarı ve ihmal farkındalıkları oldukça yüksek ve eğitilmiş olmasına rağmen, çocuk istismarı vakalarıyla karşılaştıklarında kendilerini yeterli hissetmedikleri ve konuya müdahil olma hususunda isteksiz olduklarını söylemektedirler.

Karaman-Kepenekçi ve Nayır'ın (2012) Ankara ilinde çalışan 244 sınıf öğretmenin anne babaların kendi çocuklarına uyguladığı hangi davranışların ihmal ve istismar davranışı olarak tanımladıkları, bunun nedenleri ve bu davranışlarla kendilerinin baş etme yöntemlerine yönelik görüşlerini almak amacıyla Öğretmenlere Göre Çocukların Ana-Babaları Tarafından İstismarı ve İhmal Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmanın bulguları öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarını belirlemeye yönelik vakalarda yetersiz olduklarını, bu durumla karşılaşırlarsa ne yapacaklarını yeterli şekilde bilemediklerini destekler niteliktedir. Bunun dışında, araştırmanın diğer önemli bulgusu da; okul ve sınıftaki çocuk sayısı arttıkça öğretmenlerin daha duyarsızlaştıklarıdır.

Balıkesir il merkezinde bulunan 111 öğretmen, 333 anne ve 333 babadan oluşturulan örnekleme yapılan Dönmez'in (2009) çalışmasında, okul öncesi öğretmenleri ve okul öncesi eğitim döneminde çocuğa sahip ailelere Çocuk İstismarı Görüş Anketi, Çocuk İhmali Görüş Anketi, İstismar- İhmali Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerileri Anketi, Demografik Bilgi Formu dağıtılmıştır. Toplanan anketlerin sonucunda hem öğretmenlerin hem de anne-babaların anketlerdeki çocuk ihmali ve istismarı olan ifadelerini çok büyük bir oranda ihmal ya da istismar olarak gördükleri belirlenmiş ve çocuk ihmal-istismarı farkındalıklarının oldukça yüksek olduğu görülmüştür.

Uslu, Kapçı, Yıldırım ve Öney'in (2010) Türk ailelerinin duygusal istismar farkındalıklarına ilişkin yaptıkları çalışmaya 296 aile dahil edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarında, babaların, düşük gelirli ve eğitim düzeyi düşük ailelerin duygusal istismar farkındalıkları düşük çıkmıştır. Ayrıca, ailenin çalışma durumu, erken yaşta ebeveyn olunması ve ailelerin çok çocuğunun olmasının da duygusal istismar farkındalıklarını olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

Özer'in (2014) Ebeveynlerin Çocuk Cinsel İstismarına Dair Bilinçleri, Endişeleri ve Aldıkları Önlemler adlı yüksek lisans tez çalışmasının örneklemini 0-18 yaş aralığında çocuk sahibi olan 474 anne baba oluşturmuştur. Çalışmanın anketleri İstanbul ve Mersin'in farklı sosyoekonomik bölgelerinde uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan veri toplama araçları Demografik Bilgi Formu, Bilinç Anketi, Endişe Anketi ve Önlem Anketi'dir. Araştırmanın sonuçlarına göre, anne babaların büyük bir çoğunluğu çocuğa cinsel istismarda bulunan kişilerin, aile dışından, eğitim düzeyi düşük, yetişkin ve erkek olduklarını düşünmektedirler. İstismara uğrayan çocukların ise güzel, kendini ifade etme becerisi düşük, ailesinin sosyo-ekonomik durumu düşük çocuklar olduğunu ve bu çocukların istismar yaşantısından sonra kesinlikle içe kapanma durumunun gözleneceğini belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak, ailelerin büyük bir kısmı cinsel istismar vakası ile karşılaştıklarında yetkili kurumlara bildirilmemesi gerektiğini düşündüklerini de belirtmişlerdir.

Asla, Paul ve Perez- Albeniz'in (2011) fiziksel istismar potansiyelleri yüksek olan 64 anne-baba ve düşük olan 80 anne- baba ile yaptıkları çalışmada, fiziksel istismar farkındalığı istismar potansiyeli yüksek olan ebeveynlerde babaların annelere oranla daha düşük çıkmıştır. Bununla birlikte istismar potansiyeli düşük olan

ailelerde ise farkındalık açısından anne baba arasında herhangi bir fark bulunamamıştır.

Sarı'nın (2010) Emniyet Örgütünde Görevli Anne- Babaların Fiziksel İstismar Potansiyellerinin Belirlenmesi ve İstismarla İlgili Aile Eğitim Programının Etkililiği adlı doktora tez çalışmasına Emniyet Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında 21 farklı daire başkanlığında çalışan ve 18 yaşından küçük çocuğu bulunan 613 personel katılmıştır. Tez kapsamında Çocuk İstismarı Potansiyeli Anketi kullanılarak veri toplanılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda anne ve babaların istismar puan ortalamalarının sınır puanlarından düşük olduğu yani istismar potansiyellerinin düşük olduğu ortaya çıkmış olmasına rağmen annelerin babalara oranla istismar potansiyellerinin daha az olduğu ortaya çıkmıştır.

Thomas ve Zimmer-Gembeck'in (2011) yaptığı araştırmada, çocuk istismarı potansiyeli riski yüksek olan 150 anne ile 12 hafta süren Anne-Çocuk İlişkisi Terapi'si uygulanmıştır ve terapinin etkililiğine bakılmıştır. Araştırmanın verileri Çocuk İstismarı Potansiyeli Envanteri, annelerin terapi sürecindeki gözlemlerini, annelerle yapılan bireysel görüşmeleri ve çocuklarının öğretmenlerine çocuklardaki değişimle ilgili gözlemlerini kapsayan formlar gönderilerek toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda, anne-çocuk ilişkisi terapisi alan annelerin çocuklarına karşı gösterdikleri istismar davranışlarında muazzam bir azalma görülürken, çocuk istismarı potansiyellerinde de büyük bir düşüş olduğu görülmüştür.

Ramirez, Pinzon-Rondon ve Botero (2011) 1089 anne ile görüşmeler yaparak kesitsel bir çalışma yapmışlardır. Pasifik ve Atlantik Kıyısı Ailelerin Karakteristikleri Anketi kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışmada Kolombiya kıyılarındaki çocuk cinsel istismarının yaygınlığını saptamak ve ebeveyn- çocuk etkileşiminin oluşumunu etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın önemli bulgularından birisi anne- çocuk etkileşimi sağlıklı olan çocukların, cinsel istismar bildirim olasılığının daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aile içi şiddete maruz kalan annelerin çocuklarının ise cinsel istismara maruz kalma oranı yüksek çıkmıştır. Bir diğer önemli bulgu ise, 1089 anneden %1,2'sinin çocuğu cinsel istismara maruz kalmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Cappa ve Khan (2011) 2005 ve 2006 yıllarında düşük ve orta ekonomili 34 ülkeden 166.635 anne ile yaptıkları araştırmada, annelerin çocuklarına karşı kullandıkları

fiziksel cezalandırma tutumlarını incelemişlerdir. 2-14 yaş arasında çocuğu olan annelere görüşme yoluyla cezalandırma yöntemleri ve bir önceki ay çocuklarının maruz kaldıkları şiddet içerikli disiplin tutumları ile ilgili sorular sorulmuştur. Çoğu ülkede, bir çok anne çocuk yetiştirirken fiziksel cezaya ihtiyaç olmadığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Ancak, annelerin büyük bir çoğunluğu fiziksel cezaya ihtiyaç duymadığını söylemesine rağmen çocuklarının fiziksel şiddete maruz kaldığını söylemişlerdir. Ayrıca, fiziksel şiddete maruz kalan çocukların annelerinin öğrenim durumu ve gelir düzeyleri karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı da araştırmaların önemli bulgularındandır.

Browne ve ark.'nın (2002) Romanya'da çocuk istismarı ve ihmali yaygınlığını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada yaygınlık oranının %1-%68 arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ABD, Şili, Filipinler, Hindistan ve Mısır'ın içinde bulunduğu projede çocuk ihmal ve istismarı yaygınlığı %4-%85 arasında değiştiği görülmüştür (Runyam ve ark., 2002).

Finkelhor (1994) yaptığı çalışmada Amerika'da kadınların % 19.2'si, erkeklerin ise %9'unun çocukluk döneminde cinsel istismara uğradığını göstermiştir. Etnik köken, sosyoekonomik durum gibi etkenler cinsel istismara maruz kalmayı etkilemezken, ebeveyn tutumları, aile içi şiddet, ebeveynlerin sert disiplin yöntemleri seçmesi ve duygusal yoksunluk ise risk faktörleri arasında bulunmaktadır.

İngiltere, Amerika, Avustralya ve Kanada'daki tüm çocukların %1,5-%5'i için kurumlara çocuk ihmal ve istismarı bildiriminde bulunulurken, yapılan çalışmada çocukların %4-%16'sı fiziksel istismara, %10'u duygusal istismara, %1-%15'i ise ihmale maruz kaldığı saptanmıştır. Bu durum, çocuk ihmal ve istismarı vakalarının çok büyük bir çoğunluğunun bildirilmediğini göz önüne sermektedir (Gilbert, Spatz-Widom, Browne, Ferguson, Webb ve Janson, 2008).

Trickett, Mennen, Kim ve Sang'ın (2009) istismara maruz kalan çocuklarla yaptıkları araştırmada, duygusal istismara maruz kalan adölesanların %76'sı aynı zamanda ihmale maruz kalırken, %63'ü ise fiziksel istismara maruz kalmaktadır.

Benbenishtry, Zeira ve Astor (2002), İsrail'de 7-11 yaşları arasındaki 10.410 öğrenci ile okul ortamında eğitim personeli tarafından uygulanan çocuk istismarını araştırmış ve çocukların %25'inin duygusal istismara, %20'sinin en az 1 kere fiziksel

istismara ve% 8,2 'sinin okul personeli tarafından en az bir kere cinsel istismara maruz kaldığı ortaya çıkmıştır.

2006 yılında yayınlanan dünya raporuna göre, çocukların %20-%65'i sözlü veya fiziksel şiddete maruz kalmış, 150 milyon kız, 73 milyon erkek çocuğu cinsel istismara maruz kalmıştır. Aynı zamanda, 1,8 milyon çocuk, pornografi ve fuhuşa mecbur bırakılmıştır. 275 milyon çocuk yakın çevresindeki kişiler tarafından fiziksel istismara uğramış, 1,2 milyon çocuk insan ticareti kurbanı olmuştur (US Department of Health and Human Services, 2006).

Türkiye'de ise çocuk ihmal ve istismarı yaygınlığı ile ilgili yapılan çalışmalar çok kısıtlı olmakla birlikte çok farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Aksel ve Yılmaz- Irmak (2005) yaygınlık ve vaka oranı çalışmalarındaki bu eksiklik ve farklılıkların, Türkiye'de ihmal ve istismar tanımlarının farklılıklar göstermesi, araştırmacıların farklı ölçme araçları ve yöntemler kullanması ve ülkemizdeki kayıt sistemindeki yetersizliklerden kaynaklandığını belirtmişlerdir.

2014 yılında yayınlanan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Türkiye Aile Yapısı Araştırması'ndan elde edilen sonuçlara göre, ebeveynlerin çocuklarına verdikleri cezaların oranları şu şekildedir. Ebeveynlerin %56'sı çocuklarını azarladıkları, %36'sı tv izlemesine izin vermedikleri, %31'i oyun oynamasına izin vermediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca ebeveynlerin %16'sı çocuklarını bazen dövüklerini bildirirken, %1'i ise çocuklarını sık sık dövüklerini söylemişlerdir. Bu cezalar verilirken çocukların cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Çocukların dövülme sebeplerine bakıldığında ise, %36 gibi yüksek bir oranla büyüklerine saygısızlık yapması gelirken, bunu %26 ile yalan söyleme, %25 oranında eğitimi aksatma takip etmektedir.

2007 yılında ortaöğretimine devam eden öğrenciler ve tutuklu çocuklarla yapılan araştırmada, son 3 aylık dilimde çocukların %53'ü sözel, %36'sı duygusal, %22'si fiziksel, %16'sı ise cinsel şiddete maruz kalmışlardır (TBMM, 2007).

Bernard van Leer Vakfı'nın desteği ile yapılan Aile, Çocuk, Şiddet Araştırması (2014) ebeveynlerin çocuklarına kızdıkları verdiği tepkilere bakıldığında, %73,3'ü azarlamak, küsmek, aç bırakmak, odaya kapatmak, kilitlemek, eşyalarına zarar vermek ya da zarar vermekle tehdit etmek yoluna başvururken, %22,5'i tokat atmak, saçını çekmek gibi tepkiler, %1,1'i ise boğazını sıkmak, bir yerini yakmak, bıçak

veya silah gibi aletlerle tehdit etmek veya bunları kullanmak gibi tepkiler verdiklerini ortaya çıkarmıştır.

Aynı araştırmada, çalışma grubunun %0,4 ünü oluşturan 17 çocuğun son 12 ayda cinsel istismara maruz kaldığı belirlenmiştir. 0-2 yaş grubunda 1 çocuk, 2-5 yaş grubunda 6 çocuk, 5-8 yaş aralığında 10 çocuk cinsel istismar kurbanı olmuşlardır. Bu vakaların 7'si gerekli kurumlara bildirilmiş, 2'si danışmanlık almış, 3'ü fiziksel ve ruhsal tedavi görmüş, ve 1 tanesi devlet tarafından korumaya alınmıştır. Ve aile içinde cinsel istismara uğramış başka çocuk olup olmadığına yönelik soru bir takım sebeplerden ötürü sorulamamıştır ve sonuçlar bu şartlar göz önünde bulundurularak yorumlanmıştır.

2.1. İlgili Araştırmalar Özeti

Araştırmalar incelendiğinde çocukluk dönemi boyunca çocuğun etkileşim halinde olma ihtimali yüksek olan meslek gruplarına yönelik çocuk ihmali ve istismarı farkındalıklarını belirlemek amacıyla yapılan çalışmalar yetersiz olmakla birlikte vardır. Ancak, çocuğun kasıtlı ve kasıtsız, en çok ihmal ve istismara maruz kalma durumu aile içinde olmaktadır veya çocuğu korumakla yükümlü ilk kurum aile iken, aileye yönelik farkındalık çalışmaları yok denecek kadar azdır.

Farkındalık çalışmalarını temel alan araştırmalar, çocuk ihmal ve istismarının tek veya birkaç boyutuyla ele almış olmakla birlikte, tüm boyutlarıyla çocuk ihmal ve istismarı farkındalığını belirlemeye yönelik araştırmalar çok sınırlı kalmıştır.

Sağlık personelleri ve eğitimciler çocuklarla çalışan ve onların güvenliğini sağlama ve koruma yükümlülüğü olan kişilerdir. Yasalarca, mesleği nedeniyle istismar vakasını öğrenen ama bildirmeyen kamu personelleri cezalandırılmaktadır. Buna rağmen, araştırma sonuçları çocuk ihmal ve istismarının resmi kanallar yolu ile tespit etmesi gereken kişilerin bu konudaki farkındalıkların yüksek olduğunu ancak kendilerini yetersiz hissettikleri ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca, ebeveynlerle yapılan çalışmalar incelendiğinde ailenin farkındalık düzeyini ailenin gelir düzeyinin ve öğrenim durumlarının olumlu yönde etkilediği, buna ek olarak annelerin babalara göre farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Anne-çocuk ilişkisinin çocuk ihmal ve istismarı yaşantılarında önemli bir yeri olduğu ile ilgili çalışmalar da bulunmaktadır. Sağlıklı anne-çocuk ilişkisi olan

çocukların ihmal ve istismara maruz kalma olasılığı azalırken, annelerin de çocuk istismar ve ihmali davranışlarında azalma olduğu söylenebilir.

Bunun yanı sıra, Türkiye’de ve diğer ülkelerde yapılan yaygınlık çalışmalarında da çocukların yüksek oranlarda ihmal ve istismara uğradığı görülmektedir. Bir çok ülkeden toplanan veriler karşılaştırılarak dünyada çocuk ihmal ve istismarı yaygınlığını belirlemeye yönelik çalışmalarda ise yine çocuk ihmal ve istismarının oldukça sık görüldüğü sonucuna ulaşılmaktadır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma yöntemi, örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama araçlarının uygulanışı, verilerin işlenmesi ve çözümlenmesi ve araştırmanın iç ve dış geçerliliğine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın ilk aşaması erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismarı farkındalıklarını belirlemeyi amaçlayan bir ölçek geliştirme çalışmasıdır.

İkinci aşamasında ise erken çocukluk dönemindeki çocukların anne babalarının çocuk ihmal ve istismarı farkındalıklarının cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, gelir durumu ve çocuk ihmal ve istismarı konusunda eğitim alma durumlarına göre bir farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

3.2. Evren

Bu çalışmanın evrenini 2016-2017 Eğitim- Öğretim yılında Ankara ili merkez ilçelerinde (Etimesgut, Yenimahalle, Çankaya, Keçiören, Altındağ, Sincan ve Mamak) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokulu, anasınıfı ve özel okullarda okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 57.030 çocuğun anne ve babası oluşturmaktadır.

Çalışma evreninin çok büyük olması ve çalışmacının evrenin tamamına ulaşma imkanının olmaması sebebi ile evreni temsil eden bir örneklem seçilmiştir. Örnekleme, evren için genelleme yapmaya olanak sağlar ve evrenin özelliklerini temsil edecek uygun örneklerin seçilmesi ve bu süreç içinde gerçekleştirilen tüm işlemleri tanımlar (Büyüköztürk, 2014; Çingı, 1994).

3.2.1. Örneklem

Araştırmanın ilk aşamasının örnekleme tabakalı örnekleme ile seçilmiştir. Tabakalı örnekleme, evrendeki alt grupların belirlenip bu alt grupların evrendeki oranlarıyla örnekleme temsil edilmesini sağlayan bir örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk,2014).

Tabakalı örneklem uygulanırken, Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 2016-2017 Eğitim –Öğretim yılında okul öncesi eğitime devam eden çocukların Ankara ilinde ve ilçelerdeki sayısı ile ilgili bilgi alınmış ve ilçelerin Ankara ili genelindeki okul öncesi eğitime devam eden çocukların sayısına oranı hesaplanmıştır. İlçelerdeki okul öncesi eğitime devam eden çocukların yüzdeleri hesaplandıktan sonra, belirlenen sayıda ebeveyne ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu araştırmanın geçerlik güvenirlik için yapılan bölümün örneklemini 2016-2017 Eğitim - Öğretim yılında Ankara ili merkez ilçelerinde (Etimesgut, Yenimahalle, Çankaya, Keçiören, Altındağ, Sincan ve Mamak) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokulu, anasınıfı ve özel okullarda okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ve araştırmaya katılmayı kabul eden 712 çocuğun anne veya babası oluşturmaktadır. Her çocuk için anne ve babası düşünülerek iki form göndermek, anne ve babanın iki formu aynı şekilde doldurma riski bulundurduğu için, formlar her bir çocuk için bir tane gönderilmiş ve formu doldurmak isteyen ebeveyn tarafından cevaplar alınmıştır. Geri dönen formlarda boş veya eksik cevaplar ve ölçek formunda kendi içinde tutarsız cevapları olması sebebiyle 117 form iptal edilmiş ve çalışmaya 595 form ile devam edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda tabakalı örneklem için belirlenen yüzdeler, beklenen katılımcı sayısı ve araştırmaya katılan katılımcı sayıları verilmiştir. Ankara ilinde okul öncesi eğitime devam eden çocukların %21'i Çankaya, %16'sı Yenimahalle, %14,4'ü Etimesgut, %10,8'i Sincan, %20,3 Keçiören, %10,8'i Mamak ve %6,7'si Altındağ ilçelerinde bulunmaktadır. Keçiören dışındaki bütün ilçelerde istenen sayıya ulaşılmış ancak Keçiören ilçesinde 5 katılımcı eksik kalmıştır. Ancak belirlenen yüzdelerde büyük bir fark yaratmayacağından dolayı 595 ebeveynle çalışma yapılmıştır.

Tablo 3.1. Geçerlik- Güvenirlik Çalışması Katılımcılarının İlçelere Göre Dağılımı

İlçe	Katılımcı Sayısı	Beklenen Katılımcı Sayısı	Yüzde (%)
Çankaya	126	126	21
Yenimahalle	96	96	16
Etimesgut	86	86	14,4
Sincan	65	65	10,8
Keçiören	117	122	20,3
Mamak	65	65	10,8
Altındağ	40	40	6,7
Toplam	595	600	100

Bu araştırmanın ikinci aşamasında 2016-2017 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Ankara ili Çankaya ve Altındağ ilçelerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılarak okul öncesi eğitim kurumlarında eğitimine devam eden 251 çocuğun anne veya babalarına ulaşılmıştır.

Uygun örnekleme, zaman, para ve iş gücü kaybını önlemeyi amaçlayan bir yöntemdir (Büyüköztürk, 2014). Çalışma sırasında Milli Eğitim Müdürlüğü onayı olmasına rağmen bazı okullar uygulamaya onay vermediğinden dolayı, çalışmaya onay veren okullar seçilmek zorunda kalmıştır.

Formlar ailelere zarf içinde gönderilmiş ve kapalı zarf ile tekrar toplanmıştır. Geri dönen formlarda boş, eksik ve kendi içinde tutarsız cevapları olan 107 form araştırmanın dışında tutulmuştur. 144 form ile çalışmaya devam edilmiştir ve çalışmanın ikinci aşamasının örneklemini oluşturmuştur.

3.2.2. Katılımcılarla İlgili Demografik Bilgiler

Araştırmaya katılan anne babaların cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, gelir düzeyine göre yüzde ve frekans dağılımları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 3.2. Geçerlik-Güvenirlik Testlerine Yönelik Katılımcıların Demografik Bilgilerine Göre Dağılımı

<i>Tablolar</i>	<i>Gruplar</i>	<i>Frekans(n)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Cinsiyet	Anne	484	81,3
	Baba	111	18,7
	Toplam	595	100,0
Yaş	20-25	23	3,9
	26-30	123	20,7
	31-35	248	41,7
	36-40	144	24,2
	40 Yaş üstü	57	9,6
	Toplam	595	100,0
Öğrenim Durumu	Ortaokul Ve Altı	42	7,1
	Lise Mezunu	152	25,5
	Üniversite Mezunu	313	52,6
	Lisansüstü	88	14,8
	Toplam	595	100,0
Aile Gelir Düzeyi	0 - 2.000 TL	92	15,5
	2.000 TL - 4.000 TL	191	32,1
	4.000 TL – 6.000 TL	146	24,5
	6.000 TL - 8.000 TL	84	14,1
	8.000 TL Ve Daha Fazla	82	13,8
	Toplam	595	100,0

Ebeveynler cinsiyet değişkenine göre 484'ü (%81,3) anne, 111'i (%18,7) baba olarak dağılmaktadır.

Ebeveynler yaş değişkenine göre 23'ü (%3,9) 20-25, 123'ü (%20,7) 26-30, 248'i (%41,7) 31-35, 144'ü (%24,2) 36-40, 57'si (%9,6) 40 yaş üstü olarak dağılmaktadır.

Ebeveynler öğrenim durumu değişkenine göre 42'si (%7,1) Ortaokul ve altı, 152'si (%25,5) Lise mezunu, 313'ü (%52,6) Üniversite mezunu, 88'i (%14,8) Lisansüstü olarak dağılmaktadır.

Ebeveynler aile gelir düzeyi değişkenine göre 92'si (%15,5) 0 - 2.000 TL, 191'i (%32,1) 2.000 TL - 4.000 TL, 146'sı (%24,5) 4.000 TL – 6.000 TL, 84'ü (%14,1) 6.000 TL - 8.000 TL, 82'si (%13,8) 8.000 TL ve daha fazla olarak dağılmaktadır.

Tablo 3.3. Uygulamaya Katılan Ebeveynlerin Demografik Bilgilere Göre Dağılımı

<i>Tablolar</i>	<i>Gruplar</i>	<i>Frekans(n)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Cinsiyet	Anne	98	68,1
	Baba	46	31,9
	Toplam	144	100,0
Yaş	20-25	9	6,3
	26-30	28	19,4
	31-35	34	23,6
	36-40	59	41,0
	40 Yaş üstü	14	9,7
	Toplam	144	100,0
Öğrenim Durumu	Ortaokul Ve Altı	17	11,8
	Lise Mezunu	42	29,2
	Üniversite Mezunu	73	50,7
	Lisansüstü	12	8,3
	Toplam	144	100,0
Aile Gelir Düzeyi	0 - 2.000 TL	21	14,6
	2.000 TL - 4.000 TL	45	31,3
	4.000 TL – 6.000 TL	35	24,3
	6.000 TL - 8.000 TL	23	16,0
	8.000 TL Ve Daha Fazla	20	13,9
	Toplam	144	100,0
İhmal ve İstismar İle İlgili Eğitim Alma Durumu	Evet	20	13,9
	Hayır	124	86,1
	Toplam	144	100,0

Ebeveynler cinsiyet değişkenine göre 98'i (%68,1) anne, 46'sı (%31,9) baba olarak dağılmaktadır.

Ebeveynler yaş değişkenine göre 9'u (%6,3) 20-25, 26'sı (%19,4) 26-30, 34'ü (%23,6) 31-35, 59'u (%41,0) 36-40, 14'ü (%9,7) 40 yaş üstü olarak dağılmaktadır.

Ebeveynler öğrenim durumu değişkenine göre 17'si (%11,8) Ortaokul ve altı, 42'si (%29,2) Lise mezunu, 73'ü (%50,7) Üniversite mezunu, 12'si (%8,3) Lisansüstü olarak dağılmaktadır.

Ebeveynler aile gelir düzeyi değişkenine göre 21'i (%14,6) 0 - 2.000 TL, 45'i (%31,3) 2.000 TL - 4.000 TL, 35'si (%24,3) 4.000 TL – 6.000 TL, 23'ü (%16,0) 6.000 TL - 8.000 TL, 20'si (%13,9) 8.000 TL ve daha fazla olarak dağılmaktadır.

Ebeveynler ihmal ve istismar ile ilgili eğitim alma durumu değişkenine göre 20'si (%13,9) evet, 124'ü (%86,1) hayır olarak dağılmaktadır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplamak için araştırma kapsamında geliştirilen “Demografik Bilgi Formu” ve “Ebeveynlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalıkları Ölçeği” kullanılmıştır.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından ebeveynlere yönelik demografik bilgiler bulunan bilgi formu hazırlanmıştır. Bunlar formu dolduran kişinin cinsiyeti, yaşı, öğrenim durumu, aile gelir düzeyi, çocuk ihmal ve istismarı konusunda eğitim alıp almadığı bilgilerini öğrenmeyi sağlayacak sorulara yer verilmiştir. (EK-4)

3.3.2. Ebeveyn Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalıkları Ölçeği(EÇİFÖ)

Araştırmada kullanılan “Ebeveyn Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalıkları Ölçeği” araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. (EK-5) Ölçek 5’li likert tipli ve 45 maddeden oluşmaktadır. Ölçme aracının geliştirilme sürecinde ilk adım madde havuzu oluşturulması olmuştur. Alanyazın taranarak, çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili genel bilgilerden başlanarak, istismarcı profili, fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmal farkındalığını kapsayan maddeler yazılmıştır. İkinci adım, uzman görüşü alma aşaması olmuştur. İlk önce 1 dil uzmanı ile görüşülmüş, maddelerdeki ifadelerin anlaşılır ve sade olması sağlanmıştır. Ardından 1 ölçme değerlendirme uzmanı ile görüşülmüştür. Bu aşamada madde yazımlarının ölçme aracına uygun olup olmadığı yüz yüze görüşülmüş ve gerekli değişiklikler yapılmıştır. Daha sonra ölçek 9 alan uzmanına gönderilmiştir. Alan uzmanlarına gönderilirken çocuk ihmal ve istismarı ile ilgilenen farklı alan uzmanları olması tercih edilmiştir. 1 sosyal hizmet alan uzmanı, 1 psikoloji alan uzmanı, 2 rehberlik ve psikolojik danışmanlık alan uzmanı, ve 5 okul öncesi eğitimi alan uzmandan uzman görüşleri alınmıştır. Alınan görüşler doğrultusunda ölçekte değişiklikler yapılmıştır. Ardından okul öncesi eğitime devam eden 22 ebeveynle ön uygulama yapılmış, maddelerin anlaşılabilirliği teyit edilmiştir. Uzman görüşlerine gönderildiğinde 42 madde varken, bazı maddelerin çoklu ifadelerden oluşması sebebiyle önerilen maddeler düzenlenmiş ve 60 madde haline getirilmiştir. Geçerlik güvenirlik çalışması sonucunda madde

toplam korelasyonları düşük olan maddeler ölçekten çıkartılmış ve 45 madde olarak son halini alınmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Ölçek geliştirme çalışmalarında, öncelikle geliştirilecek özgün testin ölçülmek istenen özelliklerinin teorik yapısına uygun olan madde yazılması gerekmektedir. Bu nedenle ölçülmek istenen özelliğin kuramsal dayanağının çok iyi irdelenmesi ve anlaşılması, bunun sonucunda madde yazımının yapılması gerekir (Şeker ve Gençdoğan, 2014).

Ölçek geliştirme aşamasında aşağıdaki adımlar takip edilmiştir.

1. Ölçülmek istenen özelliğe uygun maddeler yazılır.
2. Uzmanlardan maddelerin uygun olup olmadığına yönelik fikir alınır.
3. Uzmanlardan alınan görüş sonrasında, uygun görülmeyen maddeler çıkartılır ve istenen değişiklikler ve düzenlemeler yapılır.
4. Kalan maddeler rastgele sıralanır.
5. Çalışma grubu belirlenir ve uygulama yapılır.
6. Uygulama sonucunda gelen verilerle madde puanı, toplam madde puanı ve toplam ölçek puanları hesaplanır.
7. Her madde puanı ile toplam ölçek puanı arasındaki korelasyona bakılır.
8. Korelasyonu kat sayısı istatistiksel olarak anlamlı olmayan maddeler ölçekten çıkartılır. (Anderson, 1988)

Kapsam geçerliğini belirlemek için o alanda çalışan yetkili ve uzman kişilerin, ölçekteki maddelerle ilgili olarak görüş alınması ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan bir yöntemdir. Uzmanlardan ölçek maddelerinin istenilen özelliği uygun ve yeterli bir şekilde ölçüp ölçmediğine dair fikir alınır ve alınan bu görüşler neticesinde ölçek maddelerinde düzeltmeler yapılır (Şeker ve ark., 2014).

Yapı geçerliğini incelemek amacıyla en sık kullanılan iki yöntem, faktör analizi ve hipotez testidir. Faktör analizi sayesinde ölçekten elde edilen puanların, ölçeğin ölçmeyi varsaydığı özelliği ölçüp ölçmediği anlaşılır. Yapı geçerliğini inceleme sebebi, ölçeğin faktör yapısını ortaya çıkartmak ise açıklayıcı faktör analizi, daha

önceden belirlenmiş faktör yapısının doğrulanması ise doğrulayıcı faktör analizi kullanılır (Büyüköztürk ve ark., 2008).

Veri toplama araçları belirlenen okullara araştırmacı tarafından götürülmüş, okul yöneticileri ve okulun rehberlik öğretmenlerine çalışmanın amacı anlatılmıştır. Uygulama için izin verilen okullarda okul öncesi öğretmenlerine kapalı zarflar halinde sınıf mevcudu sayısı kadar form verilmiş ve bu formların ailelere iletilmesi istenmiştir. Formlar dağıtıldıktan 1 hafta sonra okullara gidilip, geri dönen formlar toplanmıştır. Ölçek için yapılması gereken test-tekrar test analizi için gönüllü 24 anne veya babaya 2 hafta ara ile formlar tekrar gönderilmiştir.

3.5. Verilerin İşlenmesi ve Çözülmesi

Ölçek uygulamasının sonucunda elde edilen veriler SPSS 22 (Statistical Package for Social Sciences) paket programında analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır.

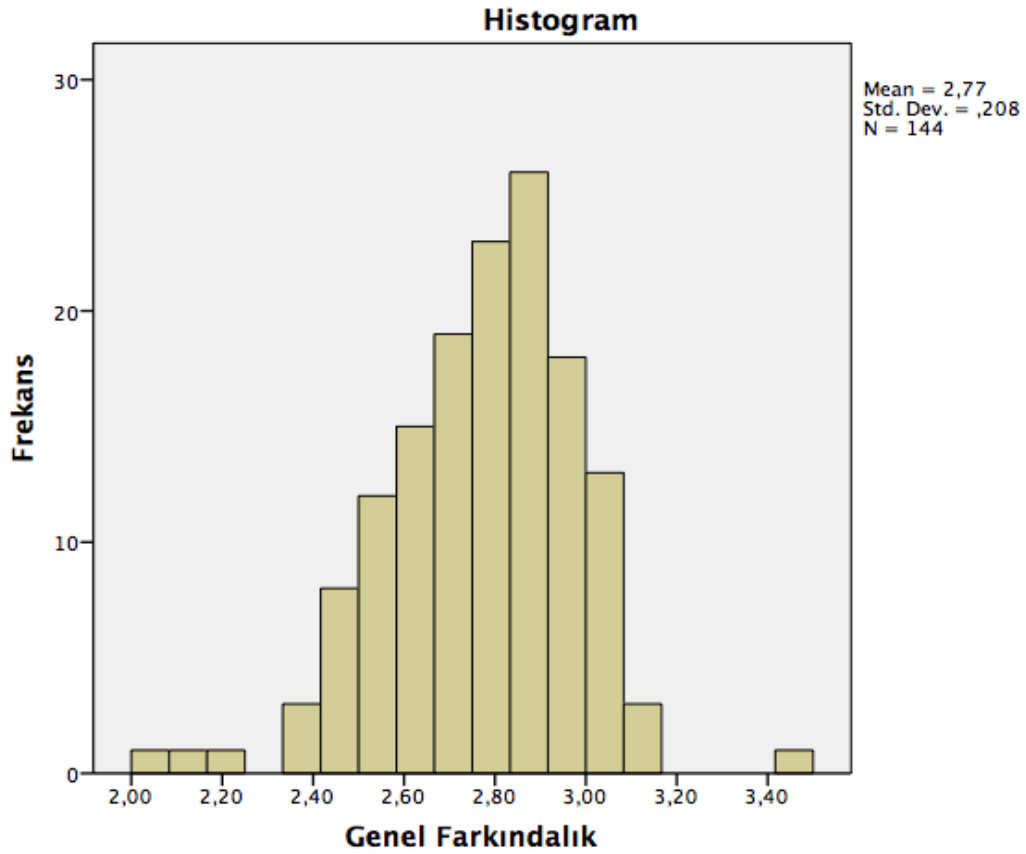
Verilerin normal dağılım uygunlukları görsel histogram (histogramın unimodal, zirve ortada, iki tarafına doğru dağılım benzer), olasılık grafikleri ve analitik yöntemlerle Kolmogorov-smirnov/shapiro-wilk testleri (0,05'ten büyük p değeri, dağılımın normal olduğu lehine), kullanılarak incelenmiştir. Skewness (simetrik/çarpıklık) ve kurtosis (basıklık/sivrilik) indekslerinin mutlak değerinin kendi standart hatalarının iki katından büyük olmaması da normal dağılım olarak değerlendirilmiştir. Parametrik koşulları taşıyan iki gruptaki karşılaştırmalar t testi, üç ve daha fazla sayıdaki gruplardaki karşılaştırmalar ise Tek yönlü Anova testi ile yapılmıştır. Varyansların homojenliği Levene testi ile değerlendirilmiştir. P değerinin 0,05 in altında olduğu durumlar istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar şeklinde değerlendirilmiştir. Gruplar arasında anlamlı farklılık bulunan durumlarda ikişerli post-hoc karşılaştırmalar Scheffe testi kullanılarak yapılarak veriler aritmetik ortalama \pm standart sapma olarak sunulmuştur. Aşağıdaki şekillerde normal dağılım göstergeleri bulunmaktadır.

	<i>Kolmogorov-Smirnov^a</i>			<i>Shapiro-Wilk</i>		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	Df	Sig.
Genel Farkındalık	,063	144	,200*	,975	144	,009

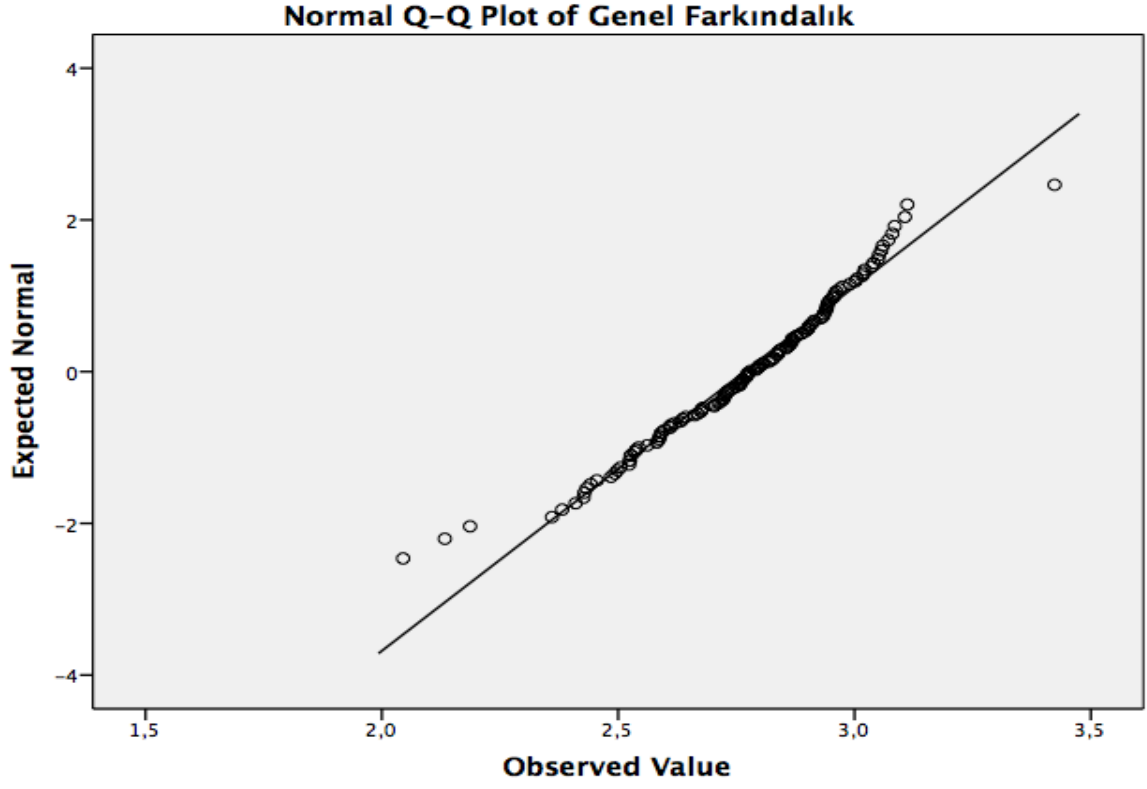
Şekil 3.1. Kolmogorov Smirnov Testi

	<i>Levene Statistic</i>	<i>df1</i>	<i>df2</i>	<i>Sig.</i>
Duygusal istismar farkındalık	,406	4	139	,804
Fiziksel istismar farkındalık	,181	4	139	,948
İhmal farkındalık	,362	4	139	,835
Cinsel istismar farkındalık	,161	4	139	,958
Genel bilgiler farkındalık	2,122	4	139	,081
Farkındalık genel	,308	4	139	,872

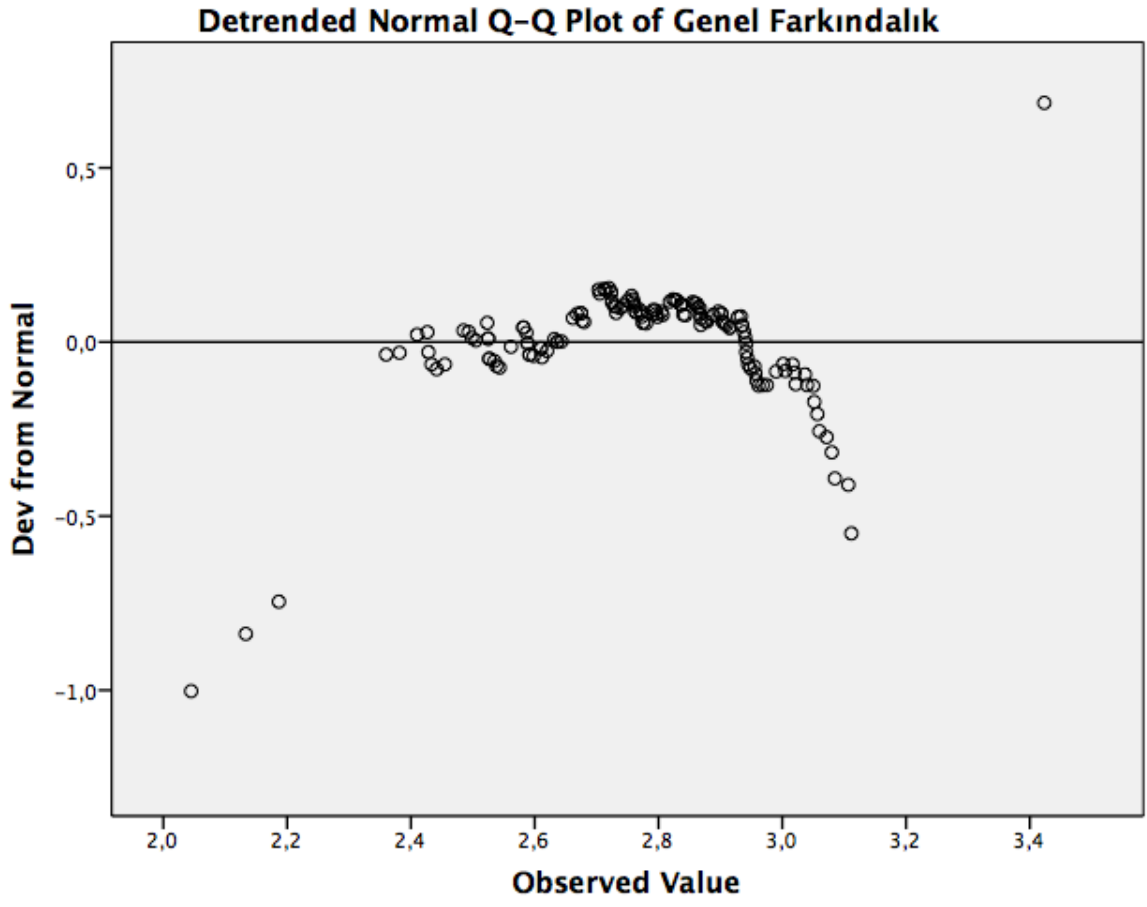
Şekil 3.2. Levene Testi

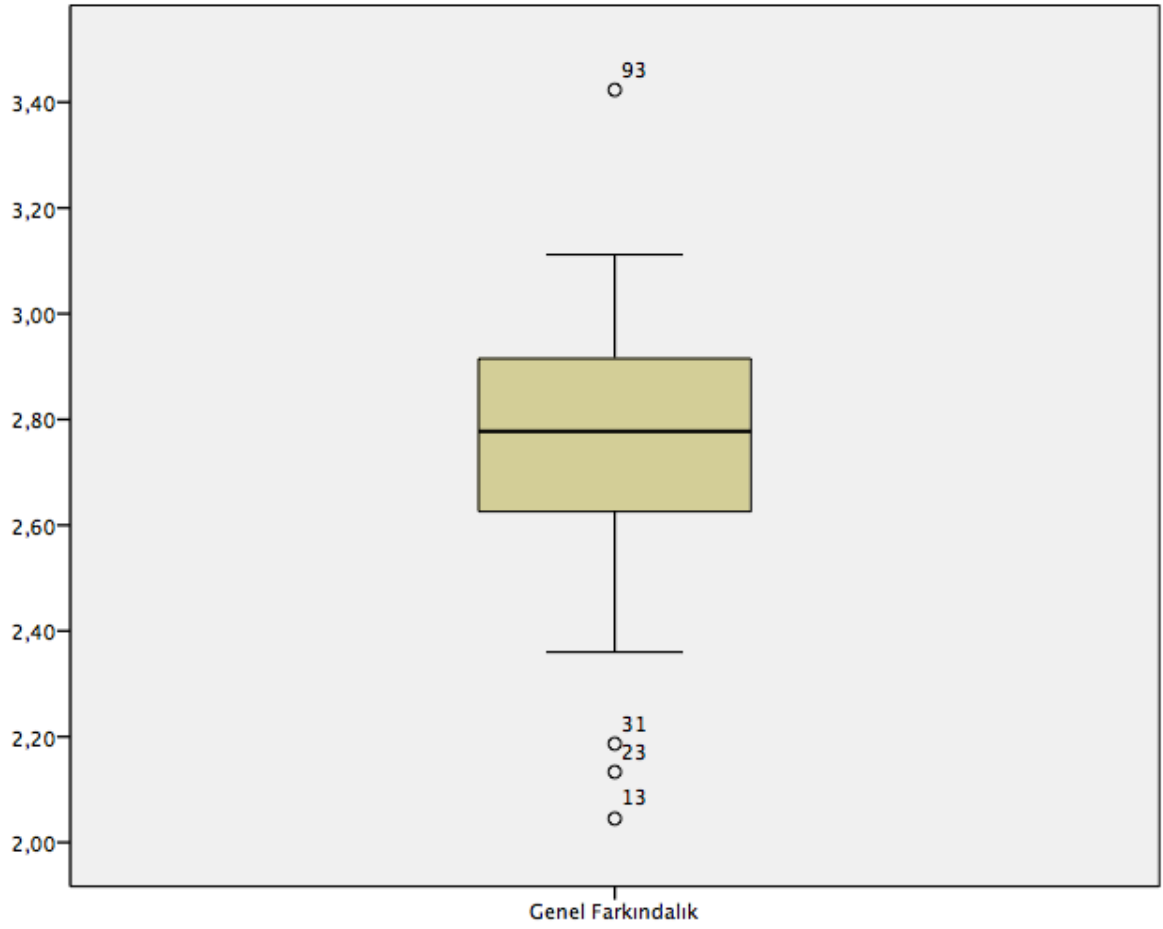
Şekil 3.3. Histogram Dağılımı

Şekil 3.4. Normal Q-Q- Plot Grafiği

Şekil 3.5. Q-Q Plot Grafiği

Şekil 3.6. Boxplot Grafiği

Ölçek boyutlarının aldığı puanlar 1 ile 5 arasında değerlendirilmektedir. Bu aralık 4 puanlık genişliğe sahiptir. Bu genişlik beş eşit genişliğe ayrılır. “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneği 1 puan olarak değerlendirilmiş ve aralık değeri 1.00-1.79 yani çok düşük olarak değerlendirilmiştir. “Katılıyorum” seçeneği 2 puan olarak değerlendirilmiş ve aralık değeri 1.80-2.59 yani düşük olarak değerlendirilmiştir. “Kararsızım” seçeneği 3 puan olarak değerlendirilmiş ve aralık değeri 2.60-3.39 yani orta olarak değerlendirilmiştir. “Katılmıyorum” seçeneği 4 puan olarak değerlendirilmiş ve aralık değeri 3.40-4.19 yani yüksek olarak değerlendirilmiştir. “Kesinlikle katılıyorum” seçeneği 5 puan olarak değerlendirilmiş ve aralık değeri 4.20-5.00 yani çok yüksek olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 3.4. Aralık Değeri

<i>Katılım Düzeyi</i>	<i>Aralık Değeri</i>	<i>Yorumu</i>
1	1.00- 1.79	Çok Düşük
2	1.80- 2.59	Düşük
3	2.60- 3.39	Orta
4	3.40-4.19	Yüksek
5	4.20-5.00	Çok Yüksek

3.6. Araştırmanın İç, Dış Geçerliliği ve Güvenirliği

3.6.1. Araştırmanın İç ve Dış Geçerliliği

3.6.1.1. Kapsam Geçerliliği

Ebeveynlerin Çocuk İhmal Ve İstismarı Farkındalık Ölçeği' nin kapsam geçerliliği için 1 sosyal hizmet, 1 psikoloji, 2 rehberlik ve psikolojik danışmanlık, 5 okul öncesi eğitimi alan uzmanı olmak üzere toplam 9 alan uzmanından görüş alınmıştır. 9 uzmana ölçekteki her sorunun uygun olup olmadığı, anlaşılır olup olmadığı, düzeltilmeli ise açıklamaları sorulmuştur. Uzman görüşleri tek tek incelenip düzeltmeler yapılmıştır.

3.6.1.2. Yapı Geçerliliği

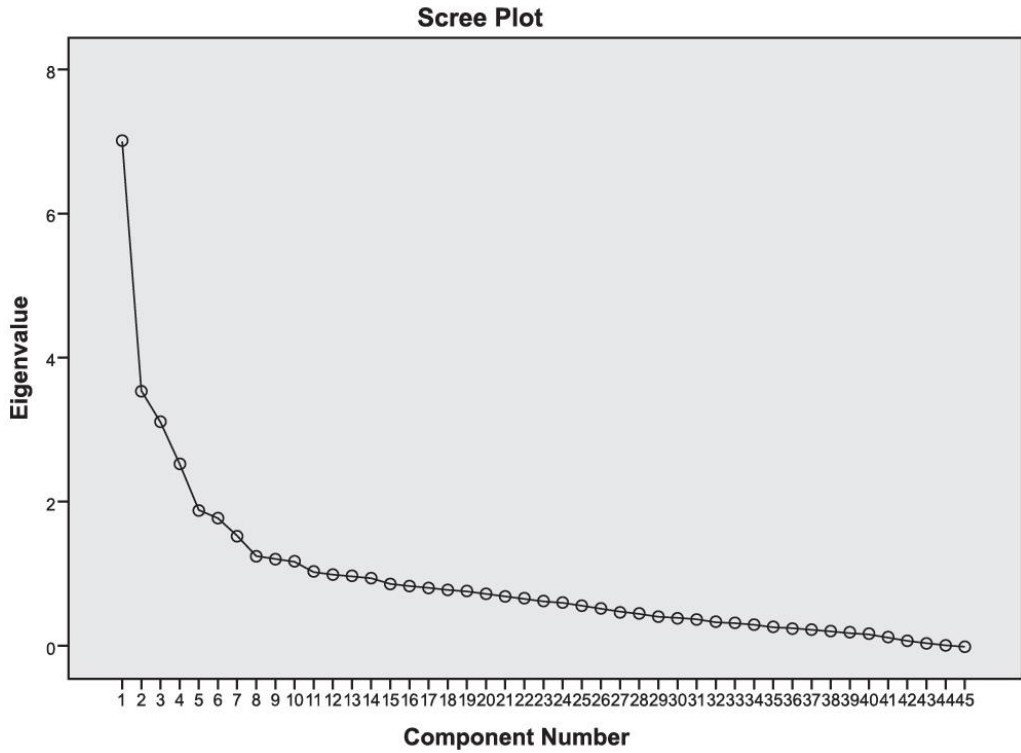
Ebeveynlerin Çocuk İhmal Ve İstismarı Farkındalık Ölçeği' nin yapı geçerliliği için 595 anne-babadan toplanan formlar analiz edilmiş ve yapı geçerliliğini tespit edebilmek için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Çocuk ihmali ve istismarı farkındalıklarını belirlemeye yönelik ölçeğin faktörleri alanyazında belirtilen özelliklere ve uzmanlardan alınan görüşlere göre isimlendirilmiştir. Ölçekteki faktörlerin puanları hesaplanırken faktördeki maddelerin değerleri toplandıktan sonra madde sayısına bölünerek (aritmetik ortalama) faktör puanları elde edilmiştir.

3.6.2. Araştırmanın Güvenirliği

3.6.2.1. Madde Analizi

Ölçek için madde analizi ve güvenirlilik katsayısı hesaplanmıştır. Ölçekteki 45 maddenin güvenirliliği Cronbach Alpha=0,814 olarak saptanmıştır. Madde analizi sonucunda madde toplam korelasyonu düşük maddeler ölçekten çıkartılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek üzere açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinde faktörlere eş yüklenen maddeler çıkartılmıştır. Madde

analizi ve faktör analizi sonucunda 15 madde çıkartılmıştır. Faktör analizine ait Barlett testi sonucunda ($p=0.000<0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu, $KMO=0.824>0,60$ hesaplaması ile örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi uygulamasında varimax yöntemi seçilerek faktörler arasındaki ilişkinin yapısının aynı kalması sağlanmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %43.048 olan 5 faktör altında toplanmıştır. Sosyal bilimler alanlarında yapılan ölçek geliştirme çalışmalarında açıklanan varyansın %40-60 arasında olması yeterli kabul edilmektedir (Tavşancıl, 2014).

Şekil 3.7. Saçılım Grafiği

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan ebeveynlerin ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Bu bölüme ait problem cümlesi:

Erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismarı farkındalık ölçeği geçerli bir ölçme aracı mıdır?

Ebeveyn Çocuk İhmali ve İstismarı Ölçeği'nin geçerliğine yönelik öncelikle uzman görüşü alınmıştır. 9 alan uzmanına ölçek formu gönderilmiş ve uzmanlardan anlaşılır ve uygun olup olmadığına, maddelerin değiştirilmesi veya çıkarılmasına dönük görüşleri alınmıştır. Uzman görüşleri sonucunda bazı maddelerde değişiklikler yapılmış, çoklu ifadeler taşıyan maddelerin birbirinden ayrılarak ayrı maddeler olarak yazılması uygun görülmüştür.

Uzman görüşleri alındıktan sonra, 20 anne-baba ile maddelerin anlaşılabilirliği ile ilgili görüşme yapılmış, maddelerin istenilen ifadeyi açıkladığı teyit edilmiştir. Bu şekilde ön uygulama bitirilmiştir.

Ardından gerekli izinler alındıktan sonra, araştırmanın ilk aşaması olan geçerlik-güvenirlilik için veri toplanmaya başlanılmıştır. Toplanan verilerle açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Maddelerin bir bütün olarak anlamlandırılmasını ve aynı işi yapan maddelerin bir araya toplanmasını sağlayan açımlayıcı faktör analizi yapıldıktan sonra ölçekte 5 faktör oluşmuş ve bir arada toplanan maddeler alanyazına göre isimlendirilmiştir (Büyüköztürk, 2002).

Maddelerin faktör yük değerleri hesaplanmıştır. Faktör yük değeri, maddelerin faktörle olan ilişkisini açıklayan bir katsayıdır. Bir faktörle yüksek düzeyde ilişki veren maddelerin oluşturduğu bir küme var ise, o maddelerin bir arada bir kavramı ölçtüğü anlamına gelir (Büyüköztürk, 2002).

4.1.1. Madde Toplam Korelasyonlarının İncelenmesi

Tablo 4.1. Genel Bilgiler Alt Ölçeğinin Madde Toplam Korelasyonu

Maddeler (GENEL BİLGİLER)	Madde Toplam Korelasyonu
3. Çocuğu istismar eden bireyler, genellikle çocuk ve ailesinin tanıdığı ve güvendiği kişilerdir.	,701
8.Çocuğu istismar eden bireyler, toplumsal olarak dışlanmış kişilerdir.	,592
9.İstismar mağduru olan çocuğun olumsuz etkilenmemesi için çocukla istismar vakası ile ilgili hiç konuşulmaması gerekir.	,760
10.Çocuk istismarı ve ihmali her ne kadar yaşanmaması gereken bir durum olsa da her zaman çocuk haklı olmayabilir.	,799
27.Ebeveynler ailenin ekonomik gelirine katkı sağlması için 18 yaşın altında olan çocuklarının eğitimini aksatmaması koşuluyla küçük işlerde çalışmasına izin verebilirler.	,792
28.Aile üyelerinin dışında başka birisinin "çocuk istismarı şüphesi"ni gerekli kurumlara bildirmesinde bir sakınca yoktur	,556
32.Çocuğu istismar eden bireyler, kendi çocukluğunda istismara uğramış olan kişiler olma ihtimali yüksektir.	,612
39.İstismara uğramış bir çocuğun, istismar yaşantısı ile ilgili her söylediği doğru kabul edilmelidir	,593
46.Çocuk istismara maruz kalıyorsa, bu durum onun hatasıdır.	,772
48.Yabancı (ebeveynler veya çocuğun tanımadığı) kişiler çocukları daha çok istismar ederler.	,723
54.Her çocuğun bireysel ve gelişimsel farklılıkları vardır bu farklılıklar istismar ve ihmale maruz kalma riskini artırır. (örn; Cinsiyet, Yaş, Mizaç, Davranış Problemleri)	,583
56.18 yaşından küçük yaşta çocuk sahibi olmak, ebeveynlerin çocuk istismarı ve ihmali potansiyellerini artırır.	,586

Genel Bilgiler Alt Ölçeği'nin madde toplam korelasyon değerleri ,556 ile ,799 arasında değişmektedir. Genel Bilgiler Alt Ölçeği madde numaraları sırasıyla şu şekildedir; 3,8,9,10,27,28,32,39,46,48,54,56.

Tablo 4.2. Fiziksel İstismar Alt Ölçeğinin Madde Toplam Korelasyonu

Madde (FİZİKSEL İSTİSMAR)	Madde Toplam Korelasyonu
19.Aile içinde fiziksel istismar vakaları çok az görülür.	,953
23.Fiziksel istismara maruz kalma oranı, çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.	,969
30.Fiziksel istismara maruz kalan çocuklar devlet koruması altına alınır.	,886
41.Ebeveynler gerektiğinde çocuklarını disiplin etme amacıyla çocukların canını acıtabilir.	,894
49.Her ne sebeple olursa olsun çocuklara asla şiddet uygulanmamalıdır.	,726
55.Çekingen ve sessiz çocuklar daha az fiziksel istismara maruz kalır.	,793

Fiziksel İstismar Alt Ölçeği'nin madde toplam korelasyon değerleri ,726 ile ,969 arasında değişmektedir. Fiziksel İstismar Alt Ölçeği madde numaraları sırasıyla şu şekildedir; 19,23,30,41,49,55.

Tablo 4.3. Duygusal İstismar Alt Ölçeğinin Madde Toplam Korelasyonu

Madde (DUYGUSAL İSTİSMAR)	Madde Toplam Korelasyonu
15.Ebeveynler çocuklarını fiziksel şiddete maruz bırakmakla tehdit edebilir.	,538
20.Ebeveynler çocuklarına kızdıklarında onları aşağılayacak sözler kullanabilirler.	,519
24.Ebeveynler bir takım isteklerini çocuklarına yaptırmak için onları terk etmekle korkutabilir.	,522
29.Duygusal istismara maruz kalma oranı, çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.	,795
31.Ebeveynler çocuklarının korku ve endişelerini onları disiplin etme amacıyla kullanabilirler.	,528
33.Aile içinde duygusal istismar vakaları çok az görülür.	,990
35.Aile içi çatışmalara şahit olmak çocukların gelişimlerini etkilemez.	,978
36.Çocukların sevmediği, rahatsız olabilecekleri küçümseyici lakaplar takılmamalıdır.	,932
37.Evde babanın yokluğunda erkek çocuk babalarının sorumluluğunu üstlenmelidir.	,951
40.Evde annenin yokluğunda kız çocuk annelerinin sorumluluğunu üstlenmelidir.	,896
43.Kız ve erkek çocuklarının yetiştirilme tarzları farklıdır.	,784
44.Çocuklar doğru davranışları akranlarıyla (yaşlılarıyla) kıyaslandığında daha iyi öğrenirler.	,849
50.Duygusal istismara maruz kalan çocuklar devlet koruması altına alınır.	,840
53.Ebeveynlerin çocuklarından bekledikleri davranış, başarı ya da becerileri çocuklarına söylemeleri çocukları motive eder.	,813
59.Ebeveynlerin çocuğa karşı yetersiz ilgisi, davranışları ve kayıtsızlıkları ekonomik olarak yetersiz olmasından kaynaklanır.	,883

Duygusal İstismar Alt Ölçeği'nin madde toplam korelasyon değerleri ,519 ile ,990 arasında değişmektedir. Duygusal İstismar Alt Ölçeği madde numaraları sırasıyla şu şekildedir; 15,20,24,29,31,33,35,36,37,40,43,44,50,53,59.

Tablo 4.4. Cinsel İstismar Alt Ölçeğinin Madde Toplam Korelasyonu

Madde (CİNSEL İSTİSMAR)	Madde Toplam Korelasyonu
11.Ebeveynlerinin onayı olduğu sürece, çocuklara dokunmakta, sarılmakta, öpmekte bir sakınca yoktur.	,674
13.Cinsel istismara maruz kalma oranı, çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.	,774
18.Cinsel istismara maruz kalan çocuklar devlet koruması altına alınır.	,798
21.Yetişkinlere hitap eden(cinsel içerikli) internet sitelerinde çocukların fotoğraf veya videolarının bulunmasında bir sakınca yoktur.	,663
25.Cinsel istismar en çok çocuğun kendisini güvende hissettiği yerlerde gerçekleşir	,556
45.Aile içinde cinsel istismar vakaları çok az görülür.	,615
51.Çocukların özel bölgelerine dokunulmamalıdır.	,801
57.Eğer bir çocuk birisinin kendisine sarılmasını ya da öpmesini istemiyorsa, çocuğa baskı yapılmamalıdır.	,571

Cinsel İstismar Alt Ölçeği'nin madde toplam korelasyon değerleri ,556 ile ,801 arasında değişmektedir. Cinsel İstismar Alt Ölçeği madde numaraları sırasıyla şu şekildedir; 11,13,18,21,25,45,51,57.

Tablo 4.5. İhmal Alt Ölçeğinin Madde Toplam Korelasyonu

Madde (İHMAL)	Madde Toplam Korelasyonu
22.İhmale maruz kalma oranı, çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.	,566
26.12 yaşından küçük bile olsa, gerekli durumlarda çocuklar kendi evlerinde tek başına kalabilir.	,595
42.Aile içinde ihmal vakaları çok az görülür.	,613
52.İhmale maruz kalan çocuklar devlet koruması altına alınır.	,594

İhmal Alt Ölçeği'nin madde toplam korelasyon değerleri ,566 ile ,613 arasında değişmektedir. İhmal Alt Ölçeği madde numaraları sırasıyla şu şekildedir; 22,26,42,52.

Tablo 4.6. Ölçekten Çıkarılan Maddelerin Madde Toplam Korelasyonu

Madde (Silinen)	Madde Toplam Korelasyonu
1.Ülkemizde çocuk istismarı ve ihmali vakaları çok nadir görülür	,287
2.Bir yetişkinin eğitim seviyesi ile çocukları istismar etme ihtimali arasında bir ilişki yoktur	,177
4.Çocuğu istismar eden bireyler, eğitim düzeyi düşük kişilerdir	,109
5.Çocuğu istismar eden bireyler, ekonomik olarak sorunları olan kişilerdir	,309
6.Çocuğu istismar eden bireyler, alkol ve/ya madde bağımlılığı olan kişilerdir	,195
7.Çocuğu istismar eden bireyler, kişisel bakımına özen gösteren kişilerdir	,269
12.Çocuklar (0-18 yaş arası) asla bir işte çalışmamalıdır	,323
14.Çocuklar kaba kuvvet uygulamayı çevrelerinden öğrenirler	,354
16.Çocukların en fazla istismara uğradıkları dönem ergenlik dönemidir	,144
17.Çocuk istismarının en az görüldüğü dönem erken çocukluk dönemidir	,241
34.Ebeveynlerin çocuklarının sadece fiziksel ihtiyaçlarını (barınma, beslenme, giyinme, sağlık hizmetleri) karşılaması yeterlidir	,299
38.Kalabalık ailelerde çocukların kendilerine ait özel alan ve eşyalarının olmaması çocuk için herhangi bir problem yaratmaz	,207
47.Çocuklar istismara uğradıklarını iddia ettiklerinde şüpheyle yaklaşılmalıdır	,270
59.Çocuğu ihmal eden kişiler yasalarca cezalandırılmaz	,219
60.Her türlü kötü muamele durumunda devlet çocuğu korumak zorundadır	,270

Büyüköztürk (2007), madde toplam korelasyonunun 0,30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi ayırt ettiğini belirtirken, Tavşancıl (2014) ise bu sınırın 0,40 dan yüksek olmasının daha doğru sonuçlar vereceğini belirtmiştir. Bu bağlamda, madde toplam korelasyon değeri 0,50 ve üstü olmasına karar verilmiş ve 0,50 den az olduğu için 1,2,4,5,6,7,12,14,16,17,34,38,47,59,60 numaralı maddeler ölçekten çıkartılmıştır. Madde toplam korelasyon değeri 0,50 den yüksek olan maddeler ise alt ölçek bazında şunlardır; 3,8,9,10,11,13,15,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,28,29,30,31,32,33,35,36,37,39,40,41,42,43,44,45,46,48,49,50,51,52,53,54,55,56,57,58.

4.1.2. Faktör Yüğü

Tablo 4.7. Genel Bilgiler Alt Ölçeğinin Faktör Yüğü

Madde (GENEL BİLGİLER) (Özdeğer=1.884)	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alpha
Çocuğı istismar eden bireyler, genellikle çocuk ve ailesinin tanıdığı ve güvendiğı kişilerdir.	0,621		
Çocuğı istismar eden bireyler, toplumsal olarak dışlanmış kişilerdir.	0,585		
İstismar mağduru olan çocuğın olumsuz etkilenmemesi için çocukla istismar vakası ile ilgili hiç konuşulmaması gerekir.	0,573		
Çocuk istismarı ve ihmali her ne kadar yaşanmaması gereken bir durum olsa da her zaman çocuk haklı olmayabilir.	0,572		
Ebeveynler ailenin ekonomik gelirine katkı sağlaması için 18 yaşın altında olan çocuklarının eğitimini aksatmaması koşuluyla küçük işlerde çalışmasına izin verebilirler.	0,560		
Aile üyelerinin dışında başka birisinin "çocuk istismarı şüphesi"ni gerekli kurumlara bildirmesinde bir sakınca yoktur.	0,628	6,536	0,656
Çocuğı istismar eden bireyler, kendi çocukluğunda istismara uğramış olan kişiler olma ihtimali yüksektir.	0,634		
İstismara uğramış bir çocuğın, istismar yaşantısı ile ilgili her söylediğı doğru kabul edilmelidir.	0,591		
Çocuk istismara maruz kalıyorsa, bu durum onun hatasıdır.	0,558		
Yabancı (ebeveynler veya çocuğın tanımadığı) kişiler çocukları daha çok istismar ederler.	0,595		
Her çocuğın bireysel ve gelişimsel farklılıkları vardır bu farklılıklar istismar ve ihmale maruz kalma riskini artırır. (örn; Cinsiyet, Yaş, Mizaç, Davranış Problemleri)	0,560		
18 yaşından küçük yaşta çocuk sahibi olmak, ebeveynlerin çocuk istismarı ve ihmali potansiyellerini artırır.	0,555		

Genel Bilgiler Alt Ölçeğinin faktör yükleri ,555 ile ,628 arasında değişmektedir.

Tablo 4.8. Fiziksel İstismar Alt Ölçeğinin Faktör Yüğü

Madde (FİZİKSEL İSTİSMAR) (Özdeğer=3.535)	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alpha
Aile içinde fiziksel istismar vakaları çok az görülür.	0,803		
Fiziksel istismara maruz kalma oranı, çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.	0,790		
Fiziksel istismara maruz kalan çocuklar devlet koruması altına alınır.	0,770		
Ebeveynler gerektiğinde çocuklarını disiplin etme amacıyla çocukların canını acıtabilir.	0,600	8,057	0,797
Her ne sebeple olursa olsun çocuklara asla şiddet uygulanmamalıdır.	0,669		
Çekingen ve sessiz çocuklar daha az fiziksel istismara maruz kalır.	0,509		

Fiziksel İstismar Alt Ölçeğinin faktör yükleri ,509 ile ,803 arasında değişmektedir.

Tablo 4.9. Duygusal İstismar Alt Ölçeğinin Faktör Yüğü

Madde (DUYGUSAL İSTİSMAR) (Özdeğer=7.017)	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alpha
Ebeveynler çocuklarını fiziksel şiddete maruz bırakmakla tehdit edebilir.	0,819		
Ebeveynler çocuklarına kızdıklarında onları aşağılayacak sözler kullanabilirler.	0,795		
Ebeveynler bir takım isteklerini çocuklarına yaptırmak için onları terk etmekle korkutabilir.	0,732		
Duygusal istismara maruz kalma oranı, çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.	0,702		
Ebeveynler çocuklarının korku ve endişelerini onları disiplin etme amacıyla kullanabilirler.	0,698		
Aile içinde duygusal istismar vakaları çok az görülür.	0,601		
Aile içi çatışmalara şahit olmak çocukların gelişimlerini etkilemez.	0,600		
Çocukların sevmediği, rahatsız olabilecekleri küçümseyici lakaplar takılmamalıdır.	0,587	14,002	0,856
Evde babanın yokluğunda erkek çocuk babalarının sorumluluğunu üstlenmelidir.	0,557		
Evde annenin yokluğunda kız çocuk annelerinin sorumluluğunu üstlenmelidir	0,554		
Kız ve erkek çocuklarının yetiştirilme tarzları farklıdır.	0,572		
Çocuklar doğru davranışları akranlarıyla (yaşıtlarıyla) kıyaslandığında daha iyi öğrenirler.	0,612		
Duygusal istismara maruz kalan çocuklar devlet koruması altına alınır.	0,558		
Ebeveynlerin çocuklarından bekledikleri davranış, başarı ya da becerileri çocuklarına söylemeleri çocukları motive eder.	0,552		
Ebeveynlerin çocuğa karşı yetersiz ilgisi, davranışları ve kayıtsızlıkları ekonomik olarak yetersiz olmasından kaynaklanır.	0,594		

Duygusal İstismar Alt Ölçeği'nin faktör yükleri ,552 ile ,819 arasında değişmektedir.

Tablo 4.10. Cinsel İstismar Alt Ölçeğinin Faktör Yüğü

Madde (CİNSEL İSTİSMAR) (Özdeğer=2.530)	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alpha
Ebeveynlerinin onayı olduğu sürece, çocuklara dokunmakta, sarılmakta, öpmekte bir sakınca yoktur.	0,671		
Cinsel istismara maruz kalma oranı, çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.	0,664		
Cinsel istismara maruz kalan çocuklar devlet koruması altına alınır.	0,654		
Yetişkinlere hitap eden(cinsel içerikli) internet sitelerinde çocukların fotoğraf veya videolarının bulunmasında bir sakınca yoktur.	0,625	8,057	0,797
Cinsel istismar en çok çocuğun kendisini güvende hissettiği yerlerde gerçekleşir.	0,669		
Aile içinde cinsel istismar vakaları çok az görülür.	0,612		
Çocukların özel bölgelerine dokunulmamalıdır.	0,601		
Eğer bir çocuk birisinin kendisine sarılmasını ya da öpmesini istemiyorsa, çocuğa baskı yapılmamalıdır.	0,593		

Cinsel İstismar Alt Ölçeği'nin faktör yükleri ,593 ile ,671 arasında değişmektedir.

Tablo 4.11. İhmal Alt Ölçeğinin Faktör Yüğü

Madde (İHMAL) (Özdeğer=3.114)	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alpha
İhmale maruz kalma oranı, çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.	0,898		
12 yaşından küçük bile olsa, gerekli durumlarda çocuklar kendi evlerinde tek başına kalabilir.	0,892	7,638	0,904
Aile içinde ihmal vakaları çok az görülür.	0,866		
İhmale maruz kalan çocuklar devlet koruması altına alınır.	0,823		

İhmal Alt Ölçeği'nin faktör yükleri ,823 ile ,898 arasında değişmektedir.

Büyüköztürk (2007) faktör yük değerinin, 0,45 ya da daha yüksek olmasının iyi bir ölçü olacağını vurgulamıştır. Madde toplam korelasyonu hesaplamalarından sonra kalan maddelerin faktör yükünün 0,509 ile 0,898 arasında değiştiği görülmektedir.

Madde analizi sonucunda, madde toplam korelasyon sayısı ve madde faktör yükleri göz önüne alındığında değerlerin alanyazında öngörülen değerlere uyduğu için araştırma kapsamında geliştirilen ölçeğin geçerli bir ölçek olduğu kanısına varılmıştır.

4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Bu bölüme ait problem cümlesi:

Erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismarı farkındalık ölçeği güvenilir bir ölçme aracı mıdır?

4.2.1. Test- Tekrar Test Analizi

Ölçek 24 ebeveyne uygulandıktan 2 hafta sonra tekrar uygulanmıştır. Ölçeğin test tekrar test korelasyon katsayısı 0,802 olarak hesaplanmıştır.

Ölçme aracının güvenilirliği belirlemek için öncelikle test- tekrar test analizi yapılmıştır.

Tablo 4.11. Test-Tekrar Test Sonuçları

	<i>N</i>	<i>r</i>	<i>p</i>
Ebeveynlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Ölçeği	24	0,802	0,000*

* $p < 0,05$

Test- tekrar test korelasyon katsayısının en az 0,70 olması beklenmektedir (Tavşancıl, 2014). 0,802 olması nedeniyle, ölçeğin zamana karşı değişmezliği olduğu saptanmıştır.

4.2.2. İç Tutarlık Güvenirliği

Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısına bağlı güvenirligi şu şekilde yorumlanmaktadır:

$0,00 \leq \alpha < 0,40$ güvenilir değil,

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ güvenirligi düşük,

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ oldukça güvenilir,

$0,80 \leq \alpha < 1,00$ yüksek derecede güvenilir. (Kalaycı, 2010)

Tablo 4.12. EÇİFÖ ve Alt Ölçeklerin Cronbach's Alpha Katsayısı

	<i>Cronbach's Alpha</i>
EÇİFÖ	0,814
Genel Bilgiler	0,656
Fiziksel İstismar	0,797
Duygusal İstismar	0,856
Cinsel İstismar	0,797
İhmal	0,904

Kalaycı'nın (2010) Cronbach Alpha Katsayısı değeri yorumlarına göre 12 maddeden oluşan Genel Bilgiler alt ölçeğinin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı 0,656 olarak hesaplanmış ve oldukça güvenilir olduğu ortaya çıkmıştır.

Kalaycı'nın (2010) Cronbach Alpha Katsayısı değeri yorumlarına göre 6 maddeden oluşan Fiziksel İstismar Farkındalığı alt ölçeğinin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı 0,797 olarak hesaplanmış ve oldukça güvenilir olduğu ortaya çıkmıştır.

Kalaycı'nın (2010) Cronbach Alpha Katsayısı değeri yorumlarına göre 15 maddeden oluşan Duygusal İstismar Farkındalığı alt ölçeğinin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı 0,856 olarak hesaplanmış ve yüksek derecede güvenilir olduğu ortaya çıkmıştır.

Kalaycı'nın (2010) Cronbach Alpha Katsayısı değeri yorumlarına göre 8 maddeden oluşan Cinsel İstismar Farkındalığı alt ölçeğinin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı 0,797 olarak hesaplanmış ve oldukça güvenilir olduğu ortaya çıkmıştır.

Kalaycı'nın (2010) Cronbach Alpha Katsayısı değeri yorumlarına göre 4 maddeden oluşan İhmal Farkındalığı alt ölçeğinin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı 0,904 olarak hesaplanmış ve yüksek derecede güvenilir olduğu ortaya çıkmıştır.

Toplam 45 maddeden oluşan Ebeveynlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalığı Ölçeği (EÇİFÖ)' nin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı 0, 814 olarak hesaplanmış ve yüksek derecede güvenilir olduğu ortaya çıkmıştır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Bu bölüme ait problem cümlesi:

Erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismar farkındalıkları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Aşağıdaki tabloda ebeveynlerin Ebeveyn Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Ölçeği'nden aldığı toplam puan ve standart sapmaları verilmiştir.

Tablo 4.13. Ebeveynlerin Çocuk İhmali ve İstismarı Farkındalık Düzeyleri

Farkındalık	N	\bar{X}	Ss	Min.	Max.
Duygusal İstismara Yönelik Farkındalık	144	2,53	0,37	1,67	3,47
Fiziksel İstismara Yönelik Farkındalık	144	2,99	0,50	1,33	4,17
İhmale Yönelik Farkındalık	144	2,85	0,58	1,50	4,5

Cinsel İstismara Yönelik Farkındalık	144	2,83	0,39	1,50	3,88
Genel Bilgilere Yönelik Farkındalık	144	2,60	0,31	1,75	3,42
Farkındalık Genel	144	2,76	0,20	2,05	3,42

Araştırmaya katılan ebeveynlerin “duygusal istismara yönelik farkındalık” düzeyi düşük-orta ($2,53 \pm 0,37$); “fiziksel istismara yönelik farkındalık” düzeyi orta-yüksek ($2,99 \pm 0,50$); “ihmale yönelik farkındalık” düzeyi orta-yüksek ($2,85 \pm 0,58$); “cinsel istismara yönelik farkındalık” düzeyi orta-düşük ($2,83 \pm 0,39$); “genel bilgilere yönelik farkındalık” düzeyi düşük-orta ($2,6 \pm 0,31$); “farkındalık genel” düzeyi düşük-orta ($2,76 \pm 0,2$); olarak saptanmıştır.

Bu çalışma sonucunda ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarı farkındalıklarının düşük-orta olduğu görülmüştür. Bu sonucun sebebi Türkiye’de ebeveyn olsun olmasın, çocuk ihmal ve istismarına yönelik eğitimlerin yaygınlaştırılamaması, geçmişten günümüze kadar gelmekte olan disiplin yöntemlerinin hala destekleniyor olması ve ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik temel bilgiler yönünden eksikliklerinin olması olarak açıklanabilir. Ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismar farkındalığına yönelik çalışmalar az olmakla birlikte bulunmaktadır. Bu sonuç Dönmez’in (2009) yaptığı çalışmanın sonuçları ile farklılık göstermektedir. Yapılan çalışmada anne, baba ve öğretmenlerden oluşan bir örneklem grubuna uygulanan anketler sonucunda anne, baba ve öğretmenlerin çocuk ihmali ve istismarı farkındalıklarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ortaya çıkan bu farklılığın sebebi ise örneklem seçiminden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Aşağıdaki tabloda ebeveynlerin çocuk ihmali ve istismarı farkındalık düzeyinin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği t-testi yapılarak incelenmiştir.

Tablo 4.14: Ebeveynlerin Çocuk İhmali ve İstismarı Farkındalık Düzeyinin Cinsiyet Değişkenine Göre t-testi Sonuçları (Bağımsız Gruplar İçin)

		<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>T</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
Farkındalık Genel	Anne	98	2,8204	,22326	-2,131	,035*	

	Baba	46	2,7420	,16208		
Genel Bilgiler	Anne	98	2,6071	,33675	-0,059	,953
	Baba	46	2,6105	,26935		
Fiziksel İstismar	Anne	98	3,1159	,52453	-1,988	,036*
	Baba	46	2,9388	,43726		
Duygusal İstismar	Anne	98	2,6490	,33458	5,953	,000*
	Baba	46	2,2942	,33098		
Cinsel İstismar	Anne	98	2,9402	,39925	-2,141	,034*
	Baba	46	2,7908	,37057		
İhmal	Anne	98	3,1413	,58602	-4,189	,000*
	Baba	46	2,7245	,48777		

*p<0,05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin farkındalık genel puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-2.131$; $p=0.035<0,05$). Annelerin farkındalık genel puanları ($x=2,8204$), babaların farkındalık genel puanlarından ($x=2,7420$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin genel bilgilere yönelik farkındalık puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin fiziksel istismara yönelik farkındalık puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-1,988$; $p=0,036<0,05$). Annelerin fiziksel istismara yönelik farkındalık puanları ($x=3,116$), babaların fiziksel istismara yönelik farkındalık puanlarından ($x=2,939$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=5,953$; $p=0,000<0,05$). Annelerin

duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ($x=2,649$), babanın duygusal istismara yönelik farkındalık puanlarından ($x=2,2942$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsel istismara yönelik farkındalık puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-2,141$; $p=0,034<0,05$). Annelerin cinsel istismara yönelik farkındalık puanları ($x=2,9402$), babaların cinsel istismara yönelik farkındalık puanlarından ($x=2,7908$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ihmale yönelik farkındalık puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-4,189$; $p=0,000<0,05$). Annelerin ihmale yönelik farkındalık puanları ($x=3,143$), babanın ihmale yönelik farkındalık puanlarından ($x=2,725$) yüksek bulunmuştur.

Ebeveynlerin cinsiyetleri göz önüne alınarak farkındalık puanlarındaki farklara bakıldığında annelerin farkındalık puanlarının babaların farkındalık puanlarına göre yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun sebebi de annelerin çocukların bakımında birincil görevi üstlendiği ve daha çok ilgilendikleri ile açıklanabilir. Yapılan çalışmalar anne-çocuk etkileşiminin, kurdukları sağlıklı iletişimin çocuk ihmal ve istismarı vakalarının görülmesini olumlu yönde etkilediğini savunmuştur. Annelerin çocuklarının hayatındaki önemi ve rolünün büyüklüğü bu çalışmalar sayesinde de desteklenmiştir. Bu nedenle annelerin çocuk ihmal ve istismarı farkındalıklarının babalardan daha yüksek olması bu şekilde açıklanmaktadır.

Sarı' nın (2010) yaptığı araştırmanın sonucunda, emniyet örgütünde görev yapan anne babaların fiziksel istismar potansiyellerine bakılmış ve her iki grubunda istismar potansiyellerinin düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca annelerin istismar potansiyel puanlarının babalara göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bundan yola çıkarak, fiziksel istismar potansiyeli düşük olan ailelerin fiziksel istismar farkındalığının yüksek olduğunu düşünülebilir. Bu araştırmanın sonuçları Sarı' nın (2010) sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Buna ek olarak, Uslu ve ark. 'nın (2010) yaptığı bir araştırmada annelerin duygusal istismar farkındalıklarının babalara göre daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarıyla da uyumlu sonuçlara ulaşılmıştır.

Ayrıca, Asla ve ark. (2011) yaptıkları çalışmanın sonucunda istismar potansiyeli yüksek olan ebeveynlerin fiziksel istismar farkındalıklarına bakıldığında annelerin babalara göre farkındalıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulguların da araştırmanın bulguları ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Bu bölüme ait problem cümlesi:

Erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismar farkındalıkları ailenin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Aşağıdaki tabloda ebeveynlerin çocuk ihmali ve istismarı farkındalık düzeyinin aile gelir düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği tek yönlü Anova testi yapılarak incelenmiştir.

Tablo 4.15. Ebeveynlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Düzeyinin Aile Gelir Düzeyine Göre Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

		<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
Farkındalık Genel	0 - 2.000 TL	21	2,7392	,23124	0,400	0,80	
	2.000 TL - 4.000 TL	45	2,7514	,19276			
	4.000 TL - 6.000 TL	35	2,7679	,19285			
	6.000 TL - 8.000 TL	23	2,8077	,21730			
	8.000 TL ve daha fazla	20	2,7834	,24401			
Genel Bilgiler	0 - 2.000 TL	21	2,5556	,29853	0,245	0,91	
	2.000 TL - 4.000 TL	45	2,6000	,26027			
	4.000 TL - 6.000 TL	35	2,6167	,39822			
	6.000 TL - 8.000 TL	23	2,6268	,29395			
	8.000 TL ve daha fazla	20	2,6458	,33320			
Fiziksel İstismar	0 - 2.000 TL	21	3,0397	0,4500	0,324	0,86	
	2.000 TL - 4.000 TL	45	2,9370	0,5128			
	4.000 TL - 6.000 TL	35	3,0571	0,5064			
	6.000 TL - 8.000 TL	23	2,9783	0,4722			
	8.000 TL ve daha fazla	20	2,9917	0,5935			
Duygusal İstismar	0 - 2.000 TL	21	2,3270	0,3675	2,744	0,031*	4>1 5>1
	2.000 TL - 4.000 TL	45	2,5007	0,3886			
	4.000 TL - 6.000 TL	35	2,5943	0,3416			
	6.000 TL - 8.000 TL	23	2,6290	0,3611			
	8.000 TL ve daha fazla	20	2,6233	0,3324			
Cinsel İstismar	0 - 2.000 TL	21	2,8571	0,36718	0,380	0,82	
	2.000 TL - 4.000 TL	45	2,8528	0,41908			
	4.000 TL - 6.000 TL	35	2,8071	0,40487			
	6.000 TL - 8.000 TL	23	2,9022	0,34327			
	8.000 TL ve daha fazla	20	2,7688	0,42972			
İhmal	0 - 2.000 TL	21	2,9167	0,58274	0,316	0,86	
	2.000 TL - 4.000 TL	45	2,8667	0,63425			
	4.000 TL - 6.000 TL	35	2,7643	0,60919			
	6.000 TL - 8.000 TL	23	2,9022	0,57277			
	8.000 TL ve daha fazla	20	2,8875	0,49653			

*p<0,05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin farkındalık genel puanları ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (p>0,05).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin genel bilgilere yönelik farkındalık puanları ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova)

sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin fiziksel istismara yönelik farkındalık puanları ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,744$; $p=0,031<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerinden Scheffe Testi yapılmıştır. Aile gelir düzeyi 6.000 TL - 8.000 TL olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ($2,629 \pm 0,361$), aile gelir düzeyi 0 - 2.000 TL olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanlarından ($2,327 \pm 0,368$) yüksek bulunmuştur. Aile gelir düzeyi 8.000 TL ve daha fazla olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ($2,623 \pm 0,332$), aile gelir düzeyi 0 - 2.000 TL olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanlarından ($2,327 \pm 0,368$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsel istismara yönelik farkındalık puanları ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ihmale yönelik farkındalık puanları ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Bu araştırmanın sonucunda gelir düzeyi yüksek olan ebeveynlerin farkındalık puanları ile gelir düzeyi düşük olan ebeveynlerin ise farkındalık puanlarının farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, puan ortalamalarına bakıldığında gelir düzeyi arttıkça farkındalık puanlarının arttığı görülmektedir. Aynı zamanda,

duygusal istismar alt ölçeğinde, gelir durumu arttıkça farkındalık puanlarında bir artış olduğu ve 6.000- 8.000 TL ile 8.000 ve daha fazla geliri olan ailelerin duygusal istismar farkındalığı 0-2.000 TL gelir düzeyi olanlardan yüksek çıktığı ve anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bunun sebebi, ebeveynlerin gelir düzeyi arttıkça ulaştığı eğitim materyallerinin daha çok olduğu ve bu sayede kendi kişisel gelişimlerini daha çok destekleyebildikleri düşünülmektedir. Ancak Cappa ve Khan'ın (2011) çalışmasında fiziksel istismara maruz kalan ve kalmayan çocukların annelerinin aile gelir düzeyleri karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Diğer yandan araştırmanın sonuçları Uslu ve ark. 'nın (2010) yaptığı araştırmayla bir takım benzerlikler göstermektedir. Uslu ve ark. (2010) gelir düzeyi düşük olan ailelerin duygusal istismar farkındalıklarının düşük olduğunu belirtmişlerdir.

4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Bu bölüme ait problem cümlesi:

Erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismar farkındalıkları yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Aşağıdaki tabloda ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarı farkındalık düzeyinin yaş değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği tek yönlü Anova testi yapılarak incelenmiştir.

Tablo 4.16. Ebeveynlerin Çocuk İhmal Ve İstismarı Farkındalık Düzeyinin Yaşa Göre Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	<i>Fark</i>
----------	-----------	-----------	----------	----------	-------------

Farkındalık Genel	20-25	9	2,6319	,30428	3,447	0,010*	4>2
	26-30	28	2,6960	,24042			
	31-35	34	2,7414	,19356			
	36-40	59	2,8266	,18194			
	40 Yaş üstü	14	2,8077	,12143			
Genel Bilgiler	20-25	9	2,5093	,38062	1,384	0,243	
	26-30	28	2,5625	,39259			
	31-35	34	2,5441	,31196			
	36-40	59	2,6695	,26935			
	40 Yaş üstü	14	2,6607	,27438			
Fiziksel İstismar	20-25	9	2,7407	,68268	0,739	0,567	
	26-30	28	2,9524	,56811			
	31-35	34	3,0245	,52726			
	36-40	59	3,0254	,45466			
	40 Yaş üstü	14	3,0476	,38358			
Duygusal İstismar	20-25	9	2,8815	,44319	6,070	0,000*	1>5 1>4 2>5
	26-30	28	2,6929	,28012			
	31-35	34	2,5392	,37547			
	36-40	59	2,4655	,35048			
	40 Yaş üstü	14	2,2857	,31965			
Cinsel İstismar	20-25	9	2,7500	,12500	1,193	0,317	
	26-30	28	2,7188	,49374			
	31-35	34	2,8346	,40443			
	36-40	59	2,9047	,37953			
	40 Yaş üstü	14	2,8661	,29607			
İhmal	20-25	9	2,2778	,52208	8,759	0,000*	4>1 5>1 4>2 5>2
	26-30	28	2,5536	,55843			
	31-35	34	2,7647	,57387			
	36-40	59	3,0678	,53906			
	40 Yaş üstü	14	3,1786	,30110			

*p<0,05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin farkındalık genel puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=3,447; p=0,010<0.05). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerinden Scheffe Testi yapılmıştır. Yaşı 36-40 olanların farkındalık genel puanları (2,827 ± 0,182), yaşı 26-30 olanların farkındalık genel puanlarından (2,696 ± 0,304) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup

ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=6,070$; $p=0,000<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerinden Scheffe Testi yapılmıştır. Yaşı 20-25 olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ($2,882 \pm 0,443$), 40 yaş üstü olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanlarından ($2,826 \pm 0,320$) yüksek bulunmuştur. Yaşı 20-25 olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ($2,882 \pm 0,443$), yaşı 36-40 olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanlarından ($2,466 \pm 0,350$) yüksek bulunmuştur. Yaşı 26-30 olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ($2,693 \pm 0,280$), 40 yaş üstü olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanlarından ($2,826 \pm 0,320$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ihmale yönelik farkındalık puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=8,759$; $p=0,000>0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerinden Scheffe Testi yapılmıştır. Yaşı 36-40 olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ($3,068 \pm 0,540$), yaşı 20-25 olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanlarından ($2,278 \pm 0,522$) yüksek bulunmuştur. 40 yaş üstü olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ($3,179 \pm 0,301$), yaşı 20-25 olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanlarından ($2,278 \pm 0,522$) yüksek bulunmuştur. Yaşı 36-40 olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ($3,068 \pm 0,540$), yaşı 26-30 olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanlarından ($2,554 \pm 0,558$) yüksek bulunmuştur. 40 yaş üstü olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ($3,179 \pm 0,301$), yaşı 26-30 olanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanlarından ($2,554 \pm 0,558$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin genel bilgilere yönelik farkındalık puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin fiziksel istismara yönelik farkındalık puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsel istismara yönelik farkındalık puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Yapılan araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, 26-30 yaş aralığında bulunan ebeveynlerin farkındalık puanlarının 36-40 yaş aralığında bulunan ebeveynlere göre daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Erken yaşta çocuk sahibi olunmasının çocuk istismarı potansiyellerini artırdığı düşünülerek, yaş arttıkça farkındalık düzeyindeki artışın sebebinin bu olduğu düşünülmektedir. Ancak, duygusal istismar alt ölçeği'nde 20-30 yaş aralığındaki ebeveynlerin duygusal istismar farkındalık puanlarının diğerlerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu da, genç ebeveynlerin değişen bakış açısı ebeveyn tutumlarından daha demokratik ebeveyn tutumlarını benimsedikleri ve farklılığın sebebinin bu olduğu düşünülebilir.

Araştırmanın bulguları Uslu ve ark.'nın (2010) çalışmasının bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Uslu ve ark. (2010) erken yaşta ebeveyn olunmasının duygusal istismar farkındalığının düşük olmasının sebepleri arasında açıklamışlardır.

4.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular

Bu bölüme ait problem cümlesi:

Erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismar farkındalıkları eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Aşağıdaki tabloda ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarı farkındalık düzeyinin öğrenim durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği tek yönlü Anova testi yapılarak incelenmiştir.

Tablo 4.17. Ebeveynlerin Çocuk İhmal Ve İstismarı Farkındalık Düzeyinin Öğrenim Durumuna Göre Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

		<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	<i>Fark</i>
Farkındalık Genel	Ortaokul Ve Altı	17	2,7354	,23361	,805	,493	
	Lise Mezunu	42	2,7344	,21440			
	Üniversite Mezunu	73	2,7887	,20243			
	Lisansüstü	12	2,7950	,18978			
Genel Bilgiler	Ortaokul Ve Altı	17	2,7255	,31700	1,303	,276	
	Lise Mezunu	42	2,6329	,29852			

	Üniversite Mezunu	73	2,5788	,32628		
	Lisansüstü	12	2,5347	,29400		
Fiziksel İstismar	Ortaokul Ve Altı	17	3,0098	0,45442	2,402	,070
	Lise Mezunu	42	2,8333	0,42132		
	Üniversite Mezunu	73	3,0548	0,55767		
	Lisansüstü	12	3,1806	0,37240		
Duygusal İstismar	Ortaokul Ve Altı	17	2,4196	0,30438	,813	,489
	Lise Mezunu	42	2,5778	0,41455		
	Üniversite Mezunu	73	2,5461	0,35912		
	Lisansüstü	12	2,4889	0,37855		
Cinsel İstismar	Ortaokul Ve Altı	17	2,7426	,46660	,495	,686
	Lise Mezunu	42	2,8482	,38008		
	Üniversite Mezunu	73	2,8425	,39199		
	Lisansüstü	12	2,9167	,38558		
İhmal	Ortaokul Ve Altı	17	2,7794	0,64881	,625	,600
	Lise Mezunu	42	2,7798	0,63726		
	Üniversite Mezunu	73	2,9212	0,55883		
	Lisansüstü	12	2,8542	0,51631		

Araştırmaya katılan ebeveynlerin farkındalık genel puanları ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin genel bilgilere yönelik farkındalık puanları ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin fiziksel istismara yönelik farkındalık puanları ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova)

sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsel istismara yönelik farkındalık puanları ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ihmale yönelik farkındalık puanları ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırma da, ebeveynlerin öğrenim durumu ile farkındalık puanlarında bir ilişki olup olmadığına bakılmış ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Türk eğitim sisteminin hiçbir döneminde çocuk ihmal ve istismarına yönelik eğitimler verilmemekte, verilse bile çok yeterli olamamaktadır. Çocukla ailesinden sonra en çok vakit geçiren kişiler öğretmenleridir. Buna rağmen, üniversitelerin eğitim fakültelerinde bile zorunlu çocuk ihmal ve istismarı dersi yoktur. Bu nedenle ebeveynlerin eğitim durumları ne olursa olsun, çocuk ihmal ve istismarına yönelik herhangi bir eğitim alamadıkları için farkındalık puanlarında bir farklılık olmaması şekilde açıklanabilir.

Bu çalışmanın bulguları Cappa ve Khan'ın (2011) araştırmasının bulguları ile benzerlik göstermektedir. Cappa ve Khan (2011) fiziksel istismara maruz kalan çocukların annelerin öğrenim durumları ile fiziksel istismara maruz kalmayan çocukların annelerinin öğrenim durumlarını karşılaştırmış ve çocuğun fiziksel istismara maruz kalmasında annelerin öğrenim durumlarının belirleyici bir etken olmadığını, istatistiksel olarak aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

4.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Bu bölüme ait problem cümlesi:

Erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismar farkındalıkları ihmal ve istismar ile ilgili eğitim alma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Aşağıdaki tabloda ebeveynlerin çocuk ihmali ve istismarı farkındalık düzeyinin çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili eğitim alma durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği t-testi yapılarak incelenmiştir.

Tablo 4.18. Ebeveynlerin Çocuk İhmal Ve İstismarı Farkındalık Düzeyinin İhmal Ve İstismar İle İlgili Eğitim Alma Durumuna Göre t-testi Sonuçları (Bağımsız Gruplar İçin)

		<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>T</i>	<i>P</i>
Farkındalık Genel	Evet	20	2,6943	,29078	-1,693	,093
	Hayır	124	2,7788	,19085		
Genel Bilgiler	Evet	20	2,5750	,39727	-,415	,614
	Hayır	124	2,6136	,30230		
Fiziksel İstismar	Evet	20	2,8083	,61719	-1,804	,073
	Hayır	124	3,0255	,47903		
Duygusal İstismar	Evet	20	2,7133	,38819	2,341	,021*
	Hayır	124	2,5070	,36215		
Cinsel İstismar	Evet	20	2,7875	,31959	-,621	,536
	Hayır	124	2,8468	,40664		
İhmal	Evet	20	2,9012	,71301	-2,245	,026*
	Hayır	124	2,5875	,55657		

*p<0,05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin farkındalık genel puanları ortalamalarının ihmal ve istismar ile ilgili eğitim alma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin genel bilgilere yönelik farkındalık puanları ortalamalarının ihmal ve istismar ile ilgili eğitim alma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ihmale yönelik farkındalık puanları ortalamalarının ihmal ve istismar ile ilgili eğitim alma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık

gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-2,245$; $p=0.026<0,05$). Eğitim alanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ($x=2,901$), eğitim almayanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanlarından ($x=2,588$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ortalamalarının ihmal ve istismar ile ilgili eğitim alma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=2.341$; $p=0.021<0,05$). Eğitim alanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanları ($x=2,713$), eğitim almayanların duygusal istismara yönelik farkındalık puanlarından ($x=2,507$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin fiziksel istismara yönelik farkındalık puanları ortalamalarının ihmal ve istismar ile ilgili eğitim alma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsel istismara yönelik farkındalık puanları ortalamalarının ihmal ve istismar ile ilgili eğitim alma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Yapılan bu araştırmada, çocuk ihmal ve istismar konusunda eğitim alan ebeveynlerin farkındalık puanlarının eğitim almayanların puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak, duygusal istismar alt ölçeği ve ihmal alt ölçeğinde çocuk ihmal ve istismarı konusunda eğitim alanların lehine sonuçlar olduğu ortaya çıkmıştır. Çocuk ihmal ve istismar konusunda eğitim alan ebeveynlerin sayısının az olması istatistiksel olarak anlamlı çıkmasını engellemiş olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, alınan eğitimin niteliği, eğitimin üzerinden geçen zaman, kim tarafından eğitim alındığı gibi soruların cevaplarına ulaşılamaması da bu durumu açıklamayı zorlaştırmaktadır. Ancak, fiziksel istismar ve cinsel istismar, oldukça sık medyadan takip edilebilen, haberdar olunan konulardır. Duygusal istismar ve ihmal

ise çok göz önünde olmayan, medyada karşılaşmadığımız durumlardır. Bu nedenle çocuk ihmal ve istismar konusunda eğitim alan ailelerin, almayanlara göre duygusal istismar ve ihmal alt ölçek puanlarının daha yüksek çıkması bu şekilde yorumlanabilir.

Erol (2007) yaptığı araştırma sonucunda, fiziksel istismar ile ilgili bilgi sahibi olan öğretmenlerin diğer öğretmenlere oranla fiziksel istismar bulgularının fark edebilmede daha duyarlı olduğunu vurgulamıştır.

Aynı şekilde, Kara ve ark. (2014) yaptıkları çalışmada, lisans eğitimi ve sonrasında çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alan çocuk asistanları, uzmanları ve pratisyen hekimlerin farkındalıklarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde, ebeveynlerin çocuk istismarı ve ihmali farkındalıklarını belirlemek amacıyla EÇİFÖ (Ebeveynlerin Çocuk İstismarı ve İhmali Farkındalığı Ölçeği) geliştirme çalışması ve ebeveynlerin farkındalıklarının bazı değişkenlere göre incelenmesine ilişkin ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda yapılan önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmanın sonucunda ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalıklarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirilmiştir. Araştırmada okul öncesi eğitime devam eden çocukların ailelerine likert tipinde oluşturulan ölçek formu dağıtılmış ve toplanan veriler ışığında ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Aynı zamanda, ebeveynlerin farkındalıklarının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, gelir düzeyi, çalışma durumu ve çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumlarına göre bir farklılık yaratıp yaratmadığı incelenmiştir.

Uzman görüşleri alınarak son hali verilen ölçeğe, açıklayıcı faktör analizi yapılmış ve faktörlere eş yüklenen maddeler çıkarılmıştır. Madde analizi ve faktör analizi yapılmış ve bu doğrultuda madde korelasyon değeri 0.50' nin altında kalan maddeler olmakla birlikte toplamda 15 madde ölçekten çıkartılmıştır.

Barlett testi sonucunda ($p= 0.000 < 0.05$) değişkenler arasında bir ilişki olduğu ortaya çıkmış ve hesaplanan KMO değeri $0.824 > 0.60$ olduğu için örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygun olduğu görülmüştür. Faktör analizi sonucunda açıklanan varyans %43.048 olduğu tespit edilmiş ve toplamda 5 faktör oluşmuştur.

45 maddeden oluşan ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.814 olarak hesaplanmıştır. Araştırmacının oluşan faktörleri isimlendirdiği alt ölçeklerde ise Genel Bilgiler Alt Ölçeği'nde 0.656, Fiziksel İstismar Alt Ölçeği'nde 0.797, Duygusal İstismar Alt Ölçeği'nde 0.856, Cinsel İstismar Alt Ölçeği'nde 0.797 ve İhmali Alt Ölçeği'nde ise 0.904 olarak hesaplanmıştır.

Bütün bu bilgiler ışığında Ebeveynlerin Çocuk İstismarı ve İhmali Farkındalık Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik testleri yapıldıktan sonra ebeveynlerin farkındalıkları farklı değişkenler üzerinden değerlendirilmiştir. Ebeveynlerin genel farkındalık düzeyi düşük-orta çıkmıştır.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre farkındalık puanlarında farklılık olup olmadığı incelenmiş ve annelerin farkındalık puanlarının babalara oranla yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların gelir durumuna göre farkındalık puanlarında farklılık olup olmadığı incelenmiş ve aile gelir düzeyi arttıkça farkındalık puanlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların yaşlarının farkındalık puanlarında farklılık oluşturup oluşturmadığına bakılmış ve 36-40 yaş aralığında bulunan katılımcıların 26-30 yaş aralığındaki katılımcılara oranla daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür.

Katılımcıların öğrenim durumuna göre farkındalık puanlarında farklılık olup olmadığı incelenmiş ve gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili eğitim alma durumlarının farkındalık puanlarında farklılık olup olmadığı incelenmiş ve çocuk ihmal ve istismarı konusunda eğitim alanların eğitim almayanlara göre duygusal istismar ve ihmal alt ölçeklerinde daha yüksek puanları olduğu, diğer alt ölçeklerde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

5.2. Öneriler

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve alanyazından edinilen bilgiler ışığında ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarı farkındalıklarına ilişkin öneriler bulunmaktadır. Bu öneriler araştırmaya dönük ve uygulamaya dönük öneriler olarak iki başlıkta incelenecektir.

5.2.1. Araştırmaya Dönük Öneriler

Bu araştırma sadece Ankara ili ile sınırlıdır. Farklı iller veya Türkiye genelinde bir örneklem grubu seçilip, bu gruba uygulanabilir.

Ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarı farkındalıklarını artırmaya yönelik okulların aileye ne derecede katkı sağladığı, eğer aileye bu konuda destek verilemiyorsa neden verilemediği konusunda araştırmalar yapılması önerilebilir.

Alanyazın taraması sonucunda aileye yönelik çocuk ihmal ve istismarı farkındalığına ilişkin çalışmaların yetersiz olduğu görülmüştür. Bu yetersizliğin giderilmesine yönelik akademik çalışmalar yapılması önerilebilir.

Ebeveynlerin çocuklarını ihmal ve istismardan korumak adına nasıl önlemler alabilecekleri, çocukları ile bu konuları nasıl konuşacağına yönelik erken müdahale programları hazırlanması uygun olabilir.

5.2.2. Uygulamaya Dönük Öneriler

Ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarı farkındalıklarını artırmak amacıyla rehberlik öğretmenleri başta olmak üzere okul içinde ve Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ya da bu konuda uzmanlaşmış çalışanları olan sivil toplum kuruluşları okul dışında ailelere eğitimler verilmesi önerilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin ev ziyaretlerini sık sık yapması ve bu ziyaretlerde aileyi bilinçlendirmesi önerilebilir.

Çocuk ihmal ve istismarına yönelik kısa ve öz bilgilerin olduğu broşürler hazırlanıp kalabalık yerlerde, alışveriş merkezlerinde, sokaklarda, çocuk parkları yakınlarında bu broşürler dağıtılabilir.

KAYNAKÇA

- Adalı, N. (2007). *10-12 yaş grubu çocuk istismarı ebeveyn ve çocuk bilgilendirme çalışması*, Tezsiz Yüksek Lisans Programı Dönem Projesi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2013). Türkiye aile yapısı araştırması, tespitler ve öneriler. Ankara.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (Tarihsiz). 2015 Yılı idare faaliyet raporu. Ankara.
- Aile, Çocuk, Şiddet. (2014). Türkiye'de 0-8 yaş arası çocuğa yönelik aile içi şiddet araştırması.
- Akbaş, T. (2001). Kız ve erkek çocuklarına yönelik cinsel tacizler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Yüksekokulu Dergisi*, 7(7), 58-76.
- Akbaş, T. ve Sanberk, İ. (2011). *Çocuklara yönelik cinsel taciz ve koruyucu eğitim*. (1. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Akduman, G. G., Ruban, C., Akduman, B. ve Korkusuz, İ. (2005). Çocuk ve cinsel istismar. *Adli Psikiyatri Dergisi*, 3(1), 9-14.
- Akgül, E. (2015). *Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin cinsel istismar bildirim durumları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aksel, Ş., ve Yılmaz-Irmak, T. (2005). Review of child abuse and neglect literature in Turkey. Xth ISPCAN European Regional Conference on Child Abuse and Neglect.
- Akyüz, E. (2012). *Çocuk hukuku* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Aral, N. (1997). *Fiziksel istismar ve çocuk* (1. baskı). Ankara: Tekışık Ofset.
- Asla, N., Paul, J. ve Perez-Albeniz, A. (2011). Emotional recognition in fathers and mothers at high-risk for child physical abuse. *Child Abuse and Neglect*, 35, 712-721.
- Balo, Y. S. (2009). *Uluslararası ilkeler ışığında çocuk koruma kanunu ve uygulanması* (2. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Berk, L.E. (2006). *Child development* (7. Baskı). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Berk, L. E. (2013). *Bebekler ve Çocuklar – Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa*. (N. Işıkoğlu Erdoğan, Çev.) Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Benbenishtry, R., Zeira, A. ve Astor, R. A. (2002). Children reports of emotional, physical and sexual maltreatment by educational staff in Israel. *Child Abuse and Neglect*, 26, 763–782.
- Bulut, I. (1996). *Genç anne ve çocuk istismarı* (1. Baskı). Ankara: Bizim Büro Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (21. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

- Cappa, C., ve Khan, S. M. (2011). Understanding caregivers' attitudes towards physical punishment of children: evidence from 34 low-and middle-income countries. *Child abuse & neglect*, 35(12), 1009-1021.
- Cheviron, N. (2011). Medyanın şiddete dayalı önleyici ve çocukların maruz kaldığı olumsuzluklar. 1. *Türkiye Çocuk Hakları Kongresi: Çocuk Hakları ve Medya El Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı, 185-209.
- Cicchetti, D. (2013). Annual research review: resilient functioning in maltreated children—past, present, and future perspectives. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 54(4), 402-422.
- Crasson- Tower, C. (2005). *The role of educators in preventing and responding to child abuse and neglect* (6. Baskı). Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services.
- Çıngı, H. (1994). *Örnekleme kuramı* (3. baskı). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Basımevi.
- Çubukçu, Z. (2004). Çocuk ve Şiddet. *Çocuk Çocuk Dergisi*, 43, 25-27.
- Demir, H. (2013). *Edirne ili aile sağlığı merkezlerinde görevli hekimlerin çocuk istismarı ve ihmali hakkında bilgi, farkındalık ve tutumlarının belirlenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Trakya Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Edirne.
- Dereobalı, N., Karadağ, S. Ç. ve Sönmez, S. (2013). Okulöncesi eğitim öğretmenlerinin çocuk istismarı ihmali şiddet ve eğitimcilerin rolü konusundaki görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 14(1), 50-66.
- Dönmez, E. (2009). *Okul öncesi eğitimi öğretmenleri ve velilerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dubowitz, H. ve Poole, G. (2012). *Child neglect: An overview*. [çevrim-içi: <http://www.child-encyclopedia.com/sites/default/files/textes-experts/en/779/child-neglect-an-overview.pdf>, Erişim tarihi: 09.02.2016.]
- Dubowitz, H., Papas, M.A., Black, M.M. ve Starr, R.M. (2002). Child neglect: outcomes in high-risk urban preschoolers. *Pediatrics*, 109(6), 100-124.
- Erol, D. (2007). *Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin çocuklardaki fiziksel istismar belirtilerine ilişkin farkındalıkları (Eskişehir il örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Eryılmaz, G. (2001). Aile içi şiddet: kadın sağlığı ve hemşirelik. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 5(2), 19-24.
- Finkelhor, D. (1994). The international epidemiology of child sexual abuse. *Child Abuse and Neglect*, 18, 409–417.
- Finkelhor, D. ve Baron, L. (1986). Risk factors for child sexual abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 1(1), 43-71.

- Finkelhor, D., Hotaling, G., Lewis, I.A. ve Smith, C. (1990). Sexual abuse in a national study of adult men and women: prevalence, characteristics and risk factors. *Child Abuse and Neglect*, 14, 19-28.
- Finkelhor, D., Moore, D. Hamby, S.L. ve Straus, M.A. (1997). Sexually abused children in a national survey of parents: methodological issues. *Child Abuse and Neglect*, 21(1), 1-9.
- Gelles, R. J. (1987). What to learn from cross-cultural and historical research on overview. In R. J. Gelles & J. B. Lancaster (Ed) *Child abuse and neglect: Biosocial dimensions*, Aldine De Gruyter, New York.
- Gilbert, R.E., Spatz-Widom, C., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E. ve Janson, S. (2008). Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *Lancet*, 373 (9657), 68-81.
- Gilgun, J.F. (2003). Protective factors, resilience and child abuse and neglect. [çevrim-içi: <http://www.epi.umn.edu/mch/Healthygenerations/hb4b.html> , Erişim tarihi: 13.01.2016.]
- Göbekçin, T. (2013). *Çalınan yarınlar: kadınların çocukken uğradığı cinsel istismarı anlamak ve tedavi etmek* (1. Baskı). Ankara: Paloma Yayınevi.
- Gökler, B. (1993). Çağımızda çocuk ve şiddet. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji (3P) Dergisi*, 1(4), 33-36.
- Guthkelch, A. N. (1971). Infantile subdural haematoma and its relationship to whiplash injuries. *Br Med J*, 2,430-431.
- Güngör, A. ve Ersoy, Ö. (1995). Televizyon programlarının okul öncesi dönem çocuklarına etkisine ilişkin anne-baba görüşleri. 10. YA-PA Okul Öncesi Eğitimi Yaygınlaştırılması Semineri, Ankara: YA-PA Yayınları
- Goldman, R.L.ve Gargiulo, R.M. (1990). *Children at risk* (1. Baskı). Austin, TX: Pro-Ed, Inc.
- Hart, N. S., Brassard, M.R. ve Karlson, H.C. (1996). *Psychological Maltreatment*. The Apsac Handbook on Child Maltreatment, USA.
- İşmen, E. (1999). *Aile içi çocuk istismarı* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kara, B., Biçer, Ü. ve Gökalp, A. (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Hastalıkları ve Sağlığı Dergisi*, 47(2), 140-151.
- Kara, Ö., Çalışkan, D. ve Suskan, E. (2014). Ankara ilinde görev yapan çocuk asistanları, uzmanları ve pratisyen doktorların çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyleri ve yaklaşımlarının karşılaştırılması. *Türk Ped Arş*, 49, 57-65.
- Karaman Kepenekci, Y. ve Nayır, F. (2012). Çocukların ana babaları tarafından istismar ve ihmaline ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşü. *International Journal of Social Science*, 5(7), 437-455.
- Kars, Ö. (1994). *Çocuk istismarı ve ihmalinin nedenleri ve okul başarısına etkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Kempe, C.H. (1962). The battered child syndrome. *Journal Of The American Medical Association*, 181, 17–24
- Kocaer. Ü. (2006). *Hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul,
- Kozcu, Ş. (1991). Çocuk istismarı ve ihmali. *Aile Yazıları*, 3, 10-13.
- Kural- Dıraz, D. (2014). *Çocuk istismarı ve ihmaline yönelik dış hekimlerinin farkındalık düzeyleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Lynch, M. (1991). Çocuk istismarı ve ihmali, Çocukların Kötü muameleden korunması, 1. Ulusal Kongresi, Ed: Konanç, E., Gürkaynak, İ., Egemen, A., Ankara: Gözde Repro Ofset.
- Masten, A. S. ve Monn, A. R. (2015). Child and family resilience: A call for integrated science, practice, and professional training. *Family Relations*, 64(1), 5-21.
- Manion, I.G., McIntyre, J., Firestone, P., Ligezinska, M., Ensom, R. ve Wells, G. (1996). Secondary traumatization in parents following the disclosure of extrafamilial child sexual abuse: initial effects. *Child Abuse and Neglect*, 20(11), 1095-1109.
- Orr, D. Ve Downes, M. (2003). Self concept of adolescent sexual abuse victims. *Journal of youth and adolescence*, 14, 1-10.
- Osan, F. (2009). *Çalışan çocukların istismarı: mobilya işkolu örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ovayolu, N., Uçan, Ö. ve Serindağ, S. (2007). Çocuklarda cinsel istismar ve etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(4), 13-22.
- Özer, G. (2014). *Ebeveynlerin çocuk cinsel istismarına dair bilinçleri, endişeleri ve aldıkları önlemler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Quyen, G.T., Bird, H.R., Davies, M., Haven, C., Jensen, P.S. and Goodman, S. (1998). Adverse life events and resilience. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*. 37, 1191-1200.
- Paradise, J.E., Rose, L., Sleeper, L.A. ve Nathanson, M. (1994). Behavior, family function, school performance, and predictors of persistent disturbance in sexually abused children. *Pediatrics*, 93(3), 452-459.
- Polat, O. (1997). Çocuk Hakları Raporu. Çocuk Hakları Bülteni. İstanbul: ÇİKORED Yayınları.
- Polat, O. (2007). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ramírez, C., Pinzón-Rondón, A. M., ve Botero, J. C. (2011). Contextual predictive factors of child sexual abuse: The role of parent-child interaction. *Child abuse & neglect*, 35(12), 1022-1031.

- Salzinger, S., Feldman, R.S. ve Hammer, M. (1991). The effect of physical abuse on children's abuse and the personal consequences for the victims. *Criminal Justice and Behavior*, 18(1) 64-81.
- Sarı, İ. (2010). *Emniyet örgütünde görevli anne-babaların fiziksel istismar potansiyellerinin belirlenmesi ve istismarla ilgili aile eğitim programının etkililiği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sarıbaş, K. A. (2013). *Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarına yönelik farkındalıklarının belirlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Shang, X. ve Katz, I. (2015). Awareness of child maltreatment among professionals in Shanghai. *Asian Social Work and Policy Review*, 9(3), 245-256.
- Siyez, D. M. (2003). *Duygusal istismara maruz kalan ve kalmayan ergenlerin benlik algıları ile depresyon ve kaygı düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Suh, E.K. (1990). The impact of spousal violence on the children of the abused. *Journal of Independent Social Work*, 4, 27-34.
- Şahin, F. T. ve Kalburan, F. N. C. (2009). Aile eğitim programları ve etkililiği: dünyada neler uygulanıyor?. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(25), 1-12.
- Tan, M. (1989). Çağlar boyunca çocukluk. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1) 71-88.
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi* (5. Baskı). Ankara: Akademik Yayıncılık.
- Temel, F. (2013). *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tercan, M.(1995). *Çocuğun ana-babası tarafından fiziksel istismarı ve ihmali* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Trickett, P. K., Mennen, F. E., Kim, K. ve Sang, J. (2009). Emotional abuse in a sample of multiply maltreated, urban young adolescents: issues of definition and identification. *Child Abuse and Neglect*, 33, 27-35.
- Thomas, R., ve Zimmer-Gembeck, M. J. (2011). Accumulating evidence for parent-child interaction therapy in the prevention of child maltreatment. *Child development*, 82(1), 177-192.
- Topçu, S. (2009a). *Silinmeyen izler* (1. Baskı). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Topçu, S. (2009b). *Cinsel istismar* (1. Baskı). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Tugay, D. (2008). *Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2007). Türkiye’de orta öğretime devam eden öğrencilerde ve ceza ve infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlü çocuklarda şiddet ve bunu etkileyen etkenlerin saptanması. Ankara.
- UNICEF. (2010). Türkiye’de çocuk istismarı ve aile içi şiddet araştırması.
- Uncu, F. (2013). *Elazığ ilinde görev yapan sağlık çalışanlarının çocuk ihmal ve istismarı konusunda farkındalık düzeyleri ve bu durumu etkileyen faktörler* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Uslu, R.İ., Kapçı, E.G., Yıldırım, R. ve Öney, A.E. (2010). Sociodemographic characteristics of Turkish parents in relation to their recognition of emotional maltreatment. *Child Abuse and Neglect* 34, 345-353.
- US Department of Health and Human Services, Administration on Children, Youth, and Families. (2006). Child Maltreatment: Washington, US Government Printing Office.
- Ünal, F. (2008). Ailede çocuk istismarı ve ihmal. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1, 9-18.
- Yenibaş, R. ve Şirin, A. (2007). *Ailede çocuğun istismarı ve umutsuzluk* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Yıldırım- Doğru, S.S. (2014). *Çocuk hakları ve koruma* (2. Baskı). Ankara: Eğiten Kitap.
- Yılmaz-Irmak, T. (2008). *Çocuk istismarı ve ihmalinin yaygınlığı ve dayanıklılıkla ilişkili faktörler* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- World Health Organization. (1999). Report of the Consultation on Child Abuse Prevention, 29-31 March 1999, WHO, Geneva.
- World Health Organization. (2002). World report on violence and health. WHO, Geneva.

EKLER DİZİNİ

EK 1. ETİK KURUL ONAY BİLDİRİMİ

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 35853172/ 433-901

28 Mart 2016

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 22.03.2016 tarih ve 735 sayılı yazınız.

Enstitünüz İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **Arş. Gör. Hazal Begüm ÜNAL**'ın Yrd. Doç. Dr. Menekşe BOZ danışmanlığında yürüttüğü “**Anne Babaların Çocuk İhmal ve İstismarına İlişkin Farkındalıkları; Bir Ölçek Geliştirme Çalışması**” başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **22 Mart 2016** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Rahime M. NOHUTCU
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EK 2. MEB İZNI

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481-605.99-E.11902299
Konu : Araştırma İzni

25.10.2016

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİNE
(Rektörlük)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2012/13 nolu Genelgesi.
b) 17/10/2016 tarihli ve 3063 sayılı yazınız. *Yeni İf!*

Enstitünüz İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Hazal Begüm ÜNAL'ın "**Anne Babaların Çocuk İhmal ve İstismarına İlişkin Farkındalık; Bir Ölçek Geliştirme Çalışması**" konulu uygulama talebi Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve uygulamanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilmiştir.

Görüşme formunun (3 sayfa) araştırmacı tarafından uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde bir örneğinin (cd ortamında) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme (1) Şubesine gönderilmesini arz ederim.

Bayram GÜLEÇ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

26 10 16
[Handwritten signature]

Konya yolu Başkent Öğretmen Evi arkası Beşevler ANKARA
e-posta: istatistik06@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için
Tel: (0 312) 221 02 17/135

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden e59c-47e4-3bec-82f3-b68a kodu ile teyit edilebilir.

EK 3. GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Sayın Veli,

Doldurmak üzere olduğunuz bu ölçek; Hacettepe Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü/Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Programı kapsamında Arş. Gör. Hazal Begüm ÜNAL tarafından yapılan tez çalışmasında kullanılacaktır.

Bu çalışmanın amacı; 0-6 yaş grubu çocuk sahibi olan anne-babaların çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalıklarını öğrenmektir.

Sizlerin de kabul edeceği gibi, çocuk ihmal ve istismarı ülkemizde yeterli özenin gösterilmediği ve birçok açıdan sessiz kalmaya itildiğimiz toplumsal bir sorundur.

Siz değerli velilerimizden alınacak bu bilgilerin alan yazına çok büyük katkıları olacaktır. Bu çalışmadan edinilecek bilgiler; araştırmacı dışında kimseyle paylaşılmayacak ve araştırma amacı dışında kullanılmayacaktır.

Çalışmada gönüllü katılımınız beklenmektedir. Ölçek formunu doldurmak konusunda kendinizi rahatsız hissederseniz çalışmaya katılmayabilirsiniz.

BİLGİ

Araştırmada ölçek formu kullanılacaktır. Ölçek ve diğer formlar için Hacettepe Üniversitesi Senato Etik Komisyonu'nun onayı bulunmaktadır.

RİSKLER

Bu çalışma herhangi bir risk faktörü taşımamaktadır.

YARARLAR

Çocuklarla en çok etkileşim kuran ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarı hakkında farkındalıklarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışmasına katkıda bulunulacaktır.

GİZLİLİK

Bu çalışmanın verileri gizli tutulacaktır. Elde edilen bilgiler sadece araştırmacı tarafından görülecek ve değerlendirilecektir.

İLETİŞİM

Araştırma ile ilgili herhangi bir sorunuz olduğunda sorumlu araştırmacı ile iletişime geçebilirsiniz.

KATILIM

Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük ilkesine dayanmaktadır. Katılmayı gerekçe göstermeksizin reddedebilirsiniz. Herhangi bir aşamada çalışmayı yarıda bırakabilirsiniz. Veri toplama işlemi bitiminden önce bıraktığınız durumda verileriniz çalışma dışı bırakılacaktır. Elde edilen veriler tamamen gizli kalacaktır.

ONAY

Bu belgeyi okudum ve bir kopyasını aldım. Gerekli gördüğüm bütün cevapları almış durumdayım. Çalışmada katılımcı olarak yer almayı kabul ediyorum.

Tarih:

Katılımcı Adı,Soyadı:

Adres:

Tel:

E-posta:

İmza:

Sorumlu Araştırmacılar

Adı Soyadı Yard. Doç. Dr. Menekşe Boz
Adres Hacettepe Üniversitesi Eğitim
Fakültesi İlköğretim Bölümü
Beytepe Kampüsü
Çankaya/Ankara
Tel: 0312 2978625/126
E-posta mboz@hacettepe.edu.tr

İmza

Adı Soyadı Arş. Gör. Hazal Begüm Ünal
Adres Hacettepe Üniversitesi Eğitim
Fakültesi İlköğretim Bölümü
Beytepe Kampüsü
Çankaya/Ankara
Tel: 0312 2978625
E-posta begumunal@hacettepe.edu.tr

İmza

Katılım ve desteğiniz için teşekkürler.

EK 4. DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Formu dolduran kişi: () Anne () Baba

Tarih:

1. Yaşınız

- () 20-25
() 26-30
() 31-35
() 36-40
() 41-45
() 46 ve üstü

2. Eğitim Durumunuz

- () Okur-yazar
() İlkokul mezunu
() Ortaokul mezunu
() Lise mezunu
() Üniversite mezunu
() Lisansüstü

3. Ailenizin Gelir Düzeyi

- () 0 - 2.000 TL
() 2.000 TL - 4.000 TL
() 4.000 TL – 6.000 TL
() 6.000 TL - 8.000 TL
() 8.000 TL ve daha fazla

4. İş durumunuz

- () Çalışıyorum
() Çalışmıyorum
() Emekliyim

5. Bakımında birincil görevi üstlendiğiniz 6 yaşından küçük çocuğunuz var mı?

- () Evet
() Hayır

6. Daha önce çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili bir eğitim aldınız mı?

- () Evet
() Hayır

EK 5 EÇİFÖ

Değerli Veli,

Aşağıda bir takım ifadeler bulunmaktadır. Lütfen ifadeleri okuyunuz ve sizin için en uygun olan seçeneği işaretleyiniz. Çalışmanın tutarlılığı için tüm soruların cevaplanması önemlidir. İçten desteğiniz için çok teşekkür ederiz.

EBEVEYNLERİN ÇOCUK İHMALİ VE İSTİSMARI FARKINDALIK ÖLÇEĞİ

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	18 yaşından küçük yaşta çocuk sahibi olmak, ebeveynlerin çocuk istismarı ve ihmali potansiyellerini artırır.					
2	Çocuğu istismar eden bireyler, kendi çocukluğunda istismara uğramış olan kişiler olma ihtimali yüksektir.					
3	Çocuğu istismar eden bireyler, genellikle çocuk ve ailesinin tanıdığı ve güvendiği kişilerdir.					
4	Çocuğu istismar eden bireyler, toplumsal olarak dışlanmış kişilerdir.					
5	Ebeveynlerinin onayı olduğu sürece, çocuklara dokunmakta, sarılmakta, öpmekte bir sakınca yoktur.					
6	Çocukların özel bölgelerine dokunulmamalıdır.					
7	Aile içi çatışmalara şahit olmak çocukların gelişimlerini etkilemez.					
8	Cinsel istismar en çok çocuğun kendisini güvende hissettiği yerlerde gerçekleşir.					
9	Fiziksel istismara maruz kalma oranı, çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.					
10	Duygusal istismara maruz kalma oranı, çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.					
11	Cinsel istismara maruz kalma oranı, çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.					
12	İhmale maruz kalma oranı, çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.					
13	Fiziksel istismara maruz kalan çocuklar devlet koruması altına alınır.					
14	Duygusal istismara maruz kalan çocuklar devlet koruması altına alınır.					
15	Cinsel istismara maruz kalan çocuklar devlet koruması altına alınır.					
16	İhmale maruz kalan çocuklar devlet koruması altına alınır.					
17	Aile üyelerinin dışında başka birisinin "çocuk istismarı şüphesi"ni gerekli kurumlara bildirmesinde bir sakınca yoktur.					
18	İstismar mağduru olan çocuğun olumsuz etkilenmemesi için çocukla istismar vakası ile ilgili hiç konuşulmaması gerekir.					
19	Çocukların sevmediği, rahatsız olabilecekleri küçümseyici lakaplar takılmamalıdır.					

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
20	Ebeveynler gerektiğinde çocuklarını disiplin etme amacıyla çocukların canını acıtabilir. (Örn; tokat atmak, saçını çekmek vs.)					
21	Ebeveynler çocuklarının korku ve endişelerini onları disiplin etme amacıyla kullanabilirler.					
22	Ebeveynler ailenin ekonomik gelirine katkı sağlaması için 18 yaşın altında olan çocuklarının eğitimi aksatmaması koşuluyla küçük işlerde çalışmasına izin verebilirler.					
23	Ebeveynler bir takım isteklerini çocuklarına yaptırmak için onları terk etmekle korkutabilir. (Örn; "Yemeğini ye lütfen, yemezsen giderim.")					
24	Ebeveynler çocuklarını fiziksel şiddete maruz bırakmakla tehdit edebilir.					
25	Ebeveynler çocuklarına kızdıklarında onları aşağılayacak sözler kullanabilirler.					
26	Ebeveynlerin çocuklarından bekledikleri davranış, başarı ya da becerileri çocuklarına söylemeleri çocukları motive eder.					
27	Her çocuğun bireysel ve gelişimsel farklılıkları vardır. Bu farklılıklar istismar ve ihmale maruz kalma riskini artırır. (Örn; cinsiyet, yaş, mizaç, davranış problemleri)					
28	Kız ve erkek çocuklarının yetiştirilme tarzları farklıdır.					
29	Her ne sebeple olursa olsun çocuklara asla şiddet uygulanmamalıdır.					
30	12 yaşından küçük bile olsa, gerekli durumlarda çocuklar kendi evlerinde tek başına kalabilir.					
31	Evde babanın yokluğunda erkek çocuk babalarının sorumluluğunu üstlenmelidir.					
32	Evde annenin yokluğunda kız çocuk annelerinin sorumluluğunu üstlenmelidir.					
33	Yetişkinlere hitap eden(cinsel içerikli) internet sitelerinde çocukların fotoğraf veya videolarının bulunmasında bir sakınca yoktur.					
34	Çocuk istismara maruz kalıyorsa, bu durum onun hatasıdır.					
35	İstismara uğramış bir çocuğun, istismar yaşantısı ile ilgili her söylediği doğru kabul edilmelidir.					
36	Aile içinde fiziksel istismar vakaları çok az görülür.					
37	Aile içinde duygusal istismar vakaları çok az görülür.					
38	Aile içinde cinsel istismar vakaları çok az görülür.					
39	Aile içinde ihmal vakaları çok az görülür.					
40	Çocuklar doğru davranışları akranlarıyla (yaşıtlarıyla) kıyaslandığında daha iyi öğrenirler.					

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
41	Yabancı (ebeveynler veya çocuğun tanımadığı) kişiler çocukları daha çok istismar ederler.					
42	Çekingen ve sessiz çocuklar daha az fiziksel istismara maruz kalır.					
43	Çocuk istismarı ve ihmali her ne kadar yaşanmaması gereken bir durum olsa da her zaman çocuk haklı olmayabilir.					
44	Eğer bir çocuk birisinin kendisine sarılmasını ya da öpmesini istemiyorsa, çocuğa baskı yapılmamalıdır.					
45	Ebeveynlerin çocuğa karşı yetersiz ilgisi, davranışları ve kayıtsızlıkları ekonomik olarak yetersiz olmasından kaynaklanır.					

EK 6. ORJİNALLİK RAPORU

EK 6. ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM / BİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 15.02.2017

Tez Başlığı : EBEVEYNLERİN ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI FARKINDALIK ÖLÇEĞİ'NİN
GELİŞTİRİLMESİ VE UYGULANMASI

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir.

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Endeksi	Gönderim Numarası
15.02.2017	74	117.791	18.02.2017	%14	771300034

Uygulanan filtreler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar dâhil
- 3- 5 kelimededen daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

15.02.2017

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Hazal Begüm ÜNAL
Öğrenci No: N13129742
Anabilim Dalı: İLKÖĞRETİM
Programı: OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ
Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.
(Yrd. Doç. Dr. Menekşe BOZ)

HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES
THESIS/DISSERTATION ORIGINALITY REPORT

HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES
TO THE DEPARTMENT OF ELEMENTARY EDUCATION

Date: 15/02/2017

Thesis Title : DEVELOPMENT AND IMPLICATION OF A SCALE ON PARENT'S AWARENESS ON CHILD NEGLECT AND ABUSE

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using **Turnitin** plagiarism detection software take into the consideration requested filtering options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index	Submission ID
15/02/2017	74	117.791	15/02/2017	%14	771300034

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes excluded
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

15.02.2017
Date and Signature

Name Surname: Hazal Begüm ÜNAL

Student No: N13129742

Department: DEPARTMENT OF ELEMENTARY EDUCATION

Program: DIVISION OF PRESCHOOL EDUCATION

Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

ADVISOR APPROVAL

APPROVED

(Assistant Prof. Menekşe BOZ)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

<i>Adı Soyadı</i>	Hazal Begüm ÜNAL	
<i>Doğum Yeri</i>	Yüreğir	
<i>Doğum Tarihi</i>	03.01.1990	

Eğitim Durumu

<i>Lise</i>	75. Yıl Anadolu Öğretmen Lisesi/ MERSİN	2007
<i>Lisans</i>	Orta Doğu Teknik Üniversitesi/ ANKARA	2013
<i>Yüksek Lisans</i>	Hacettepe Üniversitesi/ ANKARA	
<i>Yabancı Dil</i>	İngilizce: Okuma (Çok iyi), Yazma (İyi), Konuşma (Orta)	

İş Deneyimi

<i>Stajlar</i>		
<i>Projeler</i>	Okulöncesi Öğrenme Ortamlarında Öğrenme ve Öğretmeyi Anlama, Destekleme ve Geliştirmede Pedagojik Dokümantasyonun Etkinliği	2014-2016
<i>Çalıştığı Kurumlar</i>	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Aralık 2013- Temmuz 2014
	Hacettepe Üniversitesi	Temmuz 2014- ...

İletişim

<i>e-Posta Adresi</i>	begumunal@hacettepe.edu.tr

<i>Jüri Tarihi</i>	18.01.2017
--------------------	------------